

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Kraków Nr 1 Styczeń-Luty 1946 r.

TREŚĆ

A. CZĘŚĆ URZĘDOWA

KOMUNIKATY MINISTERSTWA OŚWIATY:

OKÓLNIKI KURATORIUM

ZARZĄDZENIA I KOMUNIKATY KURATORIUM

B. CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

CZĘŚĆ URZĘDOWA

Poz. 1.

Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr. 18
z dnia 30. XII. 1944 r.

Poz. 94.

Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 28 grudnia 1944 r. o ślubowaniu urzędników państwowych i sędziów.

Na podstawie ustawy Krajowej Rady Narodowej z dnia 15 sierpnia 1944 r. o tymczasowym trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 1 poz. 3) — Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego postanawia a Prezydent Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Urzędnicy i sędziowie Rzeczypospolitej Polskiej przed objęciem urzędu składają ślubowanie według roty następującej:

A. Urzędnicy:

Pomny dobra Rzeczypospolitej Polskiej ślubuję że na powierzonym mi stanowisku urzędowym przyczyniać się będę w mym zakresie działania ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi demokratycznego Państwa Polskiego, któremu wiernie służyć będę.

Ślubuję stać na straży konstytucji z dnia 17 marca 1921 r. oraz praw stanowionych przez Krajową Radę Narodową jako Naczelną Władzę Ustawodawczą Odrodzonego Państwa Polskiego.

Ślubuję obowiązki urzędu mego spełniać gorliwie i sumiennie, polecenia mych przełożonych wykonywać dokładnie, tajemnicy urzędowej przestrzegać, a w postępowaniu swoim kierować się zasadami honoru, uczciwości i równości społecznej.

B. Sędziowie:

Pomny dobra Rzeczypospolitej Polskiej ślubuję, że na powierzonym mi urzędzie sędziego dążyć będę w mym zakresie działania ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi demokratycznego Państwa Polskiego, któremu wiernie służyć będę.

Ślubuję stać na straży konstytucji z dnia 17 marca 1921 r. oraz praw stanowionych przez Krajową Radę Narodową jako Naczelną Władzę Ustawodawczą Odrodzonego Państwa Polskiego.

Ślubuję obowiązki urzędu mego spełniać gorliwie, sprawiedliwość bezstronnie według mego sumienia i zgodnie z przepisami prawa wymierzać i tajemnicy służbowej dochować, a w postępowaniu moim kierować się zasadami honoru, słuszności, uczciwości i równości społecznej.

Art. 2. Urzędnicy składają ślubowanie wobec zwierzchnika właściwego urzędu lub władzy, która ich mianowała, prezesi: sądu najwyższego, sądów apelacyjnych i specjalnych oraz sądów okręgowych wobec Kierownika Resortu Sprawiedliwości, sędziowie zaś wobec prezesa właściwego sądu.

Art. 3. Złożenie ślubowania odbywa się przez odczytanie roty przez osobę składającą ślubowanie, lub powtarzanie roty za osobą odbierającą ślubowanie.

Odbierający ślubowanie powołuje do asysty jednego lub kilku urzędników (sędziów) właściwego urzędu (sądu).

Art. 4. O dopełnieniu aktu ślubowania sporządza się protokół zawierający datę, imię i nazwisko osoby, składającej ślubowanie z zaznaczeniem obejmowanego urzędu, dosłowny tekst roty ślubowania, nazwiska osoby odbierającej ślubowanie i podpisy uczestników.

Art. 5. Osoby zatrudnione w zarządzie państwowym oraz w sądownictwie, po dzień wejścia w życie dekretu niniejszego składają ślubowanie przez podpisanie roty ślubowania, którą należy dołączyć do akt osobowych zatrudnionego.

Art. 6. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się wszystkim Kierownikom Resortów, każdemu w zakresie jego działania.

Art. 7. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Krajowej Rady Narodowej:
(—) Bolesław Bierut.

Poz. 2.

DEKRET

z dnia 24 maja 1945 r.
o utworzeniu wstępnego roku studiów w szkołach wyższych.

(Przedruk z Dziennika Ustaw R. P. z dnia 11 czerwca 1945 r. Nr. 21, poz. 122).

Sześcioletnia przerwa w normalnej pracy naszego szkolnictwa spowodowała, iż w ciągu najbliższych lat szkoły wyższe stać będą wobec faktu katastrofalnego zmniejszenia się wpływu kandydatów, posiadających pełne przygotowanie do studiów wyższych.

Ponieważ zaś straty, jakie poniosła w okresie okupacji inteligencja polska, oraz potrzeby odbudowy kraju domagają się szybkiego szkolenia wykwalifikowanych specjalistów wszystkich dziedzin, przeto na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 1 poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Na każdym wydziale szkoły wyższej, począwszy od roku akademickiego szkolnego 1945—46, tworzy się na okres przejściowy aż doodwołania wstępny rok studiów.

Art. 2. Na wstępny rok studiów mogą być przyjęci kandydaci, którzy przedstawią decyzję specjalnych państwowych komisyj weryfikacyjno-kwalifikacyjnych, powołanych rozporządzeniem Ministra Oświaty.

Art. 3. Zadaniem wstępnego roku studiów jest przygotowanie słuchaczy do dalszych studiów na danym wydziale. Organizację i programy wstępnego roku studiów opracują rady wydziałowe i przedstawią do zatwierdzenia Ministrowi Oświaty.

Art. 4. Rady wydziałowe otoczą szczególną opieką wstępny rok studiów przy zapewnieniu mu odpowiedniego doboru wykładowców, zarówno spośród własnych sił naukowych, jak i w wypadku koniecznej potrzeby z poza swojego grona.

Art. 5. Słuchacze wstępnego roku studiów posiadają pełne prawa studentów. Przepisy, dotyczące studentów szkół wyższych, stosują się do nich odpowiednio.

Art. 6. Rozporządzenie Ministra Oświaty określi szczegółowe warunki przyjęcia na wstępny oraz przejścia na pierwszy rok studiów.

Art. 7. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Oświaty w porozumieniu z innymi interesowanymi Ministrami.

Art. 8. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, tj. z dn. 11 czerwca 1945 r.

Minister Oświaty ustali w drodze rozporządzenia wykonawczego termin wygaśnięcia mocy obowiązującej niniejszego dekretu.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut
Prezes Rady Ministrów:
Edward Osóbka-Morawski
Minister Oświaty:
Stanisław Skrzeszewski.

Poz. 3.

DEKRET

z dnia 29 września 1945 r.
o zmianie ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet.

(Przedruk z Dziennika Ustaw R. P. z dnia 13 października 1945 r. Nr. 43, poz. 236).

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 1 poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Art. 9 ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 636), zmienionej ustawą z dnia 7 listopada 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 101, poz. 773) otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 9. Młodociani obowiązani są do uczęszczania na naukę zawodową lub dokształcającą.

Do obowiązujących godzin pracy wlicza się godziny nauki zawodowej lub dokształcającej w szkołach dla młodocianych pracowników, uczniów, terminatorów i praktykantów w liczbie nie przekraczającej ośmnastu godzin tygodniowo, niezależnie od tego, czy nauka odbywa się w szkole w godzinach pracy młodocianego, czy też poza tymi godzinami. Regularne odbywanie tej nauki winno być wykazane poświadczeniem odnośnego Zakładu naukowego".

Art. 2. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z właściwymi Ministrami.

Art. 3. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia*).

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut
Prezes Rady Ministrów:
Edward Osóbka-Morawski
Minister Pracy i Opieki Społecznej:
Jan Stańczyk
Minister Oświaty:
Czesław Wycech.

Poz. 4.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 5 października 1945 r.
o zmianie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1934 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

(Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej nr. 46 z dnia 29 października 1945 r. poz 261).

Na podstawie art. 109 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 20 poz. 160) zarządza się, co następuje:

§ 1. W § 79 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1934 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 60 poz. 513) dodaje się dwa nowe ustępy (5) i (6) o brzmieniu następującym:

„(5). Gdy w następstwie wypadków, spowodowanych wojną, wymienione w punktach a) i b) ustępu (1) niniejszego paragrafu metryki nie mogą być do podania dołączone, metryka śmierci męża (ojca), metryka ślubu i metryki urodzeń dzieci mogą być zastąpione dowodem z przesłuchania dwóch świadków, przeprowadzonym w trybie przewidzianym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).

(6) Jeżeli śmierć męża (ojca) została stwierdzona zeznaniami dwóch świadków, może być przyznana tymczasowa pensja wdowia lub sieroca w wysokości, przypadającej według ustawy. Wypłata tymczasowej pensji wdowiej lub siero-

---

*) tj. z dniem 13 października 1945 r.

cej zostanie wstrzymana, o ile w ciągu dwóch i pół lat od przyznania pensji nie będzie złożone urzędowe stwierdzenie śmierci męża (ojca) lub orzeczenie sądowe uznające męża (ojca) za zmarłego".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów:
Edward Osóbka-Morawski
Minister Skarbu:
Konstanty Dąbrowski.

Poz. 5.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY
z dnia 17 października 1945 r.
(Nr. IV — 2576/45 N)
w sprawie przyjmowania do szkół wyższych obywateli polskich, absolwentów średnich szkół zagranicznych.

Na podstawie art. 52 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. (1) Świadectwa dojrzałości, wydane obywatelom polskim przez zagraniczne szkoły średnie, których ukończenie uprawnia w danym kraju do wstępu do szkół wyższych, uprawniają do ubiegania się o przyjęcie do wszystkich szkół wyższych w Polsce, przy czym obowiązują następujące egzaminy uzupełniające:

1) egzamin języka polskiego w zakresie promu liceum ogólno-kształcącego typu matematyczno-fizycznego,
2) egzamin z historii Polski w zakresie gimnazjum ogólnokształcącego,
3) egzamin, z geografii Polski w zakresie gimnazjum ogólnokształcącego,
4) absolwenci szkół, w któsych język łaciński nie był przedmiotem nauczania, obowiązani są nadto zdawać egzamin z tego przedmiotu, jeśli są kandydatami na wydziały: humanistyczny, prawny, lekarski, farmaceutyczny, weterynaryjny i stomatologiczny.

(2) Nie obowiązuje egzamin z języka polskiego, historii Polski i geografii Polski:

1) jeżeli w szkole zagranicznej przedmioty te objęte były programem nauczania,
2) jeżeli kandydat, przed wstąpieniem do szkoły zagranicznej ukończył gimnazjum ogólnokształcące w Polsce.

(3) Egzaminy powyższe należy zdawać przed Komisją Egzaminacyjną przy Kuratorium Okręgu Szkolnego.

§ 2. Kandydaci, posiadający świadectwa dojrzałości, o których mowa w § 1, mogą być przyjęci warunkowo do szkół wyższych z tym, że egzaminy uzupełniające, wymienione w § 1, złożą w okresie 2-ch pierwszych lat studiów.

Kandydaci przyjęci warunkowo, zrównani są w uprawnieniach ze studiami zwyczajnymi.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech.

Poz. 6.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY
z dnia 10 grudnia 1945 r.
(IP-9530/45 r.)
w sprawie wymiaru godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół.

Na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873 z r. 1932) zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660) i ustawą z dnia 9 kwietnia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 243) postanawiam co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publiczoego z dnia 10 sierpnia 1937 r. o wymiarze godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierownikók szkół (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 10, poz. 316) wprowadza się zmiany następujące:

1) Ustęp 1 § 14 otrzymuje brzmienie:

(1) Nauczyciel szkoły zawodowej obowiązany jest do udzielania nauki w następującym wymiarze:

a) 27 godzin lekcyjnych tygodniowo w I kagorii przedmiotów, obejmującej: pisanie na maszynie, zajęcia warsztatowe, muzykę, śpiew, ćwiczenia cielesne, przysposobienie wojskowe, przysposobie sportowe;
b) 23 godzin lekcyjnych tygodniowo w II kategorii przedmiotów, obejmującej: religię, historię, higienę z wyjątkiem liceów gospodarstwa domowego oraz szkół przysposobienia w gopspodarstwie rodzinnym II stopnia, naukę o Polsce współczesnej, zajęcia praktyczne; w szkołach przemysłowych żeńskich stopnia gimnazjalnego i licealnego, w szkołach średnich rolniczych, liceach rolniczych, liceach gospodyń wiejskich oraz w szkołach przysposobienia w gospodarstwie rodzinnym II stopnia;
c) 21 godzin lekcyjnych tygodniowo w III kategorii przedmiotów, obejmującej: naukę ogólną języków, prawoznawstwo (zasady prawa) z wyjątkiem liceów administracyjnych i mierniczych, pedagogię, psychologię, rachunki i matematykę z wyjątkiem liceów przemysłowych męskich, geometrię wykreślną, perspektywę, fizykę, chemię ogólną, przedmioty przyrodnicze, ćwiczenia w pracowniach fizycznej, chemicznej ogólnej i przyrodniczej, geografię gospodarczą z wyjątkiem szkół handlowych i kupieckich, zagadnienia gospodarcze i społeczno-państwowe z wyjątkiem liceów rolniczych oraz liceów gospodyń wiejskich, politykę ograrną, stenografię;
d) 18 godzin lekcyjnych tygodniowo w IV kategorii przedmiotów, obejmującej przedmioty, wymienione w programach nauki,

jako przedmioty zawodowe, a nie zaliczone do poprzednich kategoryj, a nadto matematykę w liceach przemysłowych męskich, mechanikę techniczną, chemię techniczną, chemię z materiałoznawstwem, higienię w liceach gospodarstwa domowego oraz w szkołach przysposobienia w gospodarstwie rodzinnym II stopnia, naukę języków w zastosowaniu do zawodu w szkołach kupieckich, handlowych i hotelarskich, chemię w liceach rolniczych oraz w liceach gospodarstwa domowego, współczesne zagadnienia społeczno-państwowe i gospodarcze w liceach rolniczych oraz w liceach gospodyń wiejskich, estetykę, historię sztuki, rysunek, liternictwo i reklama, rysunek zawodowy, rysunek techniczny, rysunek z ćwiczeniami plastycznymi, rysunek odręczny, rysunek zawodowy artystyczny, naukę o ubiorach, historię rzemiosł".

2) § 17 otrzymuje brzmienie:

„Asystent, względnie instruktor szkoły zawodowej, obowiązany jest do pełnienia czynności asystenckich lub instruktorskich w wymiarze 27 godzin tygodniowo".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 grudnia 1945 r.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech.

Poz. 7.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY

z dnia 15 stycznia 1946 r. I P-9660-45

w sprawie przekazania Kuratorium Okręgów Szkolnych sprawy zaliczania wychowawczyniom przedszkoli pracy zawodowej do czasu służby nauczycielskiej.

Na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) w brzmieniu art. 53 pkt. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976) zarządzam, co następuje:

§ 1. Przekazuję Kuratorom Okręgów Szkolnych sprawę zaliczania wychowawczyniom przedszkoli do służby nauczycielskiej pracy przed przerwą, pracy kontraktowej przerywanej i pracy zawodowej, dającej kwalifikacje i doświadczenie uzdalniające je do służby nauczycielskiej, na podstawie art. 15, ust. 4, 6 i 9 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. z r. 1932 Nr. 104, poz. 873), zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 i (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660) i ustawą z dnia 9 kwietnia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 243).

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1946 r. i traci swoją moc obowiązującą z dniem 31 grudnia 1946 r.

Minister Oświaty:
(—) Cz. Wycech.

Poz. 8.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY

z dnia 20 stycznia 1946 r. (Nr. I. P. 8922/45 N)

w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych.

Na podstawie art. 4 ustęp 2 ustawy z dnia 4. VI. 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych, w brzmieniu ustalonym art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. XII. 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976) zarządzam co następuje:

§ 1. Przekazuje się Kuratorom Okręgów Szkolnych kompetencje Ministra Oświaty przewidziane w następujących §§ rozporządzenia z dnia 17. X. 1945 r. w sprawie wynagrodzenia opłacanych przez Państwo kontraktowych nauczycieli szkół państwowych i publicznych (Dz. Urz. Min. O. Nr. 5, poz. 199),

W § 9. Ustęp 1 — do przyznawania wynagrodzenia umownego o jedną grupę wyższego od wynagrodzenia określonego w §§ 5, 6

W § 9. ustęp 2 — do znawania wybitnym fachowcom — nauczycielom, asystentom i instruktorom w szkołach zawodowych i dokształcających zawodowych, dodatkowego wynagrodzenia, wynoszącego najwyżej 100% otrzymanego wynagrodzenia.

W § 11. ustęp 2 — do przyznawania, jako podstawy obliczania stawki wynagrodzenia za jedną godzinę zajęć w tygodniu, wynagrodzenia o jedną grupę wyższego od określonego w §§ 5, 6, 7.

W § 11. ustęp 3 — do zwiększania o 100% stawek wynagrodzenia za jedną godzinę zajęć w tygodniu, obliczonych w/g § 11 ustęp 2.

§ 2. Wydatki z powyższego tytułu muszą znaleźć pokrycie w ramach etatów kredytów przyznanych Kuratorium na ten cel.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z ważnością od dnia 1. II. 1946 r.

Minister

Warszawa, dnia 29 stycznia 1946 r.
Ministerstwo Oświaty
Nr. I. P. 8922/45 N
Przekazanie kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych niektórych spraww zakresie przyznawania wynagrodzeń nauczycielom kontraktowym.

Rozporządzenie Ministra Oświaty z dnia 20 stycznia 1946 r. Nr. I. P. 8922/45 N w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych przesyła się do wiadomości i stosowania.

Dyrektor Departamentu
E. Kuroczko

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych
Zarząd Główny Z. N. P.

Poz. 9.

ZARZĄDZENIE
MINISTERSTWA OŚWIATY

z dn. 29 grudnia 1945 r. (Nr. IP. —9665/45.

W związku z niejednolitym załatwianiem przez władze szkolne i akademickie spraw osobowych urzędników i niższych funkcjonariuszów, Ministerstwo Oświaty przypomina, że rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 ultego 1939 r. (BP—17189/38) **o uprawnieniach do załatwiania spraw osobowych urzędników i niższych funkcjonariuszów,** zatrudnionych w administracji szkolnej (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 2, poz. 28) obowiązuje nadal, wobec czego należy ściśle przestrzegać zawartych w nim postanowień.

Jednocześnie Ministerstwo oznajmia, że ogólne wytyczne administracji personalnej, o których mowa w § 6 powołanego rozporządzenia zostały ustalone w okólniku Nr. 29 z dnia 8. VI. 1945 r. Prezesa Rady Ministrów, podanego do wiadomości i stosowania pismem Ministerstwa z dnia 12. VII. 1945 r. I P—1428/45 N.

Odpis cytowanego rozporządzenia z dnia 24. II. 1939 załącza się.
1 zał.

Dyrektor Departamentu
(—) E. Kuroczko

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych
Państw. Szkoły Akademickie.

Odpis

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 24 lutego 1939 r. (BP—17189/38).

o uprawnieniach do załatwiania spraw osobowych urzędników i funkcjonariuszów niższych zatrudnionych w administracji szkolnej.

Na podstawie art. 119 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164) wraz z późniejszymi zmianami, oraz art. 26 ustęp 4 i art. 109 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 20 z 1934 r., poz. 160) zarządzam co następuje:

§ 1. Przekazuje się Kuratorowi Okręgu Szkolnego, Rektorowi państwowej szkoły akademickiej:

1) mianowanie na stanowiska służbowe II i III kategorii oraz na posady funkcjonariuszów niższych, o ile mianowanie nie zawiera awansu do wyższej grupy uposażenia;
2) dopuszczenie do służby przygotowawczej i do egzaminu praktycznego kandydatów na stanowiska służbowe II i III kategorii, przedłużanie lub skracanie w wyjątkowych rzyypadkachp służby przygotowawczej na te stanowiska, zwalnianie od obowiązku odbycia służby przygotowawczej urzędników mianowanych do odwołania i pracowników kontraktowych zajmujących stanowiska II i III kategorii;
3) przenoszenie podległych funkcjonariuszów państwowych na inne miejsca służbowe w ramach przydzielonych etatów — z wyłączeniem urzędników, zajmujących stanowiska I kategorii;
4) rozwiązywanie stosunku służbowego na podstawie art. 62, 63 i 113 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, z urzędnikami II i III kategorii mianowanymi do odwołania i funkcjonariuszami niższymi mianowanymi do odwołania oraz z praktykantami na stanowiska urzędnicze II i III kategorii;
5) zwalnianie ze służby na podstawie art. 65a ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, urzędników II i III kategorii;
6) przyjmowanie zgłoszeń o wystąpieniu ze służby urzędników II i III kategorii, praktykantów na stanowiska urzędnicze II i III kategorii oraz funkcjonariuszów niższych;
7) wydalanie ze służby na podstawie art. 65, 71, 77, pkt. 5, oraz art. 89 i 114 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej urzędników II, III kategorii oraz funkcjonariuszów niższych;
8) przenoszenie w stan spoczynku urzędników II i III kategorii oraz funkcjonariuszów niższych — oprócz przenoszenia w stan spoczynku po upływie stanu nieczynnego;
9) udzielanie zezwoleń na przyjęcie płatnego zajęcia ubocznego podległym funkcjonariuszom z wyłączeniem urzędników, zajmujących stanowiska I kategorii;
10) udzielanie podległym funkcjonariuszom w tej liczbie i inspektorom szkolnym urlopów:
   a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych do 6 miesięcy, bezpłatnych do 12 miesięcy,
   b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych — płatnych do

2 miesięcy, bezpłatnych do 12 miesięcy,

c) wypoczynkowych — w granicach postanowień art. 36 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej.

§ 2. nieaktualny.

§ 3. Postanowienia § 1 kut. 1, 3, 4, 5, 8 nie dotyczą urzędników II i III kategorii zajmujących stanowiska kierownicze.

§ 4. Przekazuje się Inspektorowi Szkolnemu udzielanie podległym funkcjonariuszom urlopów:

a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych do 2 miesięcy,

b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych — płatnych do 14 dni,

c) wypoczynkowych — w granicach postanowień art. 36 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej.

§ 5. Do wymiaru urlopów udzielanych w granicach § 1 pkt. 10 wliczać należy czas trwania urlopów udzielanych dla tych samych celów na podstawie § 4.

§ 6. Z uprawnień przekazanych niniejszym rozporządzeniem można korzystać jedynie z uwzględnieniem ogólnych wytycznych administracji personalnej ustalanych przez Prezydium Rady Ministrów i Ministerstwo WR. i OP.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1939 r.

Z dniem tym traci swą moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 10 marca 1938 r. o uprawnieniach do załatwiania spraw osobowych urzędników i funkcjonariuszów niższych zatrudnionych w administracji szkolnej (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 3, poz. 61), oraz wszystkie inne rozporządzenia, zarządzenia, okólniki i instrukcje w sprawach uregulowanych niniejszym rozporządzeniem.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
(—) W. Świętosławski

Poz. 10.

ZARZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY
z dnia 9 listopada 1945 r.
(Nr. II KN—2334/45 N)

w sprawie przekazania organizacji nauczycielskich konferencji rejonowych Związkowi Nauczycielstwa Polskiego.

Doceniając znaczenie inicjatywy nauczycielstwa w organizowaniu samokształcenia nauczycieli po przez nauczycielskie konferencje rejonowe, zmierzające do systematycznego podnoszenia poziomu szkolnictwa powszechnego przez stałe doskonalenie nauczyciela i jego pracy, zarządzam, co następuje:

§ 1. Przekazuję organizację i prowadzenie konferencyj rejonowych Związkowi Nauczycielstwa Polskiego.

§ 2. Konferencje rejonowe będą organizowane i prowadzone zgodnie z Instrukcją Zarządu Głównego Związku Nauczycielstwa Polskiego, załączoną do niniejszego zarządzenia.

§ 3. Inspektorzy Szokolni na wniosek przewodniczącego konferencji rejonowej mogą przeznaczyć na ten cel w każdym rejonie konferencyjnym najwyżej 5 dni w roku szkolnym, zwalniając nauczycieli udających się na konferencję swego rejonu od zajęć obowiązkowych w szkole. Udział w konferencjach jest obowiązkowym dla tych wszystkich członków danego rejonu, którzy korzystają z udzielonego na ten cel urlopu.

§ 4. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie traci moc obowiązującą okólnik Ministerstwa WR. i OP. z dnia 2 8maja 1926 r. (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 12, poz. 144).

Za Ministra Oświaty:
Br. Biedowicz
Podsekretarz Stanu

Załącznik do zarządzenia Min. Oświaty
z dnia 9. XI. 1945 r. (Nr. IIKN—2334/45 N)

INSTRUKCJA

w sprawie nauczycielskich konferencyj rejonowych.

W dążeniu do podnoszenia i doskonalenia pracy nauczyciela, podtrzymywania i pogłębiania między nauczycielstwem zainteresowań dla zagadnień ogólnej kultury współczesnej, nauki, oświaty i wychowania — Z. N. P. organizuje nauczycielskie konferencje rejonowe.

Mają one zacieśnić węzły koleżeńskiej współpracy między nauczycielstwem danego rejonu, ułatwić organizowanie dalszego samokształcenia dzielenie się spostrzeżeniami i zdobyczami w zakresie życia szkolnego i społecznego, urabianie i pogłębianie pionu ideowego nauczyciela.

W programie prac konferencji rejonowych należy przewidzieć:

1) stałe śledzenie za postępem kultury i nauki w zakresie zagadnień, które winny interesować ogół oświeconego nauczycielstwa;
2) pogłębianie wiadomości z zakresu zagadnień psychologiczno-pedagogicznych i dydaktycznych;
3) doskonalenie form praktyki szkolnej, w szczególności zaś ułatwianie pracy początkującym nauczycielom;
4) omawianie i ustalanie właściwego sposobu wykorzystania rejonowej biblioteki nauczycielskiej;
5) omawianie i ustalanie skoordynowanego planu prac oświatowo-kulturalnych i społecznych nauczyciela na terenie danego rejonu;
6) omawianie i organizowanie wspólnych poczynań w zakresie badań regionalnych, dotyczących danego regionu (język miejscowego ludu, zwyczaje i obyczaje, sztuka, stroje, wierzenia, zabytki, przeszłość, opracowywanie map danego rejonu itp.).

7) planowanie i organizowanie wycieczek uczniowskich i nauczycielskich;

8) organizowanie życia kulturalnego i wczasów nauczycielskich.

Realizując plan konferencji rejonowych, dążyć należy do samowychowania środowiska nauczycielskiego danego rejonu w oparciu o wzory nowoczesnego życia demokratyczno-obywatelskiego. Dążyć należy do wychowania nauczyciela, jako człowieka ideowego, kulturalnego, interesującego się problemami współczesnego życia kulturalno-społecznego, biorącego żywy udział w doskonaleniu szkoły, oświaty, życia społecznego i obywatelskiego danego środowiska.

Środkami umożliwiającymi realizację programu konferencji rejonowych są:

a) systematyczne zebrania nauczycieli danego rejonu, albo grup nauczycieli zainteresowanych, względnie powołanych do opracowania wybranego zagadnienia. Zebrania te (minimum 5 zebrań w ciągu roku) mają z góry przygotowany plan oraz wyznaczonych referentów;

b) hospitacje lekcji pokazowych w różnych szkołach. Lekcje są najczęściej ilustracją zagadnień, które zostaną omówione w specjalnym referacie;

c) referaty nauczycieli;

d) dyskusje;

e) biblioteki rejonowe i wędrowne, organizowanie wymiany książek, będących prywatną własnością nauczycieli;

f) czytanie i omawianie najważniejszych zagadnień z prasy pedagogicznej i innej, utrzymywanie z tą prasą kontaktu współpracy;

g) wysuwanie wniosków pod adresem pedagogicznych agend ZNP. w sprawach nauczania i wychowania oraz organizacji samokształcenia nauczycieli;

h) gromadzenie i porządkowanie materiałów, będących wynikiem samodzienlych prac naukowych i badawczych nauczycielstwa danego rejonu;

i) krótkotrwałe kursy, organizowanie cyklów odczytów;

j) wycieczki, imprezy artystyczne, życie towarzyskie.

Konferencje organizowane są w ramach miejscowych komórek Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Mogą być potraktowane jako prace Wydziału Pedagogicznego miejscowego Ogniska. Mogą być organizowane w ramach jednej szkoły, o ile jest to szkoła o znaczniejszej liczbie nauczycieli.

Rejon konferencyjny w zasadzie pokrywać się winien z terenem działalności Ogniska ZNP. Każdy powiat winien być podzielony na odpowiednią liczbę rejonów konferencyjnych w ten sposób, by umożliwić wszystkim nauczycielom danego powiatu stały udział w konferencjach. Liczba uczestników w każdym rejonie nie powinna przekraczać 30 osób. W związku z tym rejon konferencyjny w niektórych wypadkach nie będzie mógł pokrywać się z terenem działolności Ogniska ZNP, zwłaszcza w większych miastach. W tym wypadku teren Ogniska ZNP będzie musiał być podzielony na odpowiednią liczbę rejonów konferencyjnych. W wyjątkowych wypadkach konferencje mogą być potraktowane jako zebrania powiatowe.

W zasadzie konferencje rejonowe pod względem personalnym winny być samowystarczalne. Dla ożywienia, pogłębienia i urozmaicenia prac konferencji, Wydziały Pedagogiczne Oddziałów Powiatowych ZNP koordynują pracę konferencji rejonowych w Ogniskach oraz mogą wysyłać na zebrania konferencyjne swych powiatowych referentów, prelegentów, instruktorów.

Również Zarządy Okręgowe ZNP w ramach Wydziałów Pedagogicznych koordynują prace konferencji rejonowych w Oddziałach Powiatowych oraz organizują odpowiedni zespół prelegentów czy instruktorów dla obsłużenia konferencji powiatowych, w wyjątkowych zaś wypadkach — ogniskowych.

Przewodniczącym konferencji rejonowych jest w zasadzie przewodniczący Wydziału Pedagogicznego miejscowego Ogniska. Jeżeli konferencja rejonowa obejmuje tylko teren jednej szkoły, przewodniczącym nie powinien być z urzędu kierownik tej szkoły, lecz inna wybrana przez ogół nauczycieli osoba, a to w tym celu, aby nie nadawać konferencjom charakteru urzędowego.

O terminie, miejscu i programie konferencji przewodniczący zawiadamia zainteresowany Zarząd Oddziału Powiatowego PZN, oraz właściwego inspektora szkolnego na 2 tygodnie przed konferencją. Zainteresowane nauczycielstwo winno być powiadomione o terminie, miejscu i porządku dziennym konferencji najpóźniej na tydzień przed konferencją.

Poz. 11.

ZARZĄDZENIE
KIEROWNIKÓW RESORTÓW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ I OŚWIATY

z dnia 30 grudnia 1944 r. (Nr. I. O. 2938/44)

o przywróceniu do życia Związku Harcerstwa Polskiego, stowarzyszenia wyższej użyteczności

(Przedruk z Dziennika Urzędowego Resortu Oświaty Nr. 1—4, poz. 13).

W uznaniu konieczności dania podstaw organizacyjnych dla wychowania młodzieży metodami harcerskimi i przygotowania jej w ten sposób do świadomej, czynnej i ofiarnej służby dla demokratycznej Rzeczypospolitej Polskiej zarządza się co następuje::

§ 1. Zepchnięte w podziemia przez okupanta stowarzyszenie wyższej użyteczności „Związek Harecrstwa Polskiego" powołuje się z powrotem do życia jawnego.

§ 2. Jako tymczasową władzę naczelną Związku Harcerstwa Polskiego powołuje się Tymczasową Naczelną Radę Harcerską, składającą się z 10—24 osób.

Kierownik Resortu Oświaty ustalać będzie szczegółowo liczbę członków Tymczasowej Naczelnej Rady Harcerskiej, w skład jej wchodzić

będą dwaj delegaci Kierownika Resortu Oświaty, którzy spełniać będą funkcje inspektorów dla spraw harcerstwa.

§ 3. Tymczasowa Naczelna Rada Harcerska uchwali regulamin swej działalności. Regulamin ten określi w szczególności sposób powoływania Naczelnictwa, liczbę jego członków i podział czynności pomiędzy nimi.

Osobny regulamin określi tymczasową organizację okręgów i obwodów Związku Harcerstwa Polskiego.

Regulaminy powyższe zatwierdza Kierownik Resortu Oświaty.

§ 4. Dla wykonywania stałej kontroli nad działalnością Związku Hacerstwa Polskiego Kierownik Resortu Oświaty wyznacza swego delegata.

Delegat ten bierze udział w posiedzeniach tymczasowych władz Związku Harcerstwa Polskiego z prawem veta przeciwko decyzjom władz. W razie założenia veta sprawę rozstrzyga ostatecznie Kierownik Resortu Oświaty.

Kierownik Resortu Oświaty:
Dr. Stanisław Skrzeszewski
Kierownik Resortu Administracji Publicznej:
w z. Mgr. Adam Ostrowski.

Poz. 12.

OKÓLNIK Nr. 61

z dnia 13 listopada 1945 r. (IP—7669/45 N)
w sprawie ubezpieczenia pracowników państwowych.

Wobec niejednolitego postępowania podległych Ministerstwu władz w sprawie zgłaszania pracowników władz administracji szkolnej i nauczycieli do ubezpieczalni społecznych, Ministerstwo Oświaty w związku z przesłanym uprzednio pismem Ministerstwa Opieki Społecznej z dnia 15 lutego 1945 r. Nr. II/323/45 wyjaśnia co następuje:

Należy zgłosić do właściwej terenowo Ubezpieczalni Społecznej wszystkich podległych pracownik:w kontraktowych i etatowych. Odnosi się to również i do nauczycieli.

Pracownicy kontraktowi podlegają ubezpieczeniu w pełnym zakresie, pracownicy zaś etatowi tylko w zakresie ubezpieczenia na wypadek choroby. Ścisłych i dokładnych informacji co do sposobu i formy w jakiej należy dokonać zgłoszenia, udzielą terenowe ubezpieczalnie, gdzie również nabywać można potrzebne do zgłoszenia formularze.

W związku z istniejącym już zadłużeniem z tytułu ubezpieczenia oraz w związku z przepisami Dekretu z dnia 29. IX. 1945 r. o uiszczeniu przez pracodawców w całości składek na ubezpieczenia społeczne i na Fundusz Pracy Ministerstwo Oświaty zawiadamia, że przyznane w § 2 lit. a kredyty na ubezpieczenia społeczne należy przekazać właściwym terenowo Ubezpieczalniom Społecznym zaliczkowo na poczet należności z tytułu opłat ubezpieczeniowych do późniejszego, ścisłego rozliczenia.

Dyrektor Departamentu:
E. Kuroczko

Poz. 13.

OKÓLNIK Nr. 62

z dnia 25 października 1945 r. (II PN-2008/45 N)
w sprawie organizacji środków dydaktyczno-metodycznych przy instytutach, muzeach, zakładach naukowych i ogniskach metodycznych.

W związku z odbudową szkolnictwa i zaspakajaniem potrzeb powstałych na tym odcinku, Ministerstwo Oświaty zaleca przystąpić do uruchomienia ośrodków dydaktyczno-metodycznych dla szkół wszelkich typów i stopni, podległych Kuratorium. W zasadzie środki takie powinny być organizowane w większych miastach, gdzie są większe skupiska szkół i zakładów naukowych oraz fachowcy — nauczyciele z różnych dziedzin wiedzy. Charakter tych ośrodków winien być pokazowo-użytkowy, tzn. winien spełniać rolę nie tylko ośrodka wskazującego jak musi być urządzona i zaopatrzona pracownia danego przedmiotu, lecz jak należy w niej uczyć, ażeby osiągać coraz lepsze wyniki. Z drugiej strony ośrodek taki mógłby stanowić punkt badawczo-naukowy, gdzie wszelkie zagadnienia dydaktyczno-metodyczne możnaby w sposób doświadczalny rozwiązywać, np. koncepcje nowych pomocy naukowych.

Do czasu zaopatrzenia i wyposażenia wszystkichpracowni szkolnych w sprzęt i pomoce naukowe, ośrodki takie mogłyby spełniać role pracowni centralnych dla pewnej ilości pobliskich szkół. Nadto służyłyby Ogniskom metodycznym w rozwiązywaniu ich zasadniczych problemów. (Konferencje rejonowe, lekcje pokazowe, kursy dokształcające dla nauczycieli itp.).

Ośrodek dydaktyczno-metodyczny powinien skupiać wszelkie rodzaje pracowni nie tylko dla szkół ogólnokształcących, lecz i zawodowych (przedszkola — szkoły powszechne — średnie — zawodowe niższe i średnie).

Wyłania się tu problem współpracy nauczycieli szkół wszelkich typów, to też Kuratoria zechcą dołożyć starań, by ta współpraca została zapoczątkowana i kontynuowana.

Sposób rozlokowania poszczególnych pracowni zależny od miejscowych warunków, zasadniczo w lokalach szkolnych, chociaż nie jest wykluczone organizowanie pracowni i w innych pomieszczeniach przy muzeach, instytucjach i wyższych zakładach naukowych, zakładach specjalnych, fabrykach przemysłowych, spółdzielniach, zakładach użyteczności publicznej itp. Należy do akcji tworzenia tego rodzaju ośrodków wciągnąć jak najliczniej przedstawicieli związków zawodowych (strona realizacyjna), organizacji społecznych, władz komunalnych i administracyjnych itp., aby otworzyć poczynaniom jak najszerszą podstawę realizacyjną.

Dla racjonalnego rozwiązania strony organizacyjnej należy powołać Komisje Oragnizacyjne, które opracują zagadnienie samej organizacji (ilość etatów pracowników naukowych i personelu pomocniczego, typy pracowni — rozmieszczenie — program nauki — lub zadania, jakie

ośrodki mają spełnić — preliminarze wydatków — personel — kierownictwo) oraz strony technicznej i finansowej.

Konkretnie opracowane plany organizacyjne i wnioski o kredyty należy przesyłać jak najrychlej do Ministerstwa Oświaty — Departament II i III.

Ministerstwo oczekuje, że zainicjowana akcja, ze względu na swoje doniosłe znaczenie dla spraw nauczania i wychowania, znajdzie należyty oddźwięk w szeregach nauczycielstwa.

J. Dryjański
Za Dyrektora Departamentu
Naczelnik Wydziału

Poz. 14.

OKÓLNIK Nr. 63

z dnia 5 listopada 1945 r. (IO-6597 M 45 N)
o umieszczaniu ogłoszeń w prasie.

Okólnikiem Nr. 47 Prezes Rady Ministrów zarządził, co następuje:

1. Wszelkie ogłoszenia i reklamy urzędów, instytucji i przedsiębiorstw państwowych, jak również instytucji, pozostających pod zarządem państwowym (ogłoszenia o przetargach, ogłoszenia o likwidacjach, obwieszczenia skarbowe i sądowe, reklamy wyrobów przemysłowych), podlegające ogłoszeniu w prasie, należy kierować wyłącznie za pośrednictwem Biura Ogłoszeń P. A. P. „Polpress".

2. Zlecenia ogłoszeniowe do wszystkich wydawnictw, codziennych i periodycznych w kraju i zagranicą kierować należy bezpośrednio do Biura Ogłoszeń P. A. P. „Polpress", mieszczącego się w Warszawie, ul. Pierackiego 11, lub do referatów BiBura Ogłoszeń P. A. P. „Polpress" w Łodzi, ul. Piotrkowska 133, w Krakowie, Rynek Kleparski 4, w Lublinie, ul. Spokojna 4, w Katowicach, ul. asna 11, w Bydgoszczy, ul. Libelta 4, w Poznaniu, ul. Pierackiego 8, w Olsztynie, Gmach Województwa, w Sopocie, ul. Książąt Pomorskich 4/6, w Koszalinie, Gmach Województwa.

Powyższe podaję do wiadomości i przestrzegania z tym, że zarządzenie nie dotyczy ogłoszeń, które zgodnie z przepisami mają być umieszczane w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Oświaty (o zagubieniu dokumentów służbowych, zaginięciu pieczęci, o odtworzeniu dyplomów i świadectw itp.).

Podsekretarz Stanu:
Br. Biedowicz

Poz. 15.

OKÓLNIK Nr. 64

z dnia 18 listopada 1945 r. (II KN-2335/45 N)
w sprawie kształcenia czynnych niekwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych.

W ślad za zarządzeniem Ministra Oświaty z dnia 14 września 1945 r. Nr. II KN-1006/45 N w sprawie kształcenia czynnych niekwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych, Ministerstwo Oświaty wyjaśnia co następuje:

1. Członkowie Centralnej Komisji Kształcenia Nauczycieli niekwalifikowanych otrzymują za prace wchodzące w zakres jej działalności wynagrodzenie według norm, ustalonych przez Ministerstwo Oświaty.

2. Przewodniczący i członkowie Rejonowych Komisji Kształcenia Nauczycieli niekwalifikowanych otrzymują za prace, przewidziane powyższym zarządzeniem, wynagrodzenie według następujących norm:

a) przewodniczący (Dyrektor Zakładu Kształcenia Nauczycieli) wynagrodzenie w wysokości dodatku służbowego dla dyrektora Zakładu Kształcenia Nauczycieli, a mianowicie — przy liczbie uczniów — eksternistów zapisanych do danej Rejonowej Komisji od 15 do 20 ...... 100 zł; przy liczbie uczniów — eksternistów powyżej 20...... 150 zł (wraz z odpowiednim dodatkiem wojennym);

b) Członkowie Rejonowych Komisji — wynagrodzenie za godziny nadliczbowe, obliczane przez Przewodniczącego na podstawie zapisów w dzienniku czynności Komisji z tym, że ogólna liczba godzin nadliczbowych, przypadająca na wszystkich członków Komisji wynosi:

Przy liczbie uczniów-eksternistów
do 20—15 godz. tygodniowo
do 30—20 godz. „
do 40—25 godz. „
do 50—30 godz. „

c) Wynagrodzenie członków Komisji Rejonowych za udział w kursach wakacyjnych reguluje zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 21 lipca 1945 r. Nr. II KN-431/45 N.

3. Wspomniane w § 3 d wymienionego na wstępie zarządzenia osobiste kontakty członków Rejonowych Komisji z uczniami-eksternistami winny odbywać się zarówno grupowo w postaci miesięcznych konferencyj w siedzibie Rejonowych Komisyj, jak też indywidualnie.

4. a) Czynni niekwalifikowani nauczyciele z cenzusem licealnym składają po rocznej praktyce i po odbyciu kursów egzamin dojrzałości w charakterze eksternów według tymczasowego regulaminu egzaminu dojrzałości dla eksternów w liceum pedagogicznym, wprowadzonego zarządzeniem Ministra Oświaty z dnia 4. 8. 1945 r. Nr. II KN-604/45 N. przed Państwową Komisją Egzaminacyjną powołaną przez Kuratorium Okręgu Szkolnego z reguły spośród członków właściwej Rejonowej Komisji Kształcenia Nauczycieli niekwalifikowanych.

Po uzyskaniu pomyślnego wyniku egzaminu otrzymują świadectwa dojrzałości liceum pedagogicznego;

b) Czynni niekwalifikowani nauczyciele z cenzusem gimnazjalnym składają roczne egzaminy z zakresu materiału odpowiedniej klasy liceum pedagogicznego przed Rejonową Komisją, do której są przydzieleni, przy końcu każdego kursu wakacyjnego.

Kurs wakacyjny po III roku samokształcenia kierowanego kończy się egzaminem dojrzałości w liceum pedagogicznym, jak pod lit. a;

c) Czynni niekwalifikowani nauczyciele bez cenzusu gimnazjalnego zdają przed Rejonową Komisją po dwuletnim okresie przygotowawczym, zakończonym kursem wakacyjnym, egzamin z zakresu gimnazjum bez języka łacińskiego i obcego. Uzyskane na podstawie tego egzaminu świadectwo uprawnia do rozpoczęcia dalszego kształcenia przewidzianego dla niekwalifikowanych nauczycieli z cenzusem gimnazjalnym jak pod lit. b.

5. Z przeporwadzonych egzaminów Rejonowe Komisje wydają zaświadczenia, których wzory zostaną przesłane osobnym pismem.

6. Rejonowe Komisje Kształcenia czynnych niekwalifikowanych nauczycieli prowadzą ewidencję uczniów-eksternów w postaci kart indywidualnych, w których należy wpisywać oprócz danych personalnych również i uczestnictwo w kursach i konferencjach, wyniki egzaminów i kollokwiów oraz w rubyce ,,Uwagi" co 3 miesiące ogólne spostrzeżenia co do pracy ucznia eksterna i osiągniętych przez niego wyników.

W przypadku przeniesienia nauczyciela niekwalifikowanego do innej Komisji Rejonowej lub innego Okręgu, należy przesłać indywidualną przez Inspektorat Szkolny i Kuratorium do tej Rejonowej Komisji, do której nauczyciel niekwalifikowany został przydzielony po jego przeniesieniu. Schematy karty indywidualnej ustalają poszczególne Rejonowe Komisje Kształcenie nauczycieli niekwalifikowanych.

7. Czynni niekwalifikowani nauczyciele, korzystający z pomocy i kursów Rejonowych Komisji Kształcenia Nauczycieli niekwalifikowanych i zgłaszający się do egzaminów w charakterze eksternów, winni uzyskać pełne kwalifikacje do nauczania w czasie nie dłuższym niż przewidziany okres dla odpowiedniej grupy uczniów-eksternów, a mianowicie:

a) nauczyciele z cenzusem licealnym w okresie nie dłuższym niż 3-letni,

b) nauczyciele z cenzusem licealnym w okresie nie dłuższym niż 5-letni,

c) nauczyciele bez cenzusu gimnazjalnego w okresie nie dłuższym niż 7-letni.

8. Przy dokonywaniu przewidzianego w par. 16 cytowanego na wstępie zarządzenia przydziału czynnych a niekwalifikowanych nauczycieli do właściwych Rejonowych Komisji, Kuratororia winny oprócz wymienionych w tym paragrafie wniosków mieć na uwadze również możliwie równomierne obciążenie Rejonowych Komisji uczniami-eksternistami.

Za Ministra Oświaty:
Br. Biedowicz
Podsekretarz Stanu

Poz. 16.

OKÓLNIK Nr. 65.

z dnia 16 listopada 1945 r. (I P-7045/45 N).

w sprawie wymiaru uposażenia nauczycieli.

W związku z nasuwającymi się wątpliwościami przy wymiarze uposażenia nauczycieli na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 maja 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 126) Ministerstwo Oświaty wyjaśnia co następuje:

1. Stosownie do postanowień par. 15 rozporządzenia Rary Ministrów z dnia 19. XII. 1933 r. zmienionego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24. V. 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 126) posiadający przepisane kwalifikacje do nauczania nauczyciele publicznych szkół powszechnych i nauczyciele szkół ćwiczeń oraz nauczyciele oddziałów pomocniczych specjalnych przy szkołach powszechnych otrzymują przy mianowaniu uposażenia grupy X. i pozostają w tej grupie do czasu zdania egzaminu praktycznego.

W związku z pismem Ministerstwa Oświaty z dnia 15. IX. 1945 r. Nr. II-1280/45 N, którym polecono wstrzymać przeprowadzenie egzaminów praktycznych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych powstała wątpliwość czy można przesunąć do wyższej grupy uposażenia nauczyciela szkoły powszechnej, który nie posiada złożonego egzaminu praktycznego.

Wobec wyraźnego brzmienia par. 15 cyt. wyżej rozporządzenia Ministerstwo Oświaty wyjaśnia, że w obecnym stanie prawnym takie przesunięcie jest niemożliwe. Nauczyciele więc szkół powszechnych nie mający egzaminu praktycznego, do czasu znowelizowania przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych i określenia innych warunków do ustalenia jak podane w cyt. wyżej rozp. Prezydenta R. P. z r. 1928 — muszą pozostać w X. grup uposażenia.

2. W licznych przypadkach Kuratoria, przy wymiarze uposażenia nowomianowanym nauczycielom, którzy dotychczas pracowali w szkolnictwie prywatnym, uwzględniają lata służby prywatnej i przyznają nauczycielom wyższe grupy uposażenia. Jest to niedopuszczalne i pozbawione podstaw prawnych. Stosownie bowiem do art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 1. VII. 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli — terminem, od którego liczy się służbę nauczycielską, o ile nie była przerywana, jest termin oznaczony w pierwszym bez względu na kategorię szkoły piśmie nominacyjnym, lub w braku takiego oznaczenia — dzień rzeczywistego objęcia służby. Praca w szkolnictwie prywatnym może być uwzględniona przy wymiarze uposażenia ale dopiero po jej zaliczeniu przez Ministra Oświaty.

3. Wielu nauczycieli szkół powszechnych w okresie przed rokiem 1939 nim otrzymali etat, odbywali tzw. bezpłatną praktykę w szkołach powszechnych, która w licznych przypadkach dotychczas nie została im zaliczona do wysługi lat, a więc i do wymiaru uposażenia. W związku z tym Ministerstwo wyjaśnia, że czas bezpłatnej praktyki, w czasie której nauczyciel nauczał w wymiarze nie niższym nie niższym niż 14 godzin tygodniowo, oraz po odbyciu której nauczyciel bezpośrednio otrzymał nominację względnie kontrakt zakończony naminacją nauczyciela tymczasowego — podlega zaliczeniu do wysługi lat z urzędu — tak jag praca kontraktowa, pełnio-

na w wymiarze ponad 14 godz. tygodniowo, w czasie której nauczyciel uzyskał nominację.

Przy dokonywanych obecnie zaszeregowianiach nauczycieli na nowych podstawach prawnych wątpliwość budzi sprawa policzalności służby wojskowej i okresu przebywania w niewoli nauczycieli, którzy zostali zmobilizowani i następnie w toku działań wojennych dostali się do niewoli. Ministerstwo wyjaśnia, że czas ten winien być uwzględniony przy wymiarze uposażenia stostownie bowiem do postanowień art. 18 19 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. X. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663) funkcjonariusz zatrzymuje za ten czas nawet prawo do uposażenia względnie jego części. Żaden przepis z dziedziny uposażeniowej ani pragmatycznej nie zawiera zastrzeżenia, na podstawie którego możnaby przyjąć, iż okres ten nie podlega zaliczeniu do wysługi lat, a tym samym i do wymiaru uposażenia jeśli chodzi o nauczycieli.

5. Zaszeregowanie nauczycieli w myśl par. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24. V. 1945 r. poz. 126 Dz. U. następuje z ważnością od 1 stycznia 1945 r. Powstaje pytanie z jaką datą należy przeszeregować nauczyciela, który objął obowiązki służbowe po dacie 1. I. 1945 r. np. 1. V. 1945 r. oraz czy okres od 1. I. 1945 r. do chwili objęcia przez nauczyciela obowiązków służbowych podlega zaliczeniu i uwzględnieniu przy przesunięciach w grupach uposażenia. W tym przedmiocie Ministerstwo wyjaśnia, że zaszeregowanie następuje stosownie do dyspozycji par. 3. cyt. wyżej rozporządzenia na dzień 1. I. 1945 r. wypłata jednak poborów służbowych i wyrównanie uposażenia następuje od chwili objęcia przez nauczyciela obowiązków służbowych po ustaniu okupacji niemieckiej na danym terenie, a więc w podanym wyżej przykładzie od 1. V. 1945 r. Również okres od 1. I. 1945 r. do 1. V. 1945 r. nie podlega zaliczeniu do wysługi lat i przy ustalaniu terminów awansu do wyższych grup uposażenia.

6. W myśl par. 32 rozporządzenia Rady Ministów z dnia 24. V. 1945 r. poz. 126, Dz. Ust. — nauczyciel przeniesiony do służby w administracji szkolnej otrzymuje w czasie tej służby uposażenie zasadnicze takie, jakie przysługiwałoby mu przy poozstawaniu w służbie nauczycielskiej. Przepis ten odnosi się nie tylko do nauczycieli przydzielonych do pracy w administracji szkolnej na podstawie art. 57 ustawy z dnia 1. VII. 1926 r., o stosunkach służbowych nauczycieli ale i do tych wszystkich nauczycieli-urzędników, którzy przeszli bezpośrednio ze służby nauczycielskiej do administracji szkolnej w formie nominacji np. inspektorzy, wizytatorzy itp. Przeszeregowania tych osób objętych par. 32 dokonuje Ministerstwo Oświaty na podstawie wniosków Kuratorium, popartych szczegółowym uzasadnieniem przy dołączeniu kompletnych akt sprawy.

7. Jak to już Ministerstwo wyjaśniło w okólniku Nr. 37 z dnia 31 lipca 1945 r. Nr. IP-1628/45 N, terenami okupowanymi w rozumieniu par. 2 rozp. Rady Ministrów z dnia 24. V. 1945 r. poz. 126. Dz. Ust. a więc i w rozumieniu par. 3 (1) rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 26. VI. 1945 r. poz. 140. Dz. Ust. tylko w odniesieniu do okresu okupacji niemieckiej. W innych przypadkach pracę tę należy traktować jako pracę zagranicą, która zgodnie z postanowieniami par. 2 (2) cyt. wyżej rozp. Ministra Oświaty z dnia 26. VI. 1945 r. podlegać winna zaliczeniu przez Ministerstwo. Celem jednak przyspieszenia akcji przeszeregowania nauczycieli Ministerstwo upoważnia ob. Kuratorów do zaliczenia pracy zagranicą w odniesieniu terenów zabużańskich. Każda inna praca nauczycielska zagranicą podlega zaliczeniu przez Ministerstwo.

Dyrektor Departamentu:
E. Kuroczko

Poz. 17.

OKÓLNIK Nr. 57

z dnia 10 października 1945 (IP-5739 M 45 N)
w sprawie powrotu na swoje stanowiska służbowe zdemobilizowanych żołnierzy.

Doszło do wiadomości Ministerstwa, że zdemobilizowani żołnierze-nauczyciele, powołani swego czasu do czynnej służby wojekowej ze stanowisk nauczycielskich, zastają obecnie stanowiska zajęte na stałe przez inne osoby, a władze szkolne zaś kierują zdemobilizowanych żołnierzy na inne stanowiska, położone w innych niż poprzednio miejscowościach. Często zdemobilizowani wyczekiwać muszą dość długo na odpowiednie skierowanie.

Takie postępowanie władz szkolnych w stosunku do powracających z wojska funkcjonariuszów państwowych nie jest właściwe, tak ze względu na obowiązki ciążące na społeczeństwie wobec powracających żołnierzy, jak i ze względu na obowiązujące przepisy prawne. Wobec powyższego Ministerstwo wyjaśnia co następuje:

1. Sprawy związane ze stosunkiem pracy pracowników kontraktowych, powołanych do służby wojskowej regulują art. 134 i 135 ustawy z dnia 9. IV. 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 220).

2. Obowiązek udzielania pracy przez władze państwowe swoim pracownikom zdemobilizowanym określony jest w dekrecie z dnia 10. VIII. 1945 r. o częściowej demobilizacji żołnierzy armii czynnej (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 187).

3. Sprawa powrotu pracowników etatowych na poprzednio zajmowane stanowiska przedstawia się następująco:

W razie powołania nauczyciela mianowanego (etatowego) do czynnej służby wojskowej, stosunek służbowy z nim nie zostaje rozwiązany, lecz na czas pełnienia służby wojskowej zostaje on zwolniony od pełnienia obowiązków służbowych. Etat zajmowany przed powołaniem do wojska zostaje dla niego zarezerwowany i etat ten nie może być obsadzony na stałe przez kogo innego. Na stanowisko to może być przyjęta je-

dynie siła kontraktowa, albo też można było powierzyć komuś pełnienie obowiązków przywiązanych do danego stanowiska. W razie powrotu z wojska nauczyciel obejmuje zajmowane przez siebie poprzednio stanowisko, w takimże samym jak poprzednio charakterze tego stosunku służbowego, chyba że po powrocie zgodzi się objąć inne stanowisko. W zasadzie powinien wrócić on na swoje dawne stanowisko, z którego może przejść na inne w sposób określony w pragmatyce nauczycielskiej.

Przypominając powyższe zasady polecam zatrudnianie zgłaszających się do służby zdemobilizowanych nauczycieli zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

Poz. 18.

OKÓLNIK Nr. 6.

z dnia 14 lutego 1945 r. (Nr. II. Sr-959/45)
w sprawie wznowienia P. W. w IV. kl. gimnazjalnej oraz w I i II kl. liceów szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych, w zakładach kształcenia nauczycieli oraz na kursach gimnazjalnych i licealnych.

Przygotowanie młodzieży szkolnej do służby wojskowej, do obrony kraju oraz pomnożenie jej sił fizycznych i moralnych ma w dzisiejszych czasach wojennych duże znaczenie tak zdrowotne, jak i wychowawcze. W związku z trudnościami na jakie napotyka realizacja programu P. W., Ministerstwo Oświaty przypomina, że P. W. powinno być otoczone szczególną opieką i troską, gdyż przyczynia się do wyrobienia w młodzieży tych sprawności i cech, które rozwijają siły i charakter przyszłego obywatela Ojczyzny, pozwalając mu na wypełnienie służby wojskowej w terminie krótszym i uzyskanie stopni wojskowych w szybszym okresie.

Przypomina się, że przysposobienie wojskowe jest przedmiotem szkolnym obowiązkowym w szkołach średnich ogólnokształcących, zawodowych, zakładach kształcenia nauczycieli oraz na kursach gimnazjalnych i licealnych. Od drugiego półrocza br. szkolnego we wszystkich tych szkołach należy organizować P. W. dla młodzieży męskiej.

Na P. W. przeznacza się, zgodnie z planem, 2 godz. tygodniowo, a nadto na okres wojny godziny przeznaczone w programie na gry i zabawy, tj. razem 4 godziny tygodniowo.

W szkołach o rannej nauce lekcje winny odbywać w wolnych popułdniowych godzinach; jeżeli by to było niemożliwe, to bezpośrednio po godzinach lekcyjnych. W szkołach o nauce popołudniowej lekcje P. W. należy przeprowadzić przed lekcjami.

Obowiązek brania udziału w zajęciach Hufca szkolnego dotyczy uczniów IV. kl. gimn. i I. II. lic. oraz uczniów z niższych klas, jeżeli ukończyli lat 17.

W przypadku zbyt małej ilości uczniów w jednej szkole na zorganizowanie samodzielnego hufca, Kurator Okr. Szkol. na wniosek Dyrekcji szkoły może zezwolić na przydzielenie młodzieży tej szkoły do zorganizowanego w tej samej miejscowości hufca innej szkoły. Klasy gimn. i lic. o małej ilości uczniów mogą być łączone na zajęcia P. W.

Na czele każdego hufca szkolnego stoi wyznaczony przez władze szkolne spośród nauczycieli komendant hufca, przyjęty na to stanowisko za zgodą odnośnych władz wojskowych, które to władze pełnią nadzór fachowy nad wyszkoleniem wojskowym w hucu szkolnym (odn. R. K. U.). Komendant hufca szkolnego musi posiadać stopień przynajmniej podchorążego względnie oficera rezerwy. Winien to być możliwie nauczyciel danej szkoły, bądź innych szkół, w tej samej miejscowości się znajdujących. Tymczasowo aż do nadejścia innych instrukcji, obowiązuje program przedwojenny.

Do końca roku szkolnego ma być zrealizowany program P. W. I stopnia w kl. IV., względnie niższych, zaś II stopnia w kl. I i II licealnej.

Czasowo oddanie godzin, przeznaczonych na gry i zabawy na rzecz P. W., nie oznacza, że gry sportowe w szkole nie mają się odbywać. Przeciwnie mogą one i powinny być uprawiane poza lekcjami, np. w kółkach sportowych.

W miejscowościach, gdzie obok szkół nie posiadających boisk, są szkoły, które je posiadają, Dyrekcje szkół powinny się porozumieć, aby wszystkie szkoły mogły w odpowiednim stopniu z nich korzystać.

Zechcą Kuratorowie Okręgów Szkolnych tej dziedzinie wychowania poświęcić szczególnie troskliwą uwagę i zobowiązać okręgowych instruktorów P. W., wizytatorów szkół, wizytatorów higieny i Inspektorów szkolnych, by przy ogólnych wizytacjach i inspekcjach kontrolnych interesowali się szczególnie wychowaniem fizycznym i przysposobieniem wojskowym.

Za Ministra Oświaty:
Bronisław Biedowicz
Podsekretarz Stanu

Poz. 19.

OKÓLNIK Nr. 58

z dnia 11 października 1945 r. (II W-1758/45 N)
w sprawie realizacji P. W. w IV kl. gimnazjalnej, I i II liceum szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych, w szkołach dokształcających zawodowych, w zakładach kształcenia nauczycieli, na kursach gimnazjalnych i licealnych, oraz w sprawie przywrócenia przysposobienia sportowego w IV kl. gimnazjalnej i I i II liceum szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych.

1. W związku z realizacją P. W. Ministerstwo Oświaty po uzgodnieniu z Ministerstwem Obrony Narodowej zwraca uwagę, iż przeszkolenie z zakresu P. W. winno obejmować zarówno młodzież męską jak i żeńską. Dla młodzieży męskiej przewiduje się P. W. w gimnazjach zawodowych w kl. III i IV, w liceach zawodowych w kl. I, II i III (tam gdzie jest w gimnazjach i liceach

ogólnokształcących w kl. IV oraz I i II licealnej, w szkołach dokształcających zawodowych. Dla młodzieży żeńskiej, w gimnazjach zawodowych w kl. III i IV, w liceach zawodowych w kl. I, II i III (tam gdzie jest), w liceach ogólnokształcących w kl. I i II, w szkołach dokształcających zawodowych.

2. Zajęcia z zakresu P. W. winny odbywać się w toku normalnej nauki szkolnej, są obowiązujące dla całej młodzieży, objętej wymienionymi klasami, z tym, że w programie wyszkolenia P. W. należy przewidzieć po 2 godziny zajęć tygodniowo (w miejsce dotychczasowych czterech), a w ciągu roku szkolnego cztery ćwiczenia półdniowe (licząc po 5 godzin każde) i cztery ćwiczenia całodzienne (licząc po 10 godzin każde).

3. W gimnazjach i liceach dla młodzieży opóźnionej (w/g programu nauki o trybie przyspieszonym) dopuszczalne jest ograniczenie programu wyszkolenia do jednej godziny tygodniowo oraz czterech ćwiczeń półdniowych, czterech ćwiczeń całodziennych.

4. P. W. należy prowadzić według dotychczasowych zarządzeń i instrukcji, opierając się na istniejącym programie (1937 r.).

5. We wszystkich hufcach należy przeprowadzić wyszkolenie w/g programu stopnia pierwszego w dalszym ciągu, a w miarę wyczerpania programu pierwszego stopnia uzupełnić programem wyszkolenia II stopnia, z pominięciem nauki strzelania.

6. Komendanta hufca zatwierdza Kuratorium Okręgu Szkolnego. Kierownictwo Szkoły przed wysłaniem wniosku winno uzgodnić kandydaturę z odnośnym kierownictwem referatu W. F. i P. W. przy R. K. U.

7. Nauczycielowi, prowadzącemu zajęcie PW. liczy się 3 godz. lekcyjne za każdą klasę, nauczycielce 2 godziny lekcyjne (rozporządzenie z dnia 29 kwietnia 1938 r.).

8. W związku z ustaleniem godzin P. W., wznawia się przysposobienie sportowe w kl. IV gimnazjum, I i II liceum w wymiarze 2 godzin tygodniowo.

Ze względu na doniosłe znaczenie P. W., mające na celu wychowanie dzielnych, świadomych obywateli, gotowych w każdej chwili do obrony kraju, zechcą Kuratorowie otoczyć przedmiot ten specjalnie troskliwą pieczą.

Dyrektor Departamentu
W. Schayer

Poz. 20.

OKÓLNIK

z dnia 15 października 1945 r. (IP-5464/45 N)
w sprawie zniżki obowiązującego wymiaru godzin nauczania dla nauczycieli emerytowanych, zatrudnionych w szkolnictwie.

W związku z koniecznością uzupełnienia luk w szeregach nauczycieli powstałych wskutek wojny, władze szkolne zatrudniają wszelkie siły nauczycielskie, zdolne do spełniania funkcyj nauczycielskich, a nie zatrudnione dotychczas w szkolnictwie.

Między innymi zatrudnia się nauczycieli emerytowanych. Nauczyciele ci chętnie zgłaszają się do pracy, nie zawsze jednak mogą podołać przyjętym na siebie obowiązkom w wymiarze godzin ustalonym przez obowiązujące przepisy, a to bądź ze względu na podeszły wiek, bądź tez z uwagi na różnego rodzaju dolegliwości chorobowe. Oceniając należycie dobre chęci wspomnianych nauczycieli oraz biorąc pod uwagę fizyczną niemożność spełniania przez nich obowiązków nauczycielskich w normalnym wymiarze godzin, Ministerstwo Oświaty chce im przyjść z pomocą przez obniżenie obowiązującego wymiaru godzin nauczania.

W związku z tym na podstawie art. 30 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 104 z 1932 r., poz. 873) ustalam wymiar godzin nauczania nauczycieli emerytowanych, którzy ukończyli 55 lat życia, a obecnie zatrudnionych w szkolnictwie w pełnym wymiarze godzin w charakterze nauczycieli kontraktowych, czy też reaktywowanych w służbie — na 18 godzin tygodniowo.

Zniżka powyższa nie przysługuje tym z wyżej wymienionych nauczycieli, których normalny, obowiązujący wymiar godzin nauczania wynosi 18 lub mniej godzin tygodniowo.

Do wydania odpowiednich zarządzeń z urzędu powołani są Kuratorzy Okręgów Szkolnych.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech.

Poz. 21.

z dnia 25 lipca 1945 r. (III-42/45 N)
w sprawie otwierania nowych szkół i kursów zawodowych.

Wobec zachodzących wypadków otwierania, z pominięciem władz szkolnych, nowych szkół i kursów zawodowych przez osoby prywatne, organizacje społeczne, zakłady pracy, instytucje i urzędy, Ministerstwo wyjaśnia, że w myśl art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304), kierownictwo naczelne i nadzór zwierzchni nad wychowaniem publicznym w Rzeczypospolitej Polskiej sprawuje Minister Oświaty, bezpośredni zaś nadzór, opieka i kontrola nad szkolnictwem, wychowaniem oraz oświatą należy do zakresu działania Kuratora Okręgu Szkolnego.

Ministerstwo stwierdza, że w odniesieniu do nowopowstających i nowopowstałych szkół i kursów systematycznych zawodowych, obowiązują nadal zaasdy zawarte w ustawie z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343) i w rozporządzeniu Ministra W. R. i O. P. z dnia 7 czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) z tym, że Kuratorium może w przypadkach uzasadnio-

nych odstąpić od rygorystycznego wymagania wszystkich warunków w przepisach tych ustalonych; należy jednak wówczas wyznaczyć otwierającemu szkoły lub kursy nieprzekraczalny termin do dopełnienia wszystkich warunków. Nielegalne otwarcie szkoły, lub kursu, tj. bez dopełnie wiarunków ustawowych, w konsekwencji powoduje zamknięcie ich na podstawie art. 14 ust. 1 pkt. a rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342).

Kuratoria wezwą wszystkie nowopowstałe szkoły i kursy systematyczne zawodowe, które nie spełniły warunków przewidzianych ustawą z dn. 11 marca 1932 r. do ich terminowego spełnienia i nadeślą, oraz nadsyłać będą w przyszłości Ministerstwu odpisy poszczególnych zezwoleń na otwarcie i ewentualnie zatwierdzonych statutów.

Kursy zawodowe, nie podpadające pod pojęcie kursów systematycznych, organizowane przez osoby prywatne, instytucje, zakłady pracy, organizacje lub urzędy również nie mogą być uruchomione bez wydania przez Kuratorium orzeczenia zezwalającego a otwarcie. Zezwolenia takie mogą być wydawane na podstawie przedłożonego projektu organizacji kursu, który powinien podawać przede wszystkim czas trwania kursu, ilość godzin zajęć tygodniowo, z podziałem na poszczególne przedmioty i ćwiczenia, zwięzłe programy tych przedmiotów, miejsce kursu, wyposażenie w urządzenia do zajęć i ćwiczeń praktyczynch, wreszcie nazwisko i kwalifikacje odpowiedzialnego kierownika kursu. Zgłoszony winien być ponadto wzór zaświadczenia lub świadectwa ukończenia kursu. Zaświadczenie i świadectwo takie, oprócz zwykłych danych personalnych, zawierać winno ilość godzin efektywnych każdego przedmiotu i sumę tych godzin za cały kurs, oraz powołanie się na datę i numer zezwolenia Kuratorium. Po skończonym kursie kierownik jego winien złożyć w Kuratorium listę osób, które uzyskały świadectwa ukończenia kursu. Zaświadczenia i świadectwa kursów odbiegających do powyższych zasad nie będą uznawane przez władze oświatowe.

Zwracać należy uwagę, aby w nazwie kursu, w treści ogłoszeń i w świadectwach nie były używane określenia przesadne, szumne tytuły lub zwroty reklamiarskie. Nie należy też dopuszczać do używania zwrotu jak np. „koncesjonowane przez Kuratorium", dopuszczalne jest jedynie powołanie się na udzielone przez Kuratorium zezwolenie.

Ministerstwo docenia czynnik inicjatywy społecznej i najżyczliwiej do niego się ustosunkowuje. Niemniej jednak sprawy poruszone wyżej wymagają unormowania przede wszystkim ze względu na interes młodzieży.

W wypadkach wątpliwych zechcą Kuratoria zwracać się do Ministerstwa o bliższe wyjaśnienia.

Podsekretarz Stanu:
(—) Wł. Bieńkowski

Poz. 22.

z dnia 12 września 1945 r. (IP-4441/45)
o przestępstwach urzędniczych.

Podaję do wiadomości i stosowania okólnik Prezesa Rady Ministrów Nr. 48 z dnia 4 września 1945 r. o przestępstwach urzędniczych.

Okólnik ten należy podać do wiadomości urzędom, zakładom i instytucjom podległym.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech.

Prezes Rady Ministrów

Odpis

OKÓLNIK Nr. 48

z dnia 4 września 1945 r.
o przestępstwach urzędniczych.

Ministerstwo Sprawiedliwości zawiadomiło, że na Zjeździe Prezesów i Prokuratorów Sądów Apelacyjnych i Specjalnych Sądów Karnych podnoszono skargi, że władze, urzędy i instytucje państwowe i samorządowe niejednokrotnie nie tylko nie donoszą o przestępstwach urzędniczych, ale — nie rozumiejąc swego obowiązku — odmawiają prokuratorom prawa ścigania przestępstw.

Uznając słuszność tych skarg wyjaśniam, że w myś lprzepisów art. 242 kodeksu postępowania karnego władze mają obowiązek zawiadomienia prokuratora o każdym wypadku popełnienia przez podległych im funkcjonariuszów państwowych przestępstwa ściganego z urzędu, o którym otrzymują wiadomość; obowiązek ten ustalają również przepisy służbowe lub dyscyplinarne, a jego niedopełnienie stanowi nie tylko naruszenie obowiązków służbowych, lecz również przestępstwo z art. 286 kodeksu karnego, które, osłabiając należytą represję karną, może się przyczynić do szerzenia przestępstw urzędniczych.

Wobec powyższego i dla skutecznego zwalczania przestępczości, proszę Ob. Ob. Ministrów o wydanie podległym Im władzom, urzędom i instytucjom zarządzeń:

1) by władze (urzędy i instytucje), dowiedziawszy się o popełnieniu przez funkcjonariusza służby prawno-publicznej (państwowej, samorządowej, przedsiębiorstw państwowych) przestępstwa, ściganego z urzędu, w ciągu 24-ch godzin po wstępnym zbadaniu sprawy zawiadamiały o nim prokuratora, niezależnie od dochodzeń dyscyplinarnych, przy czym ocena istoty wypadku i istniejących dowodów zależy w postępowaniu sądowym wyłącznie od prokuratora, władze zaś mają obowiązek zapewnienia prokuratorom rzeczywistej współpracy przy ściganiu przestępstw urzędniczych;
2) pociągania do odpowiedzialności karno-sądowej lub dyscyplinarnej, zależnie od winy, kierowników władz (urzędów, instytucyj), którzy obowiązku tego nie dopełnią w terminie, albo zaniechają dopełnienia w ogóle;

3) pociąganie do odpowiedzialności karnej lub dyscyplinarnej, zależnie od winy, bezpośredniego przełożonego oraz urzędników, do obowiązku których należało sprawowanie kontroli nad czynnościami funkcjonariusza, który dopuścił się nadużyć;
4) by kierownicy podległych Ob. Ob. Ministrom władz, urzędów i instytucyj współdziałali w ściganiu przestępstw z Biurem Kontroli przy Prezydium Krajowej Rady Narodowej;
5) podania do wiadomości funkcjonariuszom służby publicznej (państwowej, samorządowej, przedsiębiorstw państwowych) okólnika Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 sierpnia 1945 r. Nr. 36, załączonego w odpisie.

Zwracam uwagę, że niedopełnienie obowiązku z art. 242 u. p. k. stanowi przestępstwo, zagrożone surową karą, przewidzianą w art. 286 k. k.

Nadesłania odpisów wydanych zarządzeń oczekuję do dnia 25. IX. 1945 r.

Prezes Rady Ministrów
(—) E. Osóbka-Morawski

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Sprawiedliwości
Nr. M-118/45

Odpis

Załącznik do okólnika Prezesa Rady Ministrów z dni. 4 września 1945 r. Nr. 48

OKÓLNIK Nr. 36.

Ob. Ob. Prezesów i Prokuratorów Sądów Apelacyjnych i Okręgowych oraz Sędziów sprawujących Kierownictwo Sądów Grodzkich.

Wobec stwierdzonego na ostatnim Zjeździe Prezesów i Prokuratorów Sądów Apelacyjnych i Specjalnych Sądów Karnych wzrostu przestępstw urzędniczych i służbowych polecam dla skutecznego ich zwalczania:

1) przyśpieszyć postępowanie i zaostrzyć represje w sprawach o przestępstwa urzędnicze i służbowe (kradzieże, defraudacje, łapownictwo, tzw. szabrownictwo itp.);
2) zwrócić szczególną uwagę na przestępstwa urzędnicze i służbowe w dziedzinie aprowizacji, transportu i przydziału mieszkań (Komisje Mieszkaniowe), stosując ostrzejsze środki zapobiegawcze (areszt, wysokie kaucje);
3) przyśpieszyć i zaostrzyć represje karne (jak najwyższe grzywny) przeciwko spekulantom;
4) ułatwiać prace Biura Kontroli przy Prezydium Krajowej Rady Narodowej przez stosowanie na jego wniosek jako środka zapobiegawczego aresztu podejrzanego, w celu uniemożliwienia zatarcia śladów przestępstwa.

Minister Sprawiedliwości
(—) H. Świątkowski

Za zgodność
Dyrektor Biura Personalnego
(—) J. Osmólski
Warszawa, dnia 4 września 1945 r.

Poz. 23.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA OŚWIATY

z dnia 11 października 1945 r.
(Nr. VII. OD-282/45 N)

w sprawie zapewnienia funduszów na oświatę dorosłych ze strony samorządu terytorialnego.

W związku z rozwojem prac w zakresie oświaty dorosłych, szczególnie zaś w zakresie systematycznego nauczania na kursach i w szkołach powszechnych i średnich dla dorosłych, Ministerstwo Oświaty przypomina ciążący na władzach administracji szkolnej obowiązek zapewnienia funduszów i świadczeń rzeczowych ze strony samorządu terytorialnego.

Obowiązek ten wynika zarówno z dawniejszych zarządzeń o zakresie działania władz szkolnych, jak i przede wszystkim z postanowień okólnika Ministerstwa Oświaty Nr. 40 z dnia 11 sierpnia 1945 r. w sprawie powołania gminnych i powiatowych komisyj oświatowych. Ponieważ w myśl art. 2 i 6 ustawy z dnia 23 lutego 1939 r. o zespoleniu samorządu szkolnego z samorządem terytorialnym, na który powołuje się wymieniony okólnik — gminne i powiatowe komisje oświatowe ,,stawiają wnioski do budżetów i opiniują preliminarze budżetowe również w dziale oświaty i kultury dorosłych" niezależnie zresztą od swych zadań w tym zakresie — Ministerstwo poleca Kuratorium spowodowanie, aby inspektorzy szkolni względnie ich zastępcy (podinspektorzy, instruktorzy), sprawujący opiekę nad oświatą dorosłych, dopilnowali należycie spraw budżetowych już w czasie układania preliminarzy budżetowych i uzyskali na cele oświaty dorosłych a zwłaszcza szkół i kursów dla dorosłych, spełniających również funkcję zastępczą za normalną szkołę powszechną możliwie duże fundusze i świadczenia, umożliwiające prowadzenie w należytym zakresie tego typu placówek oświaty dorosłych.

Wyjednanie odpowiednich funduszów na prace oświatowe w zakresie systematycznego kształcenia dorosłych i młodzieży pozaszkolnej odciąży nauczycieli od starań w sprawach gospodarczych kursów, kierując ich energię przede wszystkim na pracę pedagogiczną i zapewniając w ten sposób odpowiedni poziom prowadzonych prac oświatowych.

Zasadą, do której zrealizowania dążyć należy, winno być dostarczenie kursom opału i światła, analogicznie do świadczeń na rzecz normalnej szkoły powszechnej, państwo zaś dostarczać będzie funduszów na wynagrodzenie nauczycieli, uczących na kursach, o ile kursy te względnie szkoły dla dorosłych nie są w całości prowadzone kosztem samorządu terytorialnego.

Starania o uzyskanie funduszów ze strony samorządu terytorialnego winny przeprowadzić zarówno Kuratoria Okręgów Szkolnych na szczeblu samorządu wojewódzkiego poprzez komisje oświatowe wojewódzkich rad narodowych, jak też inspektoraty szkolne poprzez powiatowe i gminne komisje oświatowe.

Kwoty uzyskane od samorządu terytorialnego oraz wysokość i rozmiar świadczeń rzeczowych winny być uwidocznione powiatami w sprawozdaniu rocznym z oświaty dorosłych, przedkładanym Ministerstwu Oświaty.

p. o. Dyrektora Departamentu:
(—) Andrzej Przedpełski

Poz. 24.

KOMUNIKAT

o dodatku rodzinnym na dzieci.

Ministerstwo Oświaty w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu (pismo tegoż Ministerstwa z dn. 27. VIII. 1945 r. Nr. D/III/32604/1400/45) wyjaśniło, że nauczycielce, której drugi mąż pracuje, należy wypłacać dodatek rodzinny na dzieci pozostałe po pierwszym mężu, o ile ojczym ich nie pobiera na nie dodatku rodzinnego z funduszów publicznych lub o ile nie mają one zaopatrzenia ze Skarbu Państwa z tytułu pensji sierocej.

(Nr. IP-3966/45 N)

Poz. 25.

KOMUNIKAT

w sprawie wypłaty pośmiertnego.

Ministerstwo Skarbu pismem z dn. 17. IX. 45 r. Nr. D/III. 2016/2/45 wyjaśniło, że wypłata pośmiertnego rodzinie lub osobie, która poniosła koszty pogrzebu po zmarłym w czasie okupacji funkcjonariuszu państwowym, przysługuje jedynie w razie faktycznego pokrycia kosztów pogrzebu.

Stosownie do postanowień art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. X. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663), wysokość zwracanych kosztów pogrzebu winna być obliczana w/g przysługującego zmarłemu uposażenia z dn. 1. IX. 1939 r.

Z powyższego wynika, że jeżeli śmierć funkcjonariusza państwowego nastąpiła w obozie koncentracyjnym, w obozie jeńców, w więzieniu itp. i jeżeli rodzina nie wykaże, iż z tego tytułu poniosła koszty — wypłata pośmiertnego w myśl wyżej wymienionego orzeczenia nie przysługuje.

(Nr. IP-6651/45 N).

Poz. 26.

KOMUNIKAT

a warunkach przyjmowania kandydatów na I i II Kurs Państwowego Instytutu Robót Ręcznych w Bielsku (Śląsk) w roku szkolnym 1946/47.

Na I-szy kurs Instytutu będą przyjmowani kandydaci obojga płci, uzdolnieni do rysunków i zajęć praktycznych (robót ręcznych), posiadający świadectwo dojrzałości ze szkół śrenich typu licealnego.

Pierwszeństwo przy przyjmowaniu będą miały osoby, mogące się wykazać oprócz świadectwa dojrzałości specjalnymi studiami artystycznymi, technicznymi lub pedagogicznymi, ewent. praktyką pedagogiczną.

Nauka w Instytucie trwa 2 lata.

Osoby kończące Instytut Robót Ręcznych, po odbyciu dwuletniej praktyki pedagogicznej w charakterze nauczycieli tymczasowych i po zdaniu egzaminu z przedmiotów pedagogicznych, otrzymują dyplomy nauczycieli szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli.

Świadectwo ukończenia Instytutu Robót Ręcznych uprawnia bez żadnych dalszych egzaminów do nauczania zajęć praktycznych (robót ręcznych) i rysunków w szkołach powszechnych.

Studia w Instytucie Robót Ręcznych obejmują przedmioty następujące: rysunki odręczne, malarstwo akwarelowe, zasady kompozycji, roboty kobiece, roboty z tektury, drzewa, metalu i szkła, wyrób pomocy naukowych, fotografikę, geometrię wykreślną, kreślenie techniczne, technologię, fizykę, elektrotechnikę, estetykę form plastycznych, metodykę zajęć praktycznych (robót ręcznych) i rysunków.

Podanie o przyjęcie do Instytutu należy składać osobiście lub przesyłać pocztą pod adresem: Państwowy Instytut Robót Ręcznych — Bielsko n/Śl. ul. Strzelecka 24, do dnia 15 czerwca r. b.

Do podania należy załączyć następujące dokumenty w uwierzytelnionych odpisach:

1) metrykę urodzenia, 2) świadectwo dojrzałości, ewent. zaświadczenie dyrekcji szkoły, że kandydat/ka w czerwcu br. przystępuje do egzaminu dojrzałości, nadto: 1) życiorys, 2) trzy fotografie własnoręcznie podpisane, 3) świadectwo lekarskie, stwierdzające pomyślny stan zdrowia kandydata/tki, 4) rysunek z natury i kompozycję ornamentacyjną w dowolnej technice (ołówek, akwarela itp.), świadczące o uzdolnieniach kandydata.

W podaniu należy wyraźnie oznaczyć adres kandydata/tki.

Po 25 czerwca kandydaci zostaną zawiadomieni o dopuszczeniu do egzaminu sprawdzającego z rysunków i sprawności technicznych. Usprawnie techniczne wykaże kandydat(ka), wykonując łatwy przedmiot z tektury, tkaniny, drzewa, szkła lub metalu. (Wybór działów pozostawiony jest kandydatowi).

Egzamin sprawdzający rozpocznie się w dniu 10 lipca o godz. 9-tej w gmachu Instytutu i trwać będzie trzy dni.

Nauka w Instytucie jest bezpłatna, jednakże słuchacze zobowiązani są pokryć koszty zużytych materiałów. Studiujący w Instytucie mogą korzystać z internatu i wspólnej stołowni.

Czynni nauczyciele w razie przyjęcia do Instytut winni drogą służbową wystąpić do właściwego Kuratorium Okręgu Szkolnego o udzielenie urlopu na studia.

Na II-gi kurs Instytutu będą przyjmowane osoby posiadające ukończony Wyższy Kurs Nauczycielski (dział robót i rysunków) w Warszawie, Krakowie, Lwowie lub Mysłowicach, ewentualnie osoby posiadające świadectwo dojrzałości i conajmniej trzyletnie studia w akademickich i szkołach sztuk pięknych. Kandydaci na II-gi Kurs winni składać podania przed pierwszym maja

wprost do Instytutu Robót Ręcznych, załączając: 1) życiorys, 2) metrykę w uwierzytelnionym odpisie, 3) dokument odbytych studiów (odpis), oraz (rysunek) i akwarelę wykonane z natury.

Czynni nauczyciele po otrzymaniu zawiadomienia, że mogą być przyjęci na drugi kurs i że miejsca dla nich zostały zarezerwowane, mają prawo ubiegać się w drodze służbowej o płatny urlop na studia.

Inauguracja roku szkolnego 1946/47 dnia 2-go października r. b.

Poz. 27.

OKÓLNIK Nr. 1

Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. 0. OR. 1928/46.

Kraków, dnia 17 stycznia 1946 r.

Przesyłam szczegółową instrukcję o prowadzeniu rachunku bieżącego, otwartego w terytorialnej Kasie Urzędu Skarbowego, **celem jak najdokładniejszego zapoznania się z obowiązującymi w tym kierunku przepisami** i ścisłego stosowania.

Na należyte wykonanie poleceń zawartych w tej instrukcji, zmieniającej zasadniczo dotychczasową gospodarkę finansową podległych zakładów i urzędów, czynię osobiście odpowiedzialnymi Ob. Dyrektorów i Inspektorów Szkolnych.

Otrzymują Dyrekcje Państw. Szkół Średnich Ogólnokształcących, Zakładów Kształcenia Nauczycieli, Szkół Zawodowych, rolniczych oraz Inspektoraty Szkolne w Okręgu.

p. o. KURATORA SZKOLNEGO:
(Wł. Gałecki)

Instrukcja

rachunkowa o prowadzeniu rachunku bieżącego.

§ 1.

Cel otwarcia rachunku bieżącego

Celem uniknięcia przechowywania gotówki w Kasach podręcznych (co wiąże się także ze sprawą jej zabezpieczenia), względnie uniknięcia lokowania po rachunkach prywatnych, otwartych w bankach i innych instytucjach kredytowych znacznych zapasów gotówki dyspozycyjnej, przekazywanej przez Kuratorium na cele administracyjne, względnie z tytułu należności, wynikających ze stosunku służbowego, **zostaje otwarty w terytorialnej Kasie Urzędu Skarbowego rachunek bieżący.**

Przechowywanie gotówki dyspozycyjnej na rachunku bieżącym da możność dokonywania wszelkich wypłat **systemem bezgotówkowym,** przelewowym, przy czym posiadane środki obrotowe znajdować się będą zawsze w dyspozycji i w przechowywaniu organów państwowych. Również i asygnowanie przez Kuratorium wszelkich kwot pieniężnych na rzecz podległych zakładów i urzędów dokonywane będzie systemem przelewowym, bezpośrednio na otwarty rachunek bieżący co w znacznym stopniu uprości postępowanie rachunkowo-kasowe i da Dyrekcjom, względnie Inspektoratom Szkolnym możność wcześniejszego dysponowania zapasami gotówki przekazanymi do ich rozporządzenia.

§. II.

Rodzaje funduszów przechowywanych na rachunku bieżącym

Każdy Urząd lub Zakład podległy Kuratorium posiadać będzie otwarty tylko jeden rachunek bieżący oznaczony przez Izbę Skarbową względnie przez Kasę Urzędu Skarbowego bieżącym numerem. Na rachunku tym mieścić się będą wszystkie fundusze przekazywane przez Kuratorium, z kredytów budżetowych na pobory służbowe nauczycieli, wynagrodzenie za godziny nadliczbowe, wynagrodzenia za wyżywienie nauczycieli, za godziny nauczania religii, zaliczki na wydatki administracyjno-rzeczowe, subwencje na ściśle oznaczone cele itp.

Na rachunek bieżący **nie należy wpłacać i przechowywać na nim** gotówki należącej do funduszów, tworzących się w wyniku działalności Dyrekcji Zakładu lub Inspektoratu Szkolnego, jako urzędu. Do takich funduszów należą w pierwszym rzędzie pobierane obecnie opłaty za egzaminy wstępne, za egzaminy końcowe, za duplikaty wydanych świadectw szkolnych, za zaniedbywanie się w nauce, należności za wydane legitymacje szkolne lub urzędowe, wszelkiego rodzaju zaświadczenia, grzywny szkolne, składki uczniowskie na oznaczone cele itp., które to wpływy **mogą być pobierane jedynie na podstawie kwitariusza, ponumerowanego i odpowiednio poświadczonego.**

Wpływy te muszą być następnie wprowadzone do księgi kasowej, zatytułowanej „Wpływy i rozchody wynikające z działalności Inspektoratu Szkolnego ..... Dyrekcji Państw. ......, a osiągnięta gotówka przechowywana w Kasie podręcznej. Gotówka ta nie będzie nigdy tworzyć większych zapasów z uwagi na nieznaczną zwykle wysokość pobieranych należności bądź to przeznaczonych do bezpośredniej rozpłaty na określone cele, bądź do przekazania na rzecz przychodów budżetowych, lub innych funduszów (grzywny), lub — wreszcie — do zużytkowania na pokrycie niektórych kosztów (legitymacje, zaświadczenia itp.).

Wpływy takie muszą być zużywane terminowo na przeznaczone cele, gdyż ewentualne saldo wynikające z obrotów niektórych z pośród tych funduszów musi być z końcem każdego okresu budżetowego, a więc w dniu 31 marca każdego roku, wpłacone do miejscowej Kasy Urzędu Skarbowego na dochody budżetowe Ministerstwa Oświaty na rachunek Kuratorium Okr. Szk. Krak. w odpowiednim dziale, na § 8 p. t. „różne dochody" i w ten sposób pozostała gotówka zostałaby utracona bez możności dalszej dyspozycji.

Księga Kasowa na wpływy wynikające z działalności Zakładu lub Inspektoratu Szkolnego jako urzędów, jak i również dowody przychodowe

(kwitariusze) oraz rozchodowe pokwitowania i oryginalne rachunki firmowe należy przechowywać w Dyrekcji Zakładu oraz w Inspektoracie Szkolnym do każdorazowej kontroli organów państwowych jak i również do kontroli inspektorów finansowych Kuratorium, którzy obecnie najmniej jeden raz w roku przeprowadzać będą kontrolę całokształtu gospodarki finansowej i materialnej każdej podległej szkoły, względnie Inspektoratu Szkolnego.

Wszystkie dowody rozchodowe muszą zawierać klauzulę stwierdzającą dokonanie cenzury wstępnej, przewidzianej w § 21 przypisów rachunkowo-kasowych.

Pobieranie przez Dyrekcje Zakładów i przechowywanie w Kancelarii szkolnej opłat na rzecz Komitetów Rodzicielskich jest niedopuszczalne.

Manipulacje te, o ile zostały uchwalone na Walnym Zebraniu Członków Komitetu Rodzicielskiego, mogą dokonywać jedynie upoważnieni do tego członkowie zarządu tego Komitetu i to tylko w tym wypadku, jeżeli członkowie ci nie są równocześnie funkcjonariuszami państwowymi danego Zakładu. Również i rachunkowość funduszami Komitetu Rodzicielskiego musi być wyłączona poza ramy pracy kancelarii szkolnej. Obecne zazębienie się w wielu zakładach gospodarki funduszami asygnowanymi przez Kuratorium na wydatki administracyjne z funduszami Komitetu Rodzicielskiego doprowadziło już, jak to można było stwierdzić w wielu wypadkach, do żonglerki rachunkami, które mimo, że były już raz pokryte z funduszów Komitetu Rodzicielskiego, bywały następnie przeznaczone na ciężar asygnowanych zaliczek i odwrotnie. Taka płynność w posiadanych funduszach jest z punktu widzenia przepisów rachunkowo-kasowych **niedopuszczalna,** ponieważ może doprowadzić w końcu oprócz chaosu i bezplanowości w gospodarce finansowej także i do wielu nadużyć.

III. Podział księgi rachunku bieżącego.

Księgę rachunku bieżącego należy podzielić na konta, obejmujące tytuły funduszów przekazywanych przez Kuratorium. Konta te będą brzmieć następująco:

I. Pobory i wynagrodzenia nauczycieli,
II. Zaliczki na wydatki administracyjno-rzeczowe,
III. Subwencje na ściśle oznaczone cele,
IV. Fundusz obrotowy.

Na koncie Nr. I „Pobory i wynagrodzenia nauczycieli" należy księgować kwoty przekazywane z tego tytułu przez Kuratorium, wynikające ze stosunku służbowego, które rozpłacone są na podstawie list płatniczych.

Konto powyższe musi być prowadzone przez Inspektoraty, oraz wszystkie Dyrekcje Zakładów.

Na koncie Nr. II „Zaliczki na wydatki administracyjno-rzeczowe" należy przypisywać wszystkie zaliczki asygnowane przez Kuratorium na pokrycie potrzeb rzeczowych.

Konto to również musi być prowadzone przez Inspektoraty Szkolne jak i Dyrekcje Zakładów, przy czym zapasy gotowizny dyspozycyjnej, wykazywane na tym koncie muszą bezwarunkowo pokrywać się z księgą kasową funduszu zaliczek na wydatki administracyjne, którą najlepiej należy — prowadzić na drukach księgi głównej, księgowości podwójnej systemu amerykańskiego. Księga kasowa funduszu zaliczek winna wykazywać oprócz obrotu ogólnego i rachunku kasy także i przychody oraz rozchody na poszczególnych §§ i pozycjach. Saldo wykazywane przez konto Nr. II księgi rachunku bieżącego musi się pokrywać i być zgodne z saldem wykazywanym przez wspomnianą wyżej księgę kasową, po ewentualnym doliczeniu gotówki, pozostającej w Kasie podręcznej i stanowiącej resztę podjętej ostatnio zaliczki na drobne wydatki.

Uzgodnienie salda na koncie Nr. II księgi rachunku bieżącego z saldem księgi kasowej, nie będzie w ogóle natrafiać na żadne trudności, o ile zostanie zastosowany w jak najszerszym zakresie obrót bezgotówkowy przy pokrywaniu zaciągniętych zobowiązań. Wysokość zaliczki w gotówce, która może być przechowywana w podręcznej Kasie szkolnej czy też Kasie Inspektoratu Szkolnego ustalam na kwotę 1000 zł (słownie jeden tysiąc złotych). Rachunki opiewające na kwoty wyższe od 300 zł winny być pokrywane wyłącznie zapomocą asygnat wystawionych bezpośrednio na nazwisko i imię wierzyciela Skarbu Państwa.

Konto Nr. III p. t. „Subwencje na ściśle oznaczone cele", dotyczyć będzie specjalnie Inspektorów Szkolnych i służyć będzie do księgowania subwencyj asygnowanych przez Kuratorium na ściśle oznaczone cele, jak np. subwencje na budowę szkół, ryczałty na wyjazdy inspektorów, subwencje dla organizacyj społecznych w powiecie na oznaczone cele, dla dyspozycji instruktorów Ośw. Dorosłych, przedszkoli, szkół rolniczych itp. **za wyjątkiem zaliczek na wydatki rzeczowe** asygnowanych wymienionym z odnośnych działów budżetowych a należących do konta Nr. II p. t. „Zaliczki na wydatki administracyjno-rzeczowe.

Konto Nr. IV — „Fundusz obrotowy" dotyczyć będzie wyłącznie szkół zawodowych oraz szkół rolniczych, i służyć będzie wyłącznie do wykonywania obrotów funduszami warsztatowymi i gospodarstw rolnych. Na koncie tym księgowane będą w przychodach dotacje Kuratorium na prowadzenie względnie na rozwinięcie warsztatów lub gospodarstw rolnych, wpłaty klientów za wykonane zamówienia, otrzymane od nich zaliczki na poczet należności z tytułu tychże zamówień, oraz gotówka wynikająca ze sprzedaży plonów i innych wpływów gospodarstw rolnych w rozchodach zaś wydatki, kryte w obrocie bezgotówkowym, na zakup materiałów produkcyjnych, wypłaty robocizny i wypłaty różnych należności, wynikających z produkcji warsztatowej, czy też rolnej.

IV. Prowadzenie księgi rachunku bieżącego.

Przychody w księdze rachunku bieżącego zapisze się na podstawie wykazów szczegółowych oraz dowodów kasowych, które to dokumenty

otrzymywać będzie każdy Inspektorat Szkolny lub Dyrekcja z miejscowej (terytorialnej) Kasy Urzędu Skarbowego, gdzie posiadać będzie otwarty rachunek bieżący. Otrzymane wykazy szczegółowe Dyrekcje oraz insp. Szk. sprawdzają, porównując każdą zapisaną w nich kwotę z otrzymanymi dowodami, następnie sprawdzają prawidłowość zarachowań, (czy dane kwoty dotyczą rzeczywiście Urzędu lub Dyrekcji), oraz prawidłowość podsumowań. W razie stwierdzenia w wykazach szczegółowych mylnego zarachowania wpłaty, należy dowody te wraz z poprawionym wykazem szczegółowym zwrócić do miejscowej Kasy Urzędu Skarbowego nie księgując objętych nimi kwot w księdze rachunku bieżącego, a to, aż do czasu nadesłania przez dany Urząd Skarbowy wykazów szczegółowych, sporządzonych należycie. Dołączone do wykazów szczegółowych dowody przychodowe (spisane i podsumowane w wykazie szczegółowym) po sprawdzeniu i oznaczeniu na nich kwot, których się tyczy, księguje się w księdze rachunku bieżącego, podając w rubryce 3-ej tej księgi datę zarachowania wpływu, oznaczoną na dowodzie przez Kasę Urzędu Skarbowego.

Przy rozchodach w rubryce tej zapisuje się datę wypłaty, oznaczoną na asygnacji.

Wszystkie rubryki księgi rachunku bieżącego muszą być dokładnie wypełnione według ich tytułów. Specjalnie dotyczyć to będzie rubryki oznaczonej Nr. 10, w której po zapisaniu każdego przychodu lub danego rozchodu musi być podana też i pozostałość danego funduszu, którą Urząd, czy też Dyrekcja Zakładu może jeszcze dysponować.

Rozchody w księdze rachunku bieżącego zapisuje się wyłącznie na podstawie asygnacyj, którymi Inspektorat Szkolny czy też Dyrekcja posługuje się przy dysponowaniu swymi funduszami. Wszystkie dowody przychodowe i rozchodowe, po zaksięgowaniu ich w księdze rachunku bieżącego na odnośnych kontach, muszą być oznaczone pieczątką o następującej treści: „Zaksięgowano w ks. r. bież. str... poz... (przych. rozch.)" — Klauzula ta musi być podpisana przez pracownika Insp. Szk. lub Dyrekcji, prowadzącego dział rachunkowy.

Asygnata Kasowa, zapomocą której dysponuje się gotówką z rachunku bieżącego, składa się z trzech części, a to: właściwej asygnaty, talonu do asygnaty, oraz grzbietu. Wszystkie trzy części asygnaty muszą być dokładnie wypełnione według ich treści.

Dla ważności asygnaty musi być zatym w niej podane:

1) Nazwa Urzędu, który asygnatę wystawił.
2) Data wystawienia.
3) Kwota, napisana cyframi.
4) Kwota, napisana słowami.
5) Nazwa Kasy Urzędu Skarbowego, która ma wypłaty dokonać.
6) Numer rachunku bieżącego, z którego ma nastąpić wypłata,
7) Nazwisko i imię odbiorcy gotówki (wierzyciela).
8) Tytuł dokonanej wypłaty.

Ponadto asygnata oraz talon muszą być zaopatrzone w pieczęć okrągłą urzędu wydającego asygnatę, a wszystkie 3 części asygnaty (asygnata, talon, grzbiet) winny nadto zawierać po dwa podpisy, uskutecznione atramentem przez osoby do tego uprawnione. Poniżej podaje się przykładowo tekst wypełnionej asygnaty:

Np. „Kasa Urzędu Skarbowego w Myślenicach wypłaci z rachunku bieżącego Nr. 20 ob. Janowi Nowakowi majstrowi stolarskiemu w Myślenicach kwotę 1.000 zł słownie jeden tysiąc złotych, tytułem należności za dostarczone meble w/g rachunku jego z dnia 2. XII. 1945 r."

Podobnie musi być wypełniony talon do asygnacji, który otrzymuje odbiorca gotówki.

Asygnaty muszą być wypełnione czysto i czytelnym pismem. Podskrobywania, względnie wycierania we wszystkich częściach asygnaty są niedopuszczalne. Ewentualne omyłki w asygnatach, talonach i grzbietach asygnat mogą być poprawione przez przekreślenie i omówienie czerwonym atramentem. Omówienie to winno być również podpisane przez te same osoby, które podpisały asygnatę. Kwot należności i kwot do wypłaty, wyrażonych słowami i cyframi, w żadnym wypadku poprawiać nie wolno.

Na wszystkich 3-ch cz꞉ciach asygnaty musi być oznaczona strona i pozycja księgi rachunku bieżącego, pod którymi zaksięgowana została asygnata.

Wydawanie wierzycielom talonów do asygnat niezaksięgowanych w księdze rach. bieżącego, względnie księgowanie w terminie późniejszym asygnat tylko na podstawie grzbietów, jest w żadnym wypadku niedopuszczalne.

Każda asygnata musi być zaksięgowana w dniu jej wystawienia.

Wszystkie asygnaty po zakończeniu opisanej wyżej manipulacji, oraz po zapisaniu w księdze kontroli blankietów asygnat i czeków doręcza się następnie w zamkniętej kopercie właściwej Kasie Urzędu Skarbowego za potwierdzeniem odbioru w szczegółowo prowadzonej księdze doręczeń, natomiast talony do asygnat gotówkowych należy doręczyć wierzycielom Skarbu Państwa lub ich upoważnionym zastępcom za potwierdzeniem na grzbietach, po stwierdzeniu tożsamości osób wymienionych na asygnacjach lub legitymujących się upoważnieniem. Upoważnienia do podjęcia talonów muszą być pisemne, przyczym własnoręczność podpisów wierzycieli Skarbu Państwa musi być potwierdzona przez notariusza, urząd państwowy, gminny lub parafialny. Talon asygnaty może przedstawić do realizacji Kasie Urzędu Skarbowego tylko ta osoba, na którą został on wystawiony lub osoba upoważniona na odwrocie talonu przez wierzyciela.

Po zrealizowaniu asygnaty Kasa Urzędu Skarbowego odsyła talon z powrotem Inspekt. Szkolnemu lub Dyrekcji szkoły, które, po odnoto-

waniu w księdze rach. bież. przy odnośnym zapisie asygnaty w rubrykach Nr. 11 i 12 danych dotyczących realizacji talonu, dołączają talon do dowodów rachunkowych tj. do list płatniczych, względnie rachunków lub kwitów, które zostały tymi asygnacjami opłacone.

Na rachunku, liście płatniczej lub innym dowodzie rachunkowym służącym za podstawę asygnowania należytości winna być umieszczona, oprócz normalnych klauzul cenzury wstępnej, klauzula dodatkowa o następującej treści: ,,Opłaconó asygnacją Nr. .... z dnia .... Księga rach. bież .... strona .... poz. ....''

Klauzula ta musi być podpisana przez te uprawnione osoby, które podpisały odnośną asygnację przed jej zrealizowaniem.

Klauzule o podanej wyżej treści uważane będą przez Kuratorium za równoznaczne z potwierdzeniem odbioru należności przez wierzyciela Skarbu Państwa.

W wypadku zagubienia przez wierzyciela Skarbu Państwa talonu do asygnaty, można wystawić nową asygnatę **dopiero po zwróceniu przez odnośną Kasę Urzędu Skarbowego poprzedniej asygnacji** zaopatrzonej w klauzulę stwierdzającą jej niezrealizowanie.

Asygnaty zwrócone przez Kasy Urzędu Skarbowego na skutek zagubienia talonów lub asygnaty zepsute przy wysłaniu winny być unieważnione przez przekreślenie czerwonym atramentem i przez umieszczenie adnotacji ,,unieważniono''. Asygnaty te muszą być następnie dołączone do właściwych grzbietów.

V. Sprawozdawczość

Z końcem bieżącego miesiąca sprawozdawczego a najdalej do dnia 15 każdego miesiąca następnego, winny Inspektoraty Szkolne oraz Dyrekcje Zakładów, po uprzednim zamknięciu obrotów w księdze rachunku bieżącego na wszystkich czterech kontach, sumami za miesiąc sprawozdawczy, do miesiąca sprawozdawczego, oraz ogółem i po uprzednim uzgodnieniu tych obrotów z miejscową Kasą Urzędu Skarbowego sporządzić wyciąg z ksiąg sum rachunku bieżącego.

W wyciągu tym należy podać obroty osiągnięte na wszystkich kontach do miesiąca sprawozdawczego i w miesiącu sprawozdawczym zarówno w przychodach jak i rozchodach, oraz sumę ogólną tych obrotów.

Sumy ogólne obrotów, oraz pozostałość gotowizny znajdującej się na rachunku bieżącym, muszą być zgodne ze stanami istniejącymi w miejscowej Kasie Urzędu Skarbowego, w dowód czego na wyciągu z ksiąg rachunku bieżącego winna być umieszczona odpowiednia klauzula Kasy Urzędu Skarbowego.

Do wyciągów tych muszą być dołączone wykazy szczegółowe wraz z dowodami przychodowymi, otrzymania z Kasy Urzędu Skarbowego.

Zrealizowane talony do asygnat usprawiedliwiające rozchody winny być, jak to wyżej omówiono, dolepione do dowodów, które służyły za podstawę do asygnowania. Po upływie okresu budżetowego, tj. po dniu 31. III. każdego roku, należy oprócz miesięcznego wyciągu z ksiąg sum niebudżetowych sporządzić ogólne zamknięcie roczne, ilustrujące obroty na wszystkich kontach, w przychodach, oraz w rozchodach, przy czym należy pamiętać o tym, że wszystkie niewyzyskane fundusze, znajdujące się na rachunku bieżącym, ulegają z dniem 31. III. każdego roku przepadłości na rzecz Ministerstwa Skarbu i funduszami tymi dysponować dalej nie można.

VI. Przepisy końcowe

Przepisy niniejsze wchodzą w życie i są obowiązujące dla Inspektoratów Szkolnych i Dyrekcji Zakładów od chwili otrzymania z terytorialnej Kasy Urzędu Skarbowego zawiadomienia o otwarciu rachunku bieżącego. Wszystkie druki do prowadzenia rachunku bieżącego otrzymają Inspektoraty Szkolne, oraz Dyrekcje Zakładów z Kuratorium Okr. Szk. Krakowskiego po wykonaniu przez Izbę Skarbową zamówienia.

Poz. 28.

OKÓLNIK Nr. 2

w sprawie unormowania aktualnych zagadnień w szkołach średnich ogólnokształcących.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. II. 2250/46

Kraków, dnia 17 stycznia 1946 r.

1. Dyrekcje wszelkich szkół średnich winny po każdorazowo przeprowadzonej wizytacjii Zakładu przedkładać Kuratorium protokół z konferencji powizytacyjnej w 4 egzemplarzach, z których jeden po aprobacie będzie skierowany z powrotem do Dyrekcji. Protokoły zastąpią dotychczasowe sprawozdania z dokonanej wizytacji szkoły.
2. Opłaty rodzicielskie w szkołach państwowych winny opierać się na uchwałach walnego zgromadzenia Komitetu Szkolnego (Rodzicielskiego), lub pełnego Zarządu.

   Funduszami Komitetów Szkolnych (Rodzicielskich) dysponują wyłącznie zarządy w porozumieniu z Dyrektorami Zakładów. Skarbnikiem Komitetu Rodzicielskiego nie może być nauczyciel danego Zakładu. Zbieraniem składek na rzecz Komitetu nie mogą się trudnić ani kierownik szkoły, ani nauczyciele.
3. Dyrekcje szkół sprawują nadzór nad internatami i bursami tak państwowymi, jak prywatnymi, w których zamieszkuje młodzież danej szkoły. W związku z powyższym winni Dyrektorzy dokładnie orientować się w warunkach wychowawczych burs i internatów, w których przebywa młodzież szkół średnich i czuwać zarówno nad zgodnością oddziaływania wychowawczego w bursie z wytycznymi kierunku wychowawczego obowiązującego szkołę jak i w ogóle nad stanem bursy, za który są zasadniczo odpowiedzialni.

Dyrekcje nadeślą w terminie do 31 stycznia br. sprawozdania z przeprowadzonych inspekcji wszystkich burs i internatów. Sprawozdania winny zawierać następujące dane: a) kto jest właścicielem bursy, b) dokładny adres, c) opis pomieszczenia, d) obraz warunków gospodarczych (fundusze, wysokość opłat uczniowskich itp.), higienicznych i wychowawczych (wymienić opiekuna bursy), e) uwagi (tu podać: jaki wpływ ma szkoła na bursę w zarządzie Towarzystwa bursy, na właściciela bursy, czy T-wo bursy jest żywotne, czy też należałoby je raczej zlikwidować, jakie są możliwości zorganizowania bursy państwowej itp.) W wypadkach, gdy wpływ szkoły na bursę nie jest dostatecznie zagwarantowany, a wpływ wychowawczy bursy nie odpowiada wytycznym szkoły, Dyrekcje szkół mają obowiązek występować do Kuratorium z umotywowanymi wnioskami, dotyczącymi zakazu zamieszkiwania uczniów w danej bursie.

4. Dyrekcje szkół, przy których istnieją tzw. „Kursy dla dorosłych" (gimnazja i licea dla dorosłych), związane ściśle z macierzystym zakładem nie uruchamiają od 1. II. br. klas I-szych gimnazjalnych. **Rejestrację** natomiast **kandydatów do klasy I gimnazjum dla dorosłych** przeprowadzą w terminie do 31 stycznia br. w Krakowie: Państwowe **Gimnazjum I i III dla mężczyzn, VIII i IX dla kobiet,** w Tarnowie III gimnazjum, w N. Sączu I gimnazjum, w Białej — Żeńskie Gimnazjum nadto w miejscowościach o 1-ym zakładzie państwowym dane gimnazjum, w Limanowej i Jaworznie prywatne gimnazja.

Warunkiem przyjęcia do gimnazjum dla dorosłych jest ukończony 18 rok życia i ukończone 6 klas szkoły powszechnej lub egzamin wstępny. Nowoutworzone specjalną decyzją Kuratorium gimnazja dla dorosłych (w zbliżającym się półroczu tylko klasy pierwsze) podlegać będą Wydziałowi Oświaty i Kultury Dorosłych Kuratorium Okr. Szk. O wynikach rejestracji kandydatów do pierwszej klasy 2-letniego gimnazjum, względnie 3-letniego gimnazjum i liceum o ustroju semestralnym dla dorosłych zawiadomią Dyrekcje Kuratorium natychmiast po zamknięciu wpisów, a najdalej do 3 lutego. Z uruchamianiem klasy pierwszej należy czekać na zarządzenie Kuratorium.

5. Dyrekcje szkół prywatnych niepaństwowych nadeślą w terminie **do końca lutego br.** zgodnie z brzmieniem ustawy z dnia 11. III. 1932 r. o prywatnych szkołach (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343) dla uzyskania orzeczeń: 1) podanie o wydanie orzeczenia, 2) statut szkoły, ustalający ustrój wewnętrzny szkoły, nazwę oraz stosunek właściciela(ki) do dyrektora(ki) i nauczycieli(lek), 3) program nauki, o ile są odchylenia od liczby godzin, oraz materiału nauczania w gimnazjach i liceach państwowych, 4) zapewnienie, że środki utrzymania szkoły będą wystarczające, 5) zapewnienie szkole odpowiedniego lokalu, urządzeń i pomocy naukowych, 6) pisemne stwierdzenie właściwych władz państwowych, że ubiegający się o prowadzenie gimnazjum zachowywał się nienagannie pod względem moralnym, oraz w stosunku do Państwa. Wszystkie orzeczenia wydane przed wojną straciły na podstawie art. 3 poz. 1 wymienionej wyżej ustawy moc, o ile w ciągu roku szkoły nie były otwarte. Wymogi statutu określa rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 7. VI. 1932 r. (Dz. U. R. P. z dnia 21. VI. 1932 r. Nr. 50, poz. 173). Szkoły, które przed wojną odnośne orzeczenia uzyskały i działalność swą wznowiły przed dniem 1 lutego 1946 r. podania o wydanie orzeczenia ani załączników nadsyłać nie potrzebują. Od początku r. szk. 1946/47 nie może istnieć żadna szkoła prywatna bez odnośnego orzeczenia Kuratorium.

6. We wszystkich szkołach niepaństwowych muszą być utworzone komisje finansowe, złożone z dyrektora(ki), właściciela(ki) i reprezentantów nauczycieli, które winny się stosować do instrukcji Krakowskiej Komisji Norm.

7. W szkołach prywatnych nie należy w żadnym wypadku tworzyć dla opóźnionych wiekiem uczniów nowych klas skróconych w II-gim półroczu poza dalszym ciągiem obecnie istniejących, a w przyszłym roku szkolnym 1946/47 dotychczas istniejące klasy skrócone należy całkowicie zlikwidować.

Stwierdza się, że Dyrekcje niektórych szkół nie stosują się do urzędowych wytycznych w przyjmowaniu uczniów opóźnionych wiekiem do klas skróconych, to też nadsyłanych do aprobaty wniosków nie będzie się uwzględniać.

8. W sprawie ukończenia gimnazjum skróconego (klasy IV) w gimnazjach państwowych i prywatnych z prawami szkół państwowych (w/g stanu z 1939 r.) Dyrekcje wystawiać będą świadectwa ukończenia gimnazjum na podstawie normalnej klasyfikacji rocznej, w szkołach prywatnych nowoutworzonych (w r. 1945), w których istnieją klasy IV skrócone zostanie przeprowadzony egzamin dla eksternów przed Państwową Komisją Egzaminacyjną. O potrzebie mianowania takich Komisji zawiadamia Dyrekcja niezwłocznie Kuratorium, podając, kiedy klasa IV skróconą naukę kończy, ilu ma uczniów, kto w niej uczy i jakiego przedmiotu i kto z nauczycieli nie posiada wymaganych pełnych kwalifikacji.

9. Dyrekcje gimnazjów i liceów dla dorosłych nadeślą odwrotnie rozdziały czynności. Nie należy ich łączyć z rozdziałami czynności normalnych zakładów (klasy skrócone dla młodzieży opóźnionej wiekiem nie należy mieczać z gimnazjami i liceami dla dorosłych).

10. Istniejące w szkołach Koła Krajoznawcze Młodzieży winny zarejestrować się w Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej w Krakowie VII. Państw. Gimnazjum i Liceum im. A. Mickiewicza, ul. Starowiślna 48, a szkolne Koła Ochrony Przyrody w Lidze Ochrony Przyrody w Krakowie, ul. Ariańska 1.
11. Staraniem i przy współpracy Ogniska Metodycznego języka rosyjskiego w Krakowie wyszła z druku Czytanka rosyjska pt. „Sbornik russkich literaturnych tiekstów" w opracowaniu Natalii Lasota, zatwierdzona przez Ministerstwo Oświaty, nakładem F-my Wydawniczej „Wiedza — Zawód — Kultura" w Krakowie, ul. Sławkowska 3. Cena egz. 50 zł. Podręcznik zaleca się do użytku uczniów klas I i II gimnazjalnej.

Jednocześnie zwraca się uwagę na istniejące wydawnictwa:

1) „Biblioteczka Rosyjska" Wydawnictwo Wiedza—Zawód—Kultura, Kraków ul. Sławkowska 3.

2) „Czytanki rosyjskie dla młodzieży i samouków", Wydawnictwo Stefan Kamiński, Kraków.

Otrzymują:

Dyrekcje Państwowych i Prywatnych Szkół Średnich Ogólno-Kształcących w Okręgu.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego:
Wł. Gałecki

Poz. 29.

OKÓLNIK Nr. 3

w sprawie przejęcia Opieki nad Dziećmi i Młodzieżą od Ministerstwa Opieki Społecznej.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. W. P. 644/46

Kraków, dnia 16 stycznia 1946 r.

Kuratorium zawiadamia, że na mocy uchwały Rady Ministrów z dnia 12 czerwca 1945 r. Ministerstwo Oświaty przejmuje od Ministerstwa Opiewi Społecznej, począwszy od dnia 1 stycznia 1946 r., opiekę nad dziećmi od lat 3-ch i młodzieżą do lat 18.

Opiece całkowitej powinny podlegać dzieci pozbawione rodziców lub też dzieci posiadające rodziców, ale narażone na złe wpływy otoczenia.

Opiece częściowej podlegają dzieci posiadające rodziców lub opiekunów.

Opieka całkowita obejmuje wychowanie w domach dziecięcych, internatach, zakładach specjalnych, prewentoriach, sanatoriach i pogotowiach opiekuńczych, ponadto umieszczanie dzieci w rodzinach zastępczych.

Opieka częściowa udziela rodzinie pomocy dla dziecka w postaci żywności, odzieży, zapomóg, całodziennego dożywiania, opieki i wychowania w dziecińcach i świetlicach, przez prowadzenie poradni dla młodzieży, organizowanie kolonii i półkolonii.

Kwaliifkowanie dzieci do korzystania z opieki społecznej pozostaje w ręku organów terenowych Ministerstwa Opieki Społecznej do czasu zorganizowania przez Ministerstwo Oświaty organu kwalifikującego.

Samorządy wykonywać będą nadal obowiązki wynikające z ustawy o opiece społecznej z dnia 16 sierpnia 1923 r.

W Kuratorium powstał Referat Wychowania Pozaszkolnego dla spraw opieki nad dzieckiem i młodzieżą.

W. związku z powyższymi zmianami Inspektoraty Szkolne powinny:

1. Powierzyć jednemu z pracowników, względnie przydzielonemu nauczycielowi sprawy opieki nad dzieckiem na terenie Inspektoratu, do czasu przydzielenia specjalnego pracownika. Powiadomić Kuratorium komu powierzono ten dział pracy.

2 Nawiązać kontakt z referentem Opieki Społecznej w Starostwie.

3. Zapoznać się z akcją opieki nad Dzieckiem i młodzieżą na terenie powiatu i z jej faktycznymi potrzebami.

4. Utworzyć w porozumieniu z Starostwem, Powiatową Komisją Porozumiewawczą dla przejęcia opieki nad dzieckiem i młodzieżą przez Inspektorat Szkolny od Referatu Opieki Społecznej w Starostwie. Inspektorat Szkolny, powołany pracownik Inspektoratu Szkolnego dla spraw wychowania pozaszkolnego i Lekarz Powiatowy. Komisja działa do chwili całkowitego, faktycznego przejęcia akcji przez władze szkolne.

Protokoły z posiedzeń Komisji Porozumiewawczej powinny być przesyłane do Urzędu Wojewódzkiego i do Kuratorium.

5. Do dnia 31 stycznia r. b. sporządzić protokół zdawczo odbiorczy ,obejmujący

a) imienny wykaz organizacji społecznych, prowadzących akcję opieki nad dziećmi i młodzieżą,
b) imienny wykaz placówek opieki całkowitej i zamkniętej nad dziećmi i młodzieżą od lat 3 do 18,
c) imienny wykaz rodzin zastępczych i opiekuńczych,
d) dane o wszelkich rozpoczętych akcjach w stosunku do dzieci i młodzieży (ankiety, spisy, prace badawcze itp.),
e) wykaz ośrodków rolnych, resztówek, które najbardziej nadają się na akcję opieki nad dziećmi i młodzieżą,
f) plany pracy opiekuńczej w stosunku do dzieci i młodzieży na najbliższe półrocze,
g) spis aktów dotyczących opieki nad dziećmi od lat 3 i młodzieżą do lat 18, przekazanych władzom szkolnym w oryginale, w odpisie lub wyciągu.

Równocześnie Kuratorium podkreśla, że dzieci z zakładów, podlegających opiece, uczęszczają do szkoły, jeżeli w tej miejscowości jest szkoła. Jeżeli szkoły nie ma, należy stwierdzić, czy w zakładzie jest szkoła i zalegalizować ją, jeżeli tego dotychczas nie uczyniono. Jeżeli w zakładzie

nie ma szkoły, mimo iż nie ma jej w danej miejscowości, należy w zakładzie szkołę zorganizować.

W niektórych zakładach prowadzone jest nauczanie uzupełniające dla opóźnionych w nauce. Należy skontrolować, czy wszystkie dzieci korzystają z tej pomocy.

Dla dzieci w wieku pozaszkolnym, przebywających w zakładach, należy zorganizować zajęcia przedszkolne pod kierownictwem fachowej przedszkolanki.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne w Okręgu,
Urząd Wojewódzki w Krakowie.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego:
Wł. Gałecki

Poz. 30.

OKÓLNIK Nr. 4

w sprawie ujednostajnienia organizacji bibliotek szkolnych.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. 2469/46.

Kraków, dnia 23 stycznia 1946 r.

W związku z napływającymi do Kuratorium zapytaniami w sprawie organizowania bibliotek szkolnych wyjaśniam, że w każdym zakładzie szkolnym winna być zorganizowana tylko 1 biblioteka do użytku zarówno młodzieży jak i nauczycieli. Szkoły, które nie przewidują reorganizacji biblioteki ze względu na dobry stan w jakim się biblioteka zachowała zwłaszcza jeżeli braki w inwentarzu z przed okresu okupacji nie wykazują ponad 10% strat, a zasady organizacji i techniki bibliotecznej odpowiadają wymogom współczesnego bibliotekarstwa — mogą być nadal prowadzone 2 biblioteki, zwłaszcza jeżeli połączenie dwu księgozbiorów wymagałoby poważnego nakładu pracy.

Przy kompletowaniu księgozbioru należy położyć nacisk na nabywanie książek związanych z nauczaniem oraz lekturą obowiązującą i pomocniczą. Natomiast potrzeby czytelnicze ogólne, zwłaszcza rozrywkowe powinny zaspakajać odpowiednie działy młodzieżowe bibliotek publicznych, a w większych ośrodkach specjalne biblioteki dziecięce i młodzieżowe, gdzie pod kierunkiem specjalnie wyszkolonych bibliotekarzy młodzież zdobędzie większą samodzielność w korzystaniu z bibliotek w ogóle.

Wobec tego, że biblioteki publiczne nie wszędzie stanęły na wysokości swego zadania, albo zgoła jeszcze nie istnieją, Kuratorium poleca Dyrekcjom szkół oraz Inspektoratom Szkolnym nawiązanie kontaktu z miarodajnymi czynnikami (samorząd miejski — powiatowy, rady narodowe — czynniki społeczne) w sprawie uruchomienia względnie odpowiedniego postawienia bibliotek miejskich powiatowych i gminnych — celem najwłaściwszego wykorzystania księgozbiorów istniejących w poszczególnych powiatach dla poszkół.

Nie wyklucza się istnienie i organizowanie w szkołach bibliotek o charakterze ogólnym (biblioteki międzyszkolne zwłaszcza w połączeniu z czytelniami dla dzieci albo młodzieży).

Kuratorium zawiadamia również, że dla ujednostajnienia techniki bibliotecznej odnośnie do księgozbiorów szkolnych wydana zostanie szczegółowa instrukcja, którą wszystkie dotychczas wątpliwie z zakresu bibliotekarstwa szkolnego sprawy wyjaśni.

W związku z powyższym należy się wstrzymać z wprowadzeniem nowego inwentarza albo przepisywaniem inwentarza zdekompletowanego, opracowania katalogów i kartotek. Należy natomiast poczynić starania, żeby księgiozbiór znajdujący się na terenie szkoły doprowadzić do porządku pod względem zewnętrznym. (Dokonać selekcji książek pod kątem przydatności w szkole — usunąć książki zniszczone, dzieła zdekompletowane, dokonać poprawy, poustawiać na półkach, zaopatrzyć w znaki na dolnej części grzbietów książek itp.). Jest rzeczą wskazaną, żeby wspomniane prace były przeprowadzone etapami, gdyż księgozbiór nawet w okresie reorganizacji biblioteki winien być młodzieży udostępniony.

Inwentarze i inne druki biblioteczne (karty katalogowe, karty książek i karty czytelników) zostaną szkołom dostarczone przez Kuratorium. W tym celu winny szkoły państwowe średnie, zawodowe, zakłady kształcenia nauczycieli i powszechne posiadające księgozbiory odpowiadające wymogom nadesłać do dnia 20 lutego 1946 r. zapotrzebowanie do Referatu Bibliotek w Kuratorium, podając ilość posiadanych książek, uwzględniając tylko aktualne, potrzebne w danym zakładzie (książki przestarzałe i nie przedstawiające wartości pomocy nauk. w danym zakładzie zostaną w przyszłości wycofane, dlatego nie należy ich inwentaryzować).

Kompletami lektury obowiązującej przeznaczonymi dla szkół powszechnych, które Kuratorium przekazało poszczególnym Inspektoratom Szkolnym, będą zarządzały Biblioteki Powiatowe, w ścisłym porozumieniu z Inspektorem Szkolnym.

Otrzymują:
Wszystkie państwowe i prywatne szkoły średnie — zakłady kształcenia nauczycieli — szkoły zawodowe — Inspektoraty Szkolne w Okręgu.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego:
Wł. Gałecki

Poz. 31.

OKÓLNIK Nr. 5

w sprawie usunięcia niedomagań w administracji szkolnej.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. Og. 45674/45.

Kraków, dnia 23 stycznia 1946 r.

Ministerstwo Oświaty rozporządzeniem z dnia 10. XII. 1945 r., Nr. I. O. 9163/ 45 oznajmiło, że przeprowadzone ostatnio w szeregu Inspekto-

ratów Szkolnych wizytacje i inspekcje wskazują na znaczne jeszcze niedomagania aparatu administracji szkolnej tak pod względem organizacji pracy biurowej, jak i ustosunkowania się poszczególnych urzędników — niejednokrotnie na kierowniczych stanowiskach — do wymagań służby.

Do najczęściej spotykanych niedomagań zaliczyć należy nieznajomość obowiązującego ustawodawstwa w dziedzinie organizacji szkolnictwa, programów nauczania, przepisów pragmatycznych, uposażeniowych itp. i to nie tylko wydanych przed wrześniem 1939 r. lecz także najświeższych, wydanych od sierpnia 1944 r. zarówno ogłoszonych w Dzienniku Ustaw R. P. i Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Oświaty, jak i podanych do wiadomości w formie zarządzeń, okólników i pism okólnych.

Drugim z kolei często spotykanym zjawiskiem jest brak w Inspektoratach dostatecznie ścisłych i stale aktualizowanych danych statystycznych, niezbędnych tak dla organizacji i nadzorowania pracy w poszczególnych zakładach i urzędach szkolnych, jak również dla należytego preliminowania wydatków budżetowych oraz wykorzystania przyznanych kredytów.

Zdarzają się też wypadki lekceważenia obowiązków służbowych przez nieprzestrzeganie godzi nurzędowania, opieszałe wykonywanie zleceń służbowych, niedotrzymywanie terminów wykonania powierzonych prac, nie dość sumienne i niezbyt szybkie załatwianie spraw albo nie odpowiadania na pisma otrzymywane od władz szkolnych, nawet mimo ponagleń.

W związku z tym Ministerstwo zarządza:

a) wzmożenie dyscypliny oraz wydajności pracy na wszystkich szczeblach aparatu administracyjnego i szkolnego,
b) zwolnienie ze służby jednostek zbędnych, opieszałych i nie rokujących dostatecznych wyników pracy,
c) zorganizowanie pracy kancelaryjnej w oparciu o instrukcję z dnia 27. III. 1930 r. (Dz. U. Min. WR. i OP. Nr. 5, poz. 66) przedrukowaną w wydaniu broszurowym Kuratorium Okręgu Szkolnego Śląskiego w Katowicach przesłaną Inspektoratom Szkolnym przy piśmie Kuratorium Okr. Szk. Krak. Nr. Og. 32468/45 z 8. XI. 45),
d) zapoznanie się poszczególnych pracowników z obowiązującymi przepisami a także przepisami kancelaryjnymi i stałe kompletowanie oraz zaznajamianie się z nowymi normami, tudzież ich przestrzeganie w urzędowaniu,
e) zaopatrzenie się w Dzienniki Ustaw R. P. (zamawiać w Administracji: Łódź, ul. Piotrkowska 49) oraz Dzienniki Urzędowe Ministerstwa Oświaty (zamawiać w Państw. Wydawnictwie w Krakowie, Podwale 5), a także innych wydawnictw urzędowych i pomocniczych.

Władze szkolne mają nadzieję, że Inspektorzy Szkolni i Dyrektorzy szkół dopilnują osobiście wykonania wszystkich powyższych zaleceń i dołożą starań, aby z jednej strony szkolnictwo spełniło w granicach możliwości oczekiwane przez państwo i społeczeństwo zadania, z drugiej zaś nowa administracja szkolna pod względem prawidłowości w załatwianiu spraw, wydajności i wyników pracy mogła stanąć jak najrychlej na właściwym poziomie.

Otrzymują:

Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje Państwowych Szkół średnich Ogólnokształcących Zawodowych i Zakładów Kształcenia Nauczycieli w Okręgu.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego:
Wł. Gałecki

Poz. 32.

OKÓLNIK Nr. 6

w sprawie księgi kontroli etatów w publ. szkolnictwie powszechnym.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. I. 3508/46.

Kraków, dnia 30. I. 1946 r.

Nawiązując do tut. okólnika z dn. 5 marca 1945 r. Nr. I-1889/45 w sprawie organizacji roku szkolnego 1944/45 polecam Ob. Inspektorom Szkolnym bezzwłocznie założyć księgę kontroli etatów nauczycielskich według stanu z dn. 1 lutego 1946 r., a odpis tej księgi w terminie do dnia 10 lutego br. nodesłać Kuratorium. Wobec trudności w uzyskaniu kredytów na zakup potrzebnych do tego druków dla całego Okręgu, należy użyć papieru, jakim Inspektorat rozporządza i we własnym zakresie księgę tę sporządzić.

Księga kontroli etatów nauczycielskich będzie zawierała następujące rubryki: 1) Liczba porządkowa, 2) Miejscowość, 3) Nazwisko i imię, 4) Data objęcia etatu, 5 Data zmienienia etatu, 6) Uwagi. Na zewnętrznej stronie pierwszej kartki winny być rubryki 1) Lp., 2) treść, 3) Liczba etatów przyznanych, 4) Liczba etatów odjętych, 5 Stan, 6) Liczba etatów wyzyskanych, 7) Liczba godzin nadliczbowych przyznanych, 8) Liczba godzin nadliczbowych opłaconych.

Numerację prowadzi się w kolejnym porządku. Wszystkie etaty nauczycielskie przyznane szkole wpisuje się bez względu na to, czy są one zajęte, czy też z różnych powodów chwilowo nieobsadzone. Ponieważ Kuratorium przyznało dla tamt. powiatu więcej etatów niż według projektu organizacyjnego do uruchomienia szkół zgodnie z instrukcją Ministerstwa potrzeba, wpisze ob. Inspektor na końcu do księgi kontroli etatów sumarycznie liczbę etatów nie wykorzystanych. Ta liczba etatów pozostaje do dyspozycji Kuratorium i bez jego zgody użyć ich nie wolno.

Nazwiska i imiona wszystkich nauczycieli, których stosunek służbowy został już prawnie uregulowany w myśl tut. zarządzenia z dn. 19. XII. 1945 r. L. O. BP. 40364/45 należy wpisać do księgi etatów atramentem. Na pierwszym etacie szkoły będzie figurować nazwisko kierownika mającego dekret na to stanowisko w drodze konkursu lub mianowania z urzędu, należy podkreślić czerwoną kreską.

Szkoły należy wpisywać według gmin. Nazwiska nauczycieli, których stosunek służbowy nie został dotychczas prawnie uregulowany, należy wpisać zwykłym ołówkiem. Jeżeli nauczyciel korzysta z urlopu bezpłatnego nazwisko jego będzie w księdze kontroli etatów wpisane atramentem w szkole, w której ma etat, a nad jego nazwiskiem umieści się zwykłym ołówkiem wypisane nazwisko nauczyciela kontraktowego, opłacanego z tego etatu. W rubryce ,,Uwagi" podaje się czas trwania urlopu.

Etat wpisany do księgi kontroli etatów nie zmienia swego numeru, a zatym etat np. Nr. 275 ze szkoły powszechnej N. pjzeniesiony do szkoły powsz. w Ż. zatrzymuje swój nurem 275.

Jako pierwszą pozycję na zewntęrznej stronie księgi wpisze ob. Inspektor datę i numer zarządzenia Kuratorium i ilość przyznanych etatów, a następnie wpisywać będzie wszelkie zmiany powstałe wskutek dodania wzgl. odjęcia etatów. Nadto co miesiąc należy na tej stronie wykazywać liczbę etatów nauczycielskich i godzin nadliczbowych wyzyskanych, przyjmując stan ostatniego dnia danego miesiąca.

Do dnia 10 każdego miesiąca będzie Inspektorat nadsyłał Kuratorium z powołaniem się na niniejsze pismo, zawiadomienie o zaszłych zmianach w księdze kontroli etatów nauczycielskich, do odnotowania i aktualizowania księgi znajdującej się w Kuratorium.

W zawiadomieniu należy podawać najpierw 1) nazwiska nauczycieli nowomianowanych w powiecie ze wskazaniem etatu, który zajął, 2) nauczycieli przeniesionych w obrębie powiatu ze wskazaniem numeru etatu, który został opróżniony, a który został w związku z tym przeniesieniem zajęty, 3) nazwiska nauczycieli zwolnionych z podaniem etatu opróżnionego. Nadto w zawiadomieniu tym będzie ob. Inspektor podawał z pierwszej strony księgi kontroli etatów liczbę etatów obsadzonych i liczbę godzin nadliczbowych.

Do księgi kontroli etatów proszę dołączyć spis szkół w alfabetycznym porządku, z podaniem przy każdej szkole numerów etatów tej szkoły np. Andrychów etaty Nr. 221, 222, 223, 226, 228.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne w Okręgu.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Poz. 33.

OKÓLNIK Nr. 7

w sprawie unormowania aktualnych zagadnień w szkołach zawodowych.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego

Kraków, dnia 31. I. 1946 r.

Opłaty rodzicielskie w szkołach państwowych winny opierać się na uchwałach walnego zgromadzenia Komitetu Szkolnego (Rodzicielskiego), lub pełnego Zarządu.

Funduszami Komitetów Szkolnych (Rodzicielskich) dysponują wyłącznie zarządy w porozumieniu z Dyrektorami Zakładów. Skarbnikiem Komitetu Rodzicielskiego nie może być nauczyciel danego Zakładu. Zbieraniem składek na rzecz Komitetu nie mogą się trudnić ani kierownik szkoły, ani nauczyciele.

Dyrekcje szkół sprawują nadzór nad internatami i bursami tak państwowymi, jak prywatnymi, w których zamieszkuje młodzież danej szkoły. W związku z powyższym winni Dyrektorzy dokładnie orientować się w warunkach wychowawczych burs i internatów, w których przebywa młodzież szkół średnich i czuwać nad zgodnością oddziaływania wychowawczego w bursie z wytycznymi kierunku wychowawczego obowiązującego szkołę jak i w ogóle nad stanem bursy, za który są zasadniczo odpowiedzialni.

Dyrekcje nadeślą w terminie do 20 lutego br. sprawozdania z przeprowadzonych inspekcji wszystkich burs i internatów. Sprawozdania winny zawierać następujące dane: a) kto jest właścicielem bursy, b) dokładny adres, c) opis pomieszczenia, d) obraz warunków gospodarczych (fundusze, wysokość opłat uczniowskich itp.), higienicznych i wychowawczych (wymienić opiekuna bursy), e) uwagi (tu podać: jaki wpływ ma szkoła na bursę w zarządzie Towarzystwa bursy, na właściciela bursy, czy T-wo bursy jest żywotne, czy też należałoby je raczej zlikwidować, jakie są możliwości zorganizowania bursy państwowej itp.). W wypadkach, gdy wpływ szkoły na bursę nie jest dostatecznie zagwarantowany, a wpływ wychowawczy bursy nie odpowiada wytycznym szkoły Dyrekcje szkół mają obowiązek występować do Kuratorium z umotywowanymi wnioskami, dotyczącymi zakazu zamieszkiwania uczniów w danej bursie.

We wszystkich szkołach niepaństwowych muszą być utworzone komisje finansowe, złożone z dyrektora(ki), właściicela(ki) i reprezentantów nauczycieli, które winny się stosować do instrukcji Krakowskiej Komisji Norm.

Istniejące w szkołach Koła Krajoznawcze Młodzieży winny zarajestrować się w Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej w Krakowie VIII. Państw. Gimnazjum i Liceum im. A. Mickiewicza, ul. Starowiślna 48, a szkolne Koła Ochrony Przyrody w Lidze Ochrony Przyrody w Krakowie, ul. Ariańska 1.

Staraniem i przy współpracy Ogniska Metodycznego języka rosyjskiego w Krakowie wyszła z druku Czytanka rosyjska pt. ,,Sbornik ruskich litieraturnycr tiekstów" w opracowaniu Natalii Lasota zatwierdzona przez Ministerstwo Oświaty nakładem F-my Wydawniczej ,,Wiedza—Zawód—Kultura" w Krakowie ul. Sławkowska 3. Cena egz. 50 zł. Podręcznik zaleca się do użytku uczniów klas I i II gimnazjalnej.

Jednocześnie zwraca się uwagę na istniejące wydawncitwa:

1) ,,Biblioteczka Rosyjska" Wydawnictwo Wiedza — Zawód — Kultura. Kraków, ul. Sławkowska 3.

2) „Czytanki rosyjskie dla młodzieży i samouków". Wydawnictwo Stefan Kamiński, Kraków.

Otrzymują:

Dyrekcje Państwowych i Prywatnych Szkół Zawodowych.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Poz. 34.

OKÓLNIK Nr. 8

w sprawie ustalenia gron nauczycielskich w szkołach zawodowych i rolniczych.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. III. 4986/46.

Kraków, dnia 30. I. 1946 r.

Doświadczenia zebrane wykazały, że z początkiem roku szkolnego 1945/46 szereg szkół nie dysponował pełną obsadą osobową, co pociągało za sobą oczywiście znaczne uturudnienia w pracy szkolnej i domowej młodzieży. Nie zapoznając zupełnie trudności, z jakimi Dyrekcje Szkół walczyć muszą na tym odcinku pracy szkolnej, Kuratorium prosi o podjęcie wszelkich wysiłków, celem zapewnienia szkołom i młodzieży normalnej pracy od pierwszego dnia nauki w r. szk. 1946/47, w szczególności przez ustalenie składu osobowego gron nauczycielskich.

Kuratorium dołoży ze swej strony wszelkich starań, aby ramy organizacyjne szkół były ustalone przed końcem bież. roku szkolnego. Dyrekcje Szkół i Powiatowi Instruktorzy Oświaty Rolniczej zechcą swe prace zorganizować w ten sposób, aby obsada osobowa była ustalona zasadniczo przed dniem 30 czerwca 1946 r. Wiąże się z tym mianowicie niezwykle przykra, dla nauczycielstwa sprawa opóźnień w przedkładaniu przydziałów czynności i niewypłacania należnych poborów. Celem uniknięcia tych niepożądanych usterek zechcą Dyrekcje Szkół i Powiatowi Instruktorzy Oświaty Rolniczej kierować się następującymi wytycznymi:

1) Rezygnacje, prośby o przeniesienia, o płatne i bezpłatne urlopy winny być wnoszone do Kuratorium w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 maja.

2) Ten sam termin obowiązuje w sprawie podań o zniżkę obowiązkowej ilości godzin nauczania.

3) W wypadkach niemożności zatrudnienia nauczyciela etatowego w pełnym wymiarze godzin nauczania należy porozumieć się na czas z Dyrekcją innej Państwowej Szkoły Zawodowej, względnie przesłać odpowiedni wniosek do Kuratorium Okr. Szk.

4) Przy obsadzie poszczególnych godzin nauczania należy uwzględnić w pierwszym rzędzie zatrudnienie sił etatowych w pełnym wymiarze godzin.

5) Należy jak najrychlej przedłożyć podania tych członków gron nauczycielskich, którzy nie otrzymali dotychczas przyznania kwalifikacji do nauczania w szkołach zawodowych.

W pracach związanych z organizacją r. szk. 1946/47 kierować się należy tą wytyczną, że drobne zmiany w przydziałach osobowych są zawsze dopuszczalne i możliwe, natomiast trwała zwłoka w przedkładaniu przydziałów czynności jest niezwykle niekorzystna i powoduje zrozumiałe i uzasadnione niezadowolenie wśród sfer nauczycielskich.

Otrzymują:

Wszystkie Państw. i Prywatne Szkoły Zawodowe — oraz rolnicze bez szkół rolniczych gminnych i powiatowi instruktorzy oświaty roln. w Okręgu.

Poz. 35.

OKÓLNIK Nr. 9

w sprawie blankietów świadectw szkolnych.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. Og. 3791/46.

Kraków, dnia 6 lutego 1946 r.

Na podstawie zarządzenia Ministerstwa Oświaty Kuratorium zawiadamia, że blankiety świadectw szkolnych dla szkół państwowych (publicznych) zostały wydrukowane w Państwowych Zakładach Wydawnictw Szkolnych, Warszawa, ul. Marszałkowska 6, według wzorów przez Ministerstwo zatwierdzonych.

Zamówienia na blankiety świadectw, mające formę pism urzędowych z podpisem i pieczęcią szkoły, kierują dyrekcje (kierownictwa) szkół państwowych (publicznych) przez Kuratoria właściwych Okręgów Szkolnych do właściwych Oddziałów Państw. Zakładów Wydawn. Szkolnych. Jeżeli chodzi o Okręg Szkolny Krakowski, to szkoły kierują zapotrzebowania do P. Z. W. S. w Krakowie, ul. Podwale 5.

Blankiety świadectw szkolnych są drukami ścisłego zarachowania. Koszt blankietu świadectwa pokrywa uczeń, któremu wydaje się świadectwo. P. Z. W. S. mają na składzie blankiety następujących świadectw:

I. dla publicznych szkół powszechnych:

a) „zaświadczenie szkolne" — dla uczniów klas pierwszych — na białym papierze formatu 1/4 ark. z godłem państwowym, cena . . zł. 1.—

b) „świadectwo szkoły powszechnej" — za pierwsze półrocze — na papierze formatu 1/4 ark. tło z godłem i monogramem barwy kremowej, cena . . . . zł. 1.50

c) „świadectwo szkoły powszechnej" — za drugie półrocze — na papierze formatu 1/4 ark., tło z godłem i monogramem barwy kremowej, cena . . . . zł. 1.50

d) „świadectwo ukończenia szkoły powszechnej" na papierze formatu 1/2 ark., tło z godłem i monogr. barwy kremowej, cena . zł. 2.—

II. dla gimnazjów i liceów ogólnokształcących:

a) „świadectwo gimnazjum ogólnokształcącego" — roczne — na papierze formatu 1/2 ark., tło z godłem i monogramem barwy niebieskiej druk dwustronny, cena . . zł. 2.—

b) „świadectwo ukończenia gimnazjum ogólno-

kształcącego" — na papierze formatu 1/2 ark. tło z godłem i monogramem barwy niebiebieskiej, druk dwustronny, cena . zł. 2.—

c) ,,świadectwo liceum ogólnokształcącego" — roczne — na papierze formatu 1/2 ark., tło z godłem i monogramem barwy różowej, druk dwustronny, cena . . . . . zł. 2.—

d) ,,świadectwo dojrzałości liceum ogólnokształcącego" — na papierze lepszym formatu 1/2 ark., z godłem i monogramem, barwy różowej, druk dwustronny, cena . . zł. 2.—

III. dla liceów pedagogicznych:

a) ,,świadectwo liceum pedagogicznego" — roczne — na papierze formatu 1/2 ark., tło z godłem i monogramem barwy różowej, durk dwustronny, cena . . . zł. 2.—

b) ,,świadectwo dojrzałości liceum pedagogicznego" — na lepszym papierze formatu 1/2 ark., tło z godłem i monogramem barwy różowej, druk dwustronny, cena . . zł. 2.—

IV. dla gimnazjów i liceów ogólnokształcących za okres tajnego nauczania:

a) ,,świadectwo ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego" — na papierze formatu 1/2 ark., tło z godłem i monogramem barwy niebieskiej, cena . . . . zł. 1.30

b) ,,świadectwo dojrzałości liceum ogólnokształcącego" — na papierze formatu 1/2 ark., tło z godłem i monogramem barwy różowej, cena . . . . zł. 1.20

Każdy blankiet świadectwa dojrzałości (pkt. IId, IIIb oraz pkt. IVb) jest zaopatrzony w odpis, identyczny z oryginałem pod względem treści i formy, lecz sporządzony na zwykłym białym papierze kancelaryjnym (bez barwnego tła i monogramu).

Cena odpisu świadectwa dojrzałości i liceum ogólnokształcącego i pedagogicznego — po zł. 1.50, zaś świadectwa za okres tajnego nauczania — 0.70.

Poza tym Ministerstwo zleciło już P. Z. W. S. wydrukowanie blankietów ,,dyplomu na nauczyciela szkół powszechnych" dla Państwowych Pedagogiów oraz druk książek klasyfikacyjnych w szkołach powszechnych, o których jest mowa w okólniku Ministerstwa Nr. 28 z dnia 1 czerwca 1945 r. (II. P-5900/45.)

W miarę przygotowywania przez Ministerstwo wzorów innych świadectw szkolnych (np. dla szkół zawodowych) będą one przesyłane do P. Z. W. S. celem wydrukowania i dostarczania odnośnym szkołom na ich formalne zamówienia.

Szkoły prywatne z prawami szkół państwowych (publicznych) otrzymają blankiety świadectw w/g wzoru ustalonego dla szkół państwowych (publicznych), lecz bez godła państwowego i ze zmianą w tekście świadectwa określenia ,,Państwowa(e)", na ,,prywatna(e)". Blankiety tych świadectw będą drukowane również w P. Z. W. S. i dostarczane szkołom prywatnym na ich zamówienia, potwierdzone przez Kuratorai Okręgów Szkolnych.

Zapotrzebowania na blankiety, zaadresowane do P. Z. W. S. Oddział w Krakowie (Podwale 5) należy zatem nadsyłać do Kuratorium z wymienieniem Wydziału, a więc Inspektoraty Szkolne — do Wydz. I., Dyrekcje Szkół Średnich Ogólnokształcących — do Wydz. II. itd., gdyż odnośne Wydziały Kuratorium będę potwierdzały zapotrzebowania podległych sobie szkół.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje Państw. i Prywatnych Szkół średnich i Ogólnokształcących, Zawodowych, Rolniczych i Zakładów Kształcenia Nauczycieli.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Poz. 36.

OKÓLNIK Nr. 10

w sprawie oznak i pieczęci urzędowych.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. Og. 5539/46.

Kraków, dnia 8 lutego 1946 r.

Ministerstwo Oświaty pismem z dn. 22. I. 1946 r. N. I. O. 6596/45 N podało do wiadomości i stosowania 2 okólniki Prezesa Rady Ministrów dotyczące unormowania sprawy zaopatrzenia władz, urzędów, zakładów i instytucyj, podległych Ministerstwu Oświaty w przepisowe oznaki i pieczęcie urzędowe.

Równocześnie Ministerstwo wyjaśnia, że do czasu zmiany rozporządzenia Ministra WR. i OP. z dnia 2 listopada 1931 r. o pieczęciach urzędowych (Dz. Urzęd. Min. WR. i OP. Nr. 11, poz. 127), zasady w nim ustalone obowiązują tak w odniesieniu do objętych nim istniejących, jak również w odniesieniu do nowopowstałych władz, urzędów, zakładów i instytucyj, podległych Ministerstwu Oświaty.

W związku z tym należy zamówienia na przepisowe pieczęcie metalowe kierować bezpośrednio do Mennicy Państwowej w Warszawie, Praga, ul. Markowska 18.

Ceny, jakie liczy obecnie Mennica Państwowa za wykonanie pieczęci są następujące:

pieczęcie do laku za sztukę złotych 300
,, do tuszu o średnicy 20 mm za sztukę zł 450
,, do tuszu innych wymiarów za sztukę zł 600.

Zamówione pieczęcie wykonuje Mennica za gotówkę, należy więc przed zamówieniem zapewnić sobie odpowiednie sumy w kredytach rzeczowych na dany okres budżetowy.

Pieczęcie dla szkół powszechnych liczyć będzie Mennica po zł 500, a koszty ich wykonania pokrywają właściwe gminy.

Kuratorium przesyła odbitki wymienionych okólników Prezesa Rady Ministrów w ceul ścisłego ich stosowania, oraz oznajmia, że:

1. Pieczęcie urzędowe przechowuje w zamknięciu kierownik urzędu (Inspektor, Dyrektor szkoły) względnie upoważniona przez niego zaufana osoba pod osobistą odpowiedzialnością.

2. W sprawie kradzieży pieczęci szkolnych na-

leży postępować w myśl okólnika tut. z 1. XII. 45 r. Nr. Og. 40368/45.

3. Zezwolenie na zamówienie pieczęci szkolnych (okrągłych i podłużnych) dla szkół prywaynych wydaje Kuratorium na skutek wniesionych pism, w których należy podać dokładną nazwę szkoły — stosownie do orzeczenia na prowadzenie szkoły — oraz format pieczęci. Kuratorium zaznacza przy tem, że szkoły prywatne nie mają prawa używania pieczęci z godłem państwowym.

Otrzymują:

Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje Państwowych i Prywatnych Szkół Średnich i Ogólnokształcących, Zawodowych, Rolniczych i Zakładów Kształcenia Nauczycieli w Okręgu.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Prezes Rady Ministrów
Ur. 13-1/2.

Warszawa, dnia 23 sierpnia 1945 r.

Odpis

OKÓLNIK Nr. 45

Oznaki i pieczęcie władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych.

Celem uporządkowania sprawy używania oznak i pieczęci przez władze, urzędy, zakłady, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe zarządzam: przestrzeganie następujących przepisów, wynikających z rozp. Prez. Rp. z dnia 13 grudnia 1927 r. (tekst jednolity Dz. U. R. P. Nr. 2/39, poz. 8), z art. 25 ustawy z dnia 11. IX. 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych (Dz. U. R. P. Nr. 5, poz. 23) oraz z rozp. Prez. Rp. z dnia 29. III. 1930 r. w sprawie oznak władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 245) i rozp. Pr. Rz. z dnia 20. VII. 1928 r. o pieczęciach urzędowych (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 593).

I. O oznakach:

1. Oznaka na budynku, w którym mieści się władza, urząd, zakład, instytucja lub przedsiębiorstwo państwowe, składa się z tablicy z herbem państwowym i z tablicy z napisem, odpowiadającym nazwie władzy (urzędu, zakładu, instytucji, przedsiębiorstwa).

   Tablica z herbem państwowym ma kształt owalny, obwódka białoczerwona i tło szare, na którym jest wyobrażony herb państwowy — Orzeł Piastowski (bez korony).

   Tablica z napisem jest prostokątna, ustawiona poziomo, ma tło czerwone barwy cynobru, zaś obwódkę oraz litery — białe.

   Układ wzajemny obu tablic może być dwojaki i albo tablica z herbem państwowym znajduje się bezpośrednio nad tablicą z napisem i to bądź nad wejściem (drzwi, bramą, do urzędu, zakładu, instytucji, przedsiębiorstwa), bądź też z boku tego wejścia, albo też tablica, z herbem państwowym znajduje się nad wejściem, (drzwiami, bramą) dwie jednakowe tablice z napisem po obu stronach wejścia.

3. Wymiary tablicy z napisem zależą od wielkości liter i długości napisu. Wysokość liter napisów w oznakach I wielkości wynosi 7 cm, w oznakach II. wielkości — 6 cm, w oznakach III wielkości — 5 cm.

   Odstęp pomiędzy napisem a górną oraz dolną obwódką wynosi, w oznakach I wielkości 31 cm, w oznakach II. wielkości 20 cm, w oznakach III. wielkości 20 cm, w ozna-IV. wielkości 26 cm, jeżeli napis jest w kilku wierszach, odstępy pomiędzy wierszami wynoszą odpowiednio: 21, 19 i 17 mm.

   Szerokość obwódki wynosi 10 mm dla oznak wszystkich wielkości.

4. Jeżeli przy jednym wejściu mają być umieszczone oznaki kilku władz (urzędów, zakładów, instytucyj, przedsiębiorstwa) państwowych, umieszcza się tylko jedną tablicę z herbem państwowym — wielkości odpowiadającej najwyższej z tych władz (urzędów, zakładów, instytucyj, przedsiębiorstw), i po jednej tablicy z napisem dla każdej z tych władz) urzędów, zakładów, instytucyj, przedsiębiorstw).

5. Wymienione oznaki używają władze, urzędy, zakłady, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe. Dla władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw niepaństwowych ustali właściwa władza naczelna.

6. Używanie w oznakach skróconych nazw władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych, ze względu na długość tych nazw oraz używanie dla części napisów wtórnego znaczenia liter mniejszych od zasadniczych przepisanych jest dopuszczalne na mocy decyzji właściwej władzy naczelnej, która może przekazać swoje uprawnienia władzom podległym.

II. O Pieczęcia urzędowych

7. Władze, urzędy zakłady instytucje i przedsiębiorstwa państwowe używają do tłoczenia w papierze oraz do tuszu pieczęci następujących wymiarów: władze naczelne — piesczęci o średnicy 46 mm, władze, urzędy, zakłady, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe, podległe bezpośrednio władzom naczelnym — pieczęci o średnicy 39 mm, wszystkie inne władze, urzędy, zakłady, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe pieczęci o średnicy 36 mm.

8. Wszystkie władze, urzędy, zakłady, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe używają pieczęci o średnicy 30 mm.

9. Do legitymacyj, paszportów, dokumentów pocztowych oraz innypch dokumentów, na których ze względu na szczupłoś miejsca nie mogą być używane pieczęcie normalnego wymiaru, można używać pieczęci o śrenicy 20 mm.

10. Do tłoczenia ołowiu używa się plombownicy z herbem państwowym na jednej matrycy i nazwę właściwego urzędu na przeciwległej matrycy.

Wymiary i wzory plomb ustalą właściwe władze naczelne jednolicie dla wszystkich podległych sobie władz i urzędów.

11. Używanie w pieczęciach nazw skróconych odpowiednich władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych — ze względu na długoś nazw — jest dopuszczalne na mocy decyzji właściwej władzy naczelnej.

12. Sposób przechowania oraz ilość egzemplarzy pieczęci, które mają znajdować się w posiadaniu poszczególnych właz, urzędów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych, określają szczegółowo instrukcje wydane przez władze naczelne.

Instrukcje te mogą również określać szczegółowo właściwość stosowania pieczęci i ich poszczególnych rodzajów, jako też sposób oznaczania poszczególnych egzemplarzy pieczęci tej samej władzy, urzędu, zakładu, instytucji i przedsiębiorstwa państwowego.

13. Pieczęci, określonych w punkt. 7 do 11 używają wyłącznie władze, urzędy, zakłady, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe.

14. W razie zagubienia pieczęci należy zawiadomić o tym bezzwłocznie władze bezpośrednio przełożoną, względnie nadzorczą, prokuratora sądu okręgowego oraz Mennicę Państwową.

15. Pieczęcie, które z powodu zniszczenia, uszkodzenia, zwinięcia władzy lub urzędu (zakładu, instytucji, przedsiębiorstwa państwowe) lub też z innych powodów nie mogą być nadal używane, należy bezzwłocznie przekazać Mennicy Państwowej za pośrednictwem właściwej władzy naczelnej.

16. Mennica Państwowa winna na żądanie sądów, urzędów prokuratorskich i władz bezpieczeństwa bezpłatnie dokonywać ekspertyz i wydawać orzeczenia co do autentyczności pieczęci urzędowych i ich odcisków.

17. W okresie do dnia 31 grudnia 1945 r. poszczególne właze naczelne mogą ustalać jednakowe dla wszystkich podległych im władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych terminy prekluzyjne, od których dotychczas używano pieczęcie mają być zastąpione nowymi.

18. Wymienionych pieczęci używają władze, urzędy, zakłady, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe. Dla władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw niepaństwowych ustali właściwa władza naczelna.

Prezes Rady Ministrów

(—) Osóbka Morawski

Prezes Rady Ministrów
Nr. B. U. A. IV—0/1

Warszawa, 6 października 1946 r.

Odpis

OKÓLNIK Nr. 58

Wszystkich Ob. Ministrów

Wobec zachodzących nieporozumień pomiędzy władzami naczelnymi w przedmiocie zamawiania pieczęci urzędowych w Mennicy Państwowej, wyjaśniam, że zgodnie z § 17 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 czerwca 1928 r. o pieczęciach urzędowych — władze naczelne, urzędy, zakłady, instyutcje i przedsiębiorstwa państwowe podległe bezpośrednio władzom naczelnym kierują zamówienia na pieczęcie do Mennicy Państwowej bezpośrednio i bez obowiązków uzyskania zgody innego urzędu lub władzy.

Prezes Rady Ministrów

(—) K. Osóbóka-Morawski

Poz. 37.

OKÓLNIK Nr. 11.

W sprawie Wyższych Kursów Nauczycielskich.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. KN. 5360/46.

Kraków, 8 lutego 1946 r.

Ministerstwo Oświaty wydało następujący Okólnik Nr. 1 z dn. 9/I. 1946 r. (II. KN. 92/46) w sprawie Wyższych Kursów Nauczycielskich:

W związku z zarządzeniem Ministra Oświaty z dnia 28 sierpnia 1945 r. Nr. II KN-953/45 N w sprawie uruchomienia Wyższych Kursów Nauczycielskich (Wyższej Szkoły Pedagogicznej) w r. szk. 1945/46 (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 4, poz. 136), wyjaśnia się, co następuje:

1. Zgodnie z § 15 zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 1 lipca 1928 r. w sprawie organizacji Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 153) dopuszczalne są nadal egzaminy eksternów według zasad określonych w § 29 Regulaminu Wyższych Kursów Nauczycielskich z dnia 2 lipca 1928 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9 poz. 154).

2. Eksterni, mający jeden lub dwa egzaminy cześciowo zdane, mają do końca roku 1948 zdawać egzaminy z brakujących przedmiotów według programów Wyższych Kursów Nauczycielskich, czynnych na podstawie powyższego zarządzenia Ministra WR. i OP. z dnia 1 lipca 1928 r.

   Do tego czasu będą uznawane egzaminy częściowe, zdane przed dniem 1. IX. 1939 r. w przypadku, gdy zostaną uzupełnione do pełnego egzaminu z zakresu Wyższego Kursu Nauczycielskiego.

3. Eksterni, nie mający dotąd żadnego egzaminu z zakresu Wyższego Kursu Nauczycielskiego, zdają egzaminy według programów Wyższych Kursów Nauczycielskich,

uruchomionych zarządzeniem Ministra Oświaty z dnia 28 sierpnia 1945 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 4, poz. 136).

4. Za egzaminy eksternów z zakresu Wyższego Kursu Nauczycielskiego nie pobiera się żanych opłat.
5. Wynagrodzenie członków Komisji Egzaminacyjnej za pracę w związku z egzaminami eksternów ustali osobne zarządzenie.
6. Wzory świadectw ukończenia Wyższego Kursu Nauczycieslkiego, uruchomionego w r. 1945/46, oraz świaodectw z egzaminów eksternów, wymienionych w punkcie 3 niniejszego okólnika zostaną nadesłane dodatkowo.
7. Od słuchaczów Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich, korzystających z internatu i stołówki może Dyrekcja żądać opłaty na pokrycie części wydatków związanych z utrzymaniem nie wyżej jednak, niż wynosi 10-złotowy dodatek nauczycielski dziennie wypłacany ze Skarbów Państwa na wyżywienie zgodnie z pismem Ministerstwa Oświaty Nr. II. P.—2000/45 N z dnia 22 października 1945 r.

Powyższy okólnik należy podać nauczycielstwu szkół powszechnych do wiadomości.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne i Zakłady K. N. w Okręgu,
Zarząd Okręgu Z. N. P. ul. Szewska 20 w Krakowie.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Poz. 38.

OKÓLNIK Nr. 12.

W sprawie organizacji szkół ćwiczeń przy Zakładach Kształcenia Nauczycieli.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. KN 4505/46.

Kraków, 16 lutego 1946 r.

Kuratorium podaje następujące zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 4 stycznia 1946 r. Nr. II. KN. 48/46 w sprawie organizacji szkół ćwiczeń przy Zakładach Kształcenia Nauczycieli:

I. Charakter prawny szkoły ćwiczeń.

W myśl art. 42 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) Zakłady Kształcenia Nauczycieli organizują własną szkołę powszechną jako szkołę ćwiczeń.

§ 1. Szkoła ćwiczeń jest integralną częścią Zakładów Kształcenia Nauczycieli jako teren praktyki szkolnej uczniów, ale jest zarazem normalną szkołą powszechną obejmującą swym działaniem wszystkie dzieci, podlegające obowiązkowi szkolnemu, a zamieszkałe na terenie przydzielonego szkole ćwiczeń rejonu, bez przeprowadzenia selekcji w przyjmowaniu dzieci; realizuje więc n swoim odcinku obowiązek powszechnego nauczania.

§ 2. Szkoła ćwiczeń jest zasadniczo szkołą państwową. Wydatki związane z jej założeniem i utrzymaniem pokrywa Skarb Państwa, Samorząd terytorialny (miejski lub wiejski) uczestniczy w pokrywaniu powyższych wydatków w wysokości kwoty wynikłej z podziału sum budżetowych gminnych, przeznaczonych na cele publicznego szkolnictwa powszechnego, proporcjonalnie do liczby dzieci w wieku obowiązku szkolnego, objętych przez rejon szkoły ćwiczeń. Przypadające szkole z tego tytułu kwoty samorząd wpłaca do Kasy Skarbowej.

II. Zadania szkoły ćwiczeń.

§. 3. Zadaniem szkoły ćwiczeń jest stworzenie dla uczniów Zakładów Kształcenia Nauczycieli właściwego terenu obserwacji nad dzieckiem i nad jego pracą szkolną oraz warsztatu praktycznych ćwiczeń w nauczaniu i prowadzeniu innych zajęć szkolnych.

§ 4. Szkoła ćwiczeń realizuje progarm przepisany dla publicznych szkół powszechnych w tym rozumieniu, że obowiązuje ogólny zakres materiału, układ programu i przewodnia myśl metodycznego postępowania, ustalonego w programie. Jednak szkoła ta winna mieć możność dokonywania prób w poszukiwaniu skuteczniejszych sposobów działania zarówno w dziedzinie nauczania, jak i wychowania.

Zmiany programu obowiązującego mogą być wprowadzone w poszczególnych szkołach ćwiczeń tylko za zezwoleniem Ministerstwa Oświaty.

§ 5. Każda szkoła ćwiczeń winna być prowadzona tak, aby mimo trudności wynikających z ćwiczeń, spełniała w sposób możliwie jak najlepszy swoje zadania dydaktyczne i wychowawcze w stosunku do powierzonych jej dzieci.

III. Organizacja szkoły ćwiczeń.

§ 6. Szkoła ćwiczeń podlega dyrektorowi Zakładu Kształcenia Nauczycieli, zarówno pod względem organizacyjnym, jak dydaktycznym i wychowawczym.

§ 7. Pracą w szkole ćwiczeń kieruje bezpośrenio kierownik szkoły ćwiczeń.

§. 8. Kierownik szkoły ćwiczeń jest z reguły kierownikiem praktyki pedagogicznej uczniów Zakładu Kształcenia Nauczycieli.

§ 9. Czynności służbowe kierownika szkoły ćwiczeń określa w zasadzie rozporządzenie Min. W. R. i O. P. z dnia 25 czerwca 1923 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 13, poz. 110) zawierające regulamin dla kierowników publicznych szkół powszechnych. W szczególności do zakresu działania kierownika szkoły ćwiczeń należy:

a) ustalenie szczegółowego programu pracy w szkole ćwiczeń w ramach obowiązujących prgoramów szkolnych i ogólnych wytycznych wskazanych przez Dyrekcję i Radę Pedagogiczną Zakładu Kształcenia Nauczycie;
b) zarządzenie sprawami, dotyczącymi wychowania i nauczania uczniów szkoły ćwiczeń oraz organizowanie współpracy szkoły z rodzicami dzieci, uczęszczających do szkoły;
c) wyznaczanie pracy nauczycielom szkoły ćwiczeń i kierowanie ich pracą, układanie w porozumieniu z dyrektorem Zakładów

Kształcenia Nauczycieli rozkładu lekcji szkolnych;

d) hospitowanie lekcyj w szkole ćwiczeń;

e) odwiedzanie lekcyj przedmiotów pedagogicznych w Zakładzie Kształcenia Nauczycieli dla pogłębienia łączności pomiędzy teorią pedagogiczną a praktyką;

f) opracowywanie i przedstawianie Dyrekcji Zakładu Kształcenia Nauczycieli wniosków i sprawozdań, dotyczących organizacji i programu pracy szkoły ćwiczeń oraz jego realizacji;

g) składanie sprawozdań o ważniejszych sprawach szkoły ćwiczeń na posiedzeniach Rady Pedagogicznej Zakładu Kształcenia Nauczycieli;

h) troska o zaopatrzenie szkoły ćwiczeń w środki naukowe i przedstawianie w tej sprawie wniosków dyrektorowi Zakładu Kształcenia Nauczycieli;

i) wypowiadanie opinii o kandydatach na nauczycieli szkoły ćwiczeń;

j) załatwianie spraw administracyjnych szkoły ćwiczeń w tym zakresie, w jakim będą one przekazywane kierownikowi szkoły ćwiczeń przez dyrektora Zakładu Kształcenia Nauczycieli i prowadzenie poruczonych ksiąg szkolnych;

k) współdziałanie z Inspektorem Szkolnym w zakresie spraw, wynikających z § 1 i 2.

§. 10. Nauczycieli szkół ćwiczeń dobiera i mianuje Kuratorium Okręgu Szkolnego na wniosek dyrektora Zakładu Kształcenia Nauczycieli w porozumieniu z Inspektorem Szkolnym.

§ 11. Nauczyciele szkoły ćwiczeń są członkami Rady Pedagogicznej Zakładu Kształcenia Nauczycieli.

§ 12. Dyrektor Zakładu Kształcenia Nauczycieli może powołać nauczycieli szkoły ćwiczeń do pracy poza zakresem szkoły ćwiczeń w porozumieniu z Kierownikiem tej szkoły np. do pracy wychowawczej w internacie, do opieki nad biblioteką, pracownią i t. p.

§ 13. Nauczyciele szkoły ćwiczeń odbywają pod przewodnictwem kierownika co najmniej 4 razy do roku konferencje pedagogiczne, których przedmiotem jest decydowanie spraw, związanych z oceną postępów i zachowania się uczniów szkoły ćwiczeń oraz omawianie wszystkich ważniejszych spraw, dotyczących pracy w szkole ćwiczeń. Terminy i porządek dzienny posiedzeń podaje kierownik do wiadomości dyrektora Zakładu Kształcenia Nauczycieli, aby mu umożliwić, wedle jego uznania, wzięcie udziału w konferencji.

W tym wypadku, gdy kierownik praktyki nauczycielskiej nie jest równocześnie kierownikiem szkoły ćwiczeń, bierze on stale udział w konferencjach. Nadto w konferencjach mogą brać udział po porozumieniu się z kierownikiem inni nauczyciele Zakładu Kształcenia Nauczycieli.

§ 14. Wymiar godzin pracy kierownika i nauczycieli szkół ćwiczeń określają osobne przepisy.

§ 15. Szkoła ćwiczeń posiada z reguły pełną liczbę klas szkoły powszechnej, połączonej, o ile tylko warunki na to pozwolą, z przedszkolem.

§ 16. Liczba uczniów w klasie szkoły ćwiczeń nie może przekraczać 35 (trzydziestu pięciu).

§ 17. W braku pomieszczenia dla szkoły ćwiczeń w lokalu Zakładu Kształcenia Nauczycieli Inspektor Szkolny wyznacza jedną ze szkół powszechnych dla potrzeb uczniów Zakładu Kształcenia Nauczycieli. Szkoła ta otrzymuje charakter prawny szkoły ćwiczeń i przechodzi całkowicie pod kierownictwem dyrektora Zakładu Kszałcenia Nauczycieli.

IV. Kwalifikacje nauczycieli szkól ćwiczeń.

§ 18. Na stanowiska nauczycieli w szkole ćwiczeń należy powoływać w zasadzie osoby, które oprócz kwalifikacyj do nauczania w szkole powszechnej posiadają kwalifikacje dodatkowe, przewidziane w art. 15 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258). Pożądane jest powoływanie na te stanowiska także nauczycieli z wyższym wykształceniem. Do pracy w szkole ćwiczeń mogą być powołani również inni wybitni praktycy, nie posiadający dodatkowych kwalifikacji. Ponadto wskazane jest zatrudnienie w szkole ćwiczeń również nauczycieli Zakładów Kształcenia Nauczycieli w wymiarze kilku godzin tygodniowo dla ułatwienia im prowadzenia badań i doświadczeń na tym terenie.

V. Stosunek szkół ćwiczeń do publicznych szkół powszechnych.

§ 19. Kierownik szkoły ćwiczeń przesyła za pośrednictwem dyrektora Zakładu Kształcenia Nauczycieli w ustalonych terminach Inspektorowi Szkolnemu odpowiednie dane dotyczące sprawy powszechności nauczania, wypełniania obowiązku szkolnego i t. p.

§ 20. Dzieci i nauczycielstwo szkół ćwiczeń biorą udział w imprezach (popisach, wystawach, uroczystościach międzyszkolnych) urządzanych przez Inspektorat Szkolny.

§ 21. Nauczyciele szkół ćwiczeń biorą udział w konferencjach rejonowych na równi z innymi nauczycielami publicznych szkół powszechnych.

§ 22. Inspektor Szkolny ma prawo wizytowania szkół ćwiczeń w swoim rejonie w porozumieniu z dyrektorem Zakładu Kształcenia Nauczycieli lub jego zastępcą bez prawa wydawania zarządzeń.

VI. Postanowienia końcowe.

§ 23. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z ważnością od dnia 1 września 1945 r.

Jednocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 8 lutego 1924 r. L. 1632/I (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr. 6 poz. 52) w sprawie organizacji szkół ćwiczeń.

Celem wprowadzenia w życie powyższego zarządzenia, Inspektorzy Szkolni i Dyrektorzy Zakładów K. N. poddadzą gruntownemu omówieniu sposób realizacji zarządzenia i nadeślą do

Kuratorium wspólną opinię i odpowiednie wnioski w ciągu miesiąca od dnia otrzymania niniejszego okólnika.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne i Dyrekcje Zakładów Kształcenia Nauczycieli w Okręgu.
Zarząd Okręgu Z. N. P. Kraków, ul. Szewska 20.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Poz. 39.

OKÓLNIK Nr. 13.

w sprawie unormowania zagadnień aktualnych w szkołach powszechnych na terenie Kuratorium Okręgu Szk. Krakowskiego.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. I. 9132/46.

Kraków, 25 lutego 1946 r.

I. Opłaty rodzicielskie w szkołach powszechnych winny opierać się na uchwałach walnego zgromadzenia Komitetu Szkolnego (Rodzicielskiego) lub pełnego Zarządu.

Funduszami Komitetów Szkolnych (Rodzicielskich) dysponują wyłącznie ich zarządy w porozumieniu z Kierownictwami Publicznych Szkół Powszechnych. Skarbnikiem Komitetu Rodzicielskiego nie może być nauczyciel danej szkoły.

Zbieraniem składek na rzecz Komitetu nie mogą się trudnić ani kierownik szkoły, ani nauczyciele.

II. Celem uzyskania orzeczeń, Kierownictwa prywatnych szkół powszechnych nadeślą do końca lutego br. zgodnie z brzmieniem ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach (Dz. U. R. P. Nr. 33 poz. 343) 1) podania o wydanie orzeczenia, 2) statut szkoły, ustalający ustrój wewnętrzny, nazwę oraz stosunek właściciela (ki) do kierownika szkoły i nauczycieli (lek), 3) oświadczenie zapewniające szkole uzyskanie opowiedniego lokalu, urządzeń szkolnych i pomocy naukowych, 4) zapewnienie, że środki utrzymania szkoły będą wystarczające, 5) zaświadczenia pisemne, odpowiednich władz państwowych, że ubiegający się zachowywał się nienagannie pod względem moralności oraz w stosunku do Państwa Polskiego.

Wszystkie orzeczenia wydane przed wojną straciły swoją ważność na podstawie wyżej cytowanej ustawy, o ile w ciągu roku szkoły nie były otwarte.

Wymogi statutu określa rozporządzenie Ministerstwa WR. i OP. z dnia 7. VI. 1932 r. (Dz. U. R. P. z dnia 21. VI. 1932 r. Nr. 50 poz. 473).

Szkoły, które przed wojną odnośne orzeczenia uzyskały i działalność swą wznowiły przed dniem 1 lutego 1946 r., nie potrzebują nadsyłać podań o wydanie orzeczenia jako też załączników. Od początku roku szkolnego 1946/47 nie może istnieć żadna szkoła prywatna bez odnośnego orzeczenia.

Sprawy związane z nadaniem prywatnym szkołom powszechnym uprawnień publicznych szkół powszechnych reguluje okólnik Nr. 3 z dnia 17 stycznia 1945 r. (II. P—525/45 Dz. U. M. O. z roku 1945. Nr. 1. poz. 20 st. 25. oraz rozp. M. W. R. i O. P. Nr. 11 poz. 214).

III. Istniejące na terenie szkół Koła Krajoznawcze należy zarejestrować w Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej w Krakowie VII. Państw. Gimnazjum i Liceum im. A. Mickiewicza, ul. Starowiślna 48.

Szkolne Koła Ochrony Przyrody zarejestrować w Lidze Przyrody, Kraków, ul. Ariańska 1.

IV. Wyszła czytanka rosyjska p. t. ,,Sbornik ruskich litieraturnych tiekstow'', w opracowaniu Natalii Lassota, zatwierdzona przez Ministerstwo Oświaty, cena egzemplarza 50 zł. Wyżej wymienioną czytankę można stosować w szkołach powszechnych.

Jednocześnie zwraca się uwagę na istniejące wydawnictwa:

a) ,,Biblioteczka Rosyjska'', Wydawnictwo Wiedza—Zawód—Kultura, Kraków, ul. Sławkowska 4.

b) ,,Czytanki rosyjskie dla młodzieży i samouków'', Wydawnictwo Stefan Kamiński Kraków.

V. Inspektoraty Szkolne w Okręgu nadeślą na piśmie do końca marca br. do Kuratorium skład osobowy Komisji Oświatowych, powiatowych, gminnych, wiejskich i miejskich, oraz krótkie sprawozdania z działalności wyżej wymienionych Komisji.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne w Okręgu.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Poz. 40.

z dn. 26. I. 1946 r. Nr. O. OS. 1188/46.

o urlopach funkcjonariuszów państwowych.

Kuratorium przesyła okólnik Prezesa Rady Ministrów Nr. 40 przysłany przez Ministerstwo Oświaty przy piśmie z dnia 16. VIII. 1945 r. Nr. I-P-2452/45 N. o urlopach funkcjonariuszów państwowych i okólnik Nr. 18—1/4. przysłany przy piśmie z dnia 29. XII. 45 r. I. P-9445 w sprawie zaliczenia niesłusznie udzielonych w 1945 r. urlopów wypoczynkowych do wiadomości i ścisłego stosowania.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne w Okręgu:

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Prezes Rady Ministrów

Okólnik Nr. 40.

z dnia 16 lipca 1945 r.

o urlopach funkcjonariuszów państwowych

Do
Wszystkich Ob. Ob. Ministrów

W związku z podniesionymi przez niektóre Ministerstwa wątpliwościami w sprawie praw urlopowych funkcjonariuszów państwowych, wyjaśniam, co następuje:

1.

Prawo do korzystania z urlopów przysługuje wszystkim funkcjonariuszom państwowym zarówno mianowanym na stałe, jak i prowizorycznie, praktykantom oraz kontraktowym (art. art. 36—38 i 105 ustawy o państw. służbie cywilnej oraz art. 5 (4) rekretu P. K. W. N. z dnia 27. XII. 1944 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 89).

2.

Prawo do pierwszego urlopu wypoczynkowego powstaje po przesłużeniu w służbie państwowej przez funkcjonariusza państwowego przynajmniej jednego roku.

3.

(1) Urlopy wypoczynkowe dla funkcjonariuszów państwowych powinny być udzielane w wymiarach, ustalonych przepisami art. art. 36 i 105 ustawy o państw. służbie cywilnej, przy czym lata służby, stanowiące podstawę do wymiaru urlopu, oblicza się na zasadzie art. 14 powołanej ustawy.

(2) Do wymiaru urlopu wypoczynkowego można zaliczyć wszystkie urlopy, udzielone w ciągu roku, z wyjątkiem krótkich urlopów dla załatwienia ważnych spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych, nie przenoszących jednorazowo 3-ch dni.

4.

(1) W roku bieżącym należy udzielić urlopów wypoczynkowych wszystkim funkcjonariuszom, którzy po wyzwoleniu Kraju spod okupacji rozpoczęli służbę państwową przed dniem 31. XII. 1944 r.

(2) W wyjątkowych, indywidualnie rozpatrzonych wypadkach, mogą Ob. Ob. Ministrowie lub kierownicy podległych ich władzom urzędów i instytucji — według swego swobodnego uznania — udzielić urlopów wypoczynkowych również tym funkcjonariuszom państwowym, przyjętym do służby po dniu 31 grudnia 1944 r., którzy wykażą się działalnością niepodległościową lub pracą zawodową, wykonywaną z pożytkiem dla Narodu Polskiego w okresie okupacji.

5.

(1) Władza służbowa, może na podstawie art. 38 ustawy o państwowej służbie cywilnej, odmówić udzielenia funkcjonariuszowi państwowemu urlopu wypoczynkowego w pełnym wymiarze lub częściowo, z ważnych przeszkód służbowych. Przepisy te mogą być wyjątkowo obecnie zastosowane również do całego zespołu funkcponariuszów odnośnego urzędu lub poszczególnych jego komórek organizacyjnych, jeżeli początkowy stan organizacyjny urzędu lub inne ważne interesy służbowe tego bezwzględnie wymagają.

(2) Niewykorzystanie z powyższych powodów przez funkcjonariuszów państwowych urlopów wypoczynkowych należy w miarę możności uwzględnić przy wymiarze urlopu wypoczynkowego w roku następnym (ust. 3 art. 37 ustawy o państw. służbie cywilnej).

6.

W żadnym wypadku nie należy funkcjonariuszom państwowym wypłacać wynagrodzenia (odszkodowania) za niewykorzystanie urlopu, gdyż urlopy należą się funkcjonariuszom państwowym dla wypoczynku i regeneracji sił do pracy, a nie do uzyskania w miejsce wypoczynku jakiegoś ekwiwalentu pieniężnego; wydatek skarbowy na ten cel nie miałby żadnego pokrycia w ustawie.

Prezes Rady Ministrów:
(—) E. Osóbka-Morawski

Prezes Rady Ministrów Odpis
Nr. 18—1/4.

Warszawa, dn. 26 listopada 1945 r.

Zaliczenie niesłusznie udzielonych w 1945 r. urlopów wypoczynkowych na poczet urlopów 1946 r.

Do
Ob. Ministra Administracji Publicznej
w Warszawie

Przyjmując do wiadomości wyjaśnienie Obywatela Ministra, zawarte w piśmie z dnia 23. IX. 45 r. Nr. 14994/45 — L. P. 4040/45, proszę Ob. Ministra o zarządzenie, by udzielone wbrew zasadom, wyrażonym w okólniku moim z dnia 16. VII. 45 r. Nr. 40, funkcjonariuszom państwowym resortu Ministerstwa Administracji Publicznej urlopy wypoczynkowe na 1945 r. były zaliczone na poczet przysługujących tym funkcjonariuszom urlopów wypoczynkowych w 1946 r.

Proszę o nadesłanie mi w ciągu dni 30-tu odpisu wydanego w tej kwestii zarządzenia.

Prezes Rady Ministrów:
(—) E. Osóbka-Morawski

Poz. 41.

z dnia 28. II. 1946 Nr. O. OS 5805/46.

W sprawie przedkładania wniosków o zaliczenie lat.

W licznych wypadkach Dyrekcje (kierownictwa) Inspektoraty Szkolne nadsyłają do Kuratorium sprawy zaliczenia nauczycielom lat ich pracy, wymiaru uposażenia, nadania stanowiska etatowego itp. bez należytego opracowania, co wywoje konieczność przeprowadzenia dodatkowej i zbędnej korespondencji.

W związku z powyższym powołując się na pismo Ministerstwa Oświaty z 24. I. 1946 r. Nr. I. P-1492 Kuratorium wyjaśnia, że:

1) Wnioski o zaliczenie lat winny zawierać: a) dokładne określenie charakteru stosunku służbowego nauczyciela (stały, tymczasowy), b) wyjaśnienie sprawy jego kwalifikacyj, c) dokładne czasokresy, o zaliczenie których wnosi oraz d) uzasadnienie wniosku. Do wniosku winny być dołączone wszystkie akta przedmiotowe sprawy, w szczególności dowody stwierdzające pracę w okresach, o zaliczenie których prosi nauczyciel i odpis ostatniego dekretu nominacyjnego.
2) Nie należy nadsyłać wniosków o zaliczenie lat nauczycielom, zatrudnionym obecnie na podstawie umowy, gdyż zaliczenie takie może mieć miejsce tylko w odniesieniu do nauczycieli mianowanych.

3) Niecelowe jest również nadsyłanie wniosków o zaliczenie pracy tymczasowym nauczycielom szkół powszechnych, nie posiadającym warunków do ustalenia oraz nie posiadającym pełnych kwalifikacji do nauczania nauczycielom szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych.

Zaliczenie lat bowiem ma przede wszystkim na celu podwyższenie uposażenia nauczyciela, co nie może nastąpić w odniesieniu do grupy nauczycieli wymienionych w niniejszym punkcie.

4) Kuratorium podkreśla konieczność należytego udokumentowania przez nauczyciela pracy, o zaliczenie której prosi. Należy wymagać z reguły dokumentów oryginalnych lub uwierzytelnionych odpisów dokumentów, wystawionych przez instytucję, w której nauczyciel był zatrudniony. Tylko w przypadkach wywyjątkowych, gdy istnieją przeszkody do nieprzezwyciężenia w wydostaniu dokumentu — może nauczyciel udowodnić pracę dowodem zastępczym w postaci zeznania dwóch wiarygodnych świadków, a w zupełnie szczególnych wypadkach zeznaniem własnym, jeżeli dowód zeznania dwóch świadków nie może być przedłożony. W zeznaniu świadków muszą być podane okoliczności, z których by wynikało, że zeznający mają możność stwierdzenia podawanego faktu. W wielu przypadkach jako dowody pracy przedkładają nauczyciele zeznania świadków lub oświadczenia osobiste, choć istnieją możliwości dostarczenia dokumentów oryginalnych, a w zeznaniach świadków brak jest elementu ,,wiarygodności". Na przyszłość tego rodzaju sprawy będą zwracane bez merytorycznego załatwienia.

5) Do wniosków w sprawie nadania stanowiska etatowego muszą być przedłożone następujące załączniki: a) świadectwo urodzenia (ślubu), b) przynależności państwowej (obywatelstwa), c) przydatności fizycznej do zawodu, wystawione przez lekarza urzędowego (powiatowego, grodzkiego), d) dowody odbytych studiów, posiadanych kwalifikacyj, e) dowody pracy dotychczasowej, f) 2 oświadczenia własnoręcznie napisane: o posiadaniu zdolności do działań prawnych i o tym, czy petent nie był karany sądownie i czy nie toczy się obecnie przeciw niemu postępowanie karno-sądowe, upadłościowe lub o ubezwłasnowolnienie, wreszcie g) życiorys.

6) Do wszystkich spraw powyżej wymienionych oraz w ogóle do spraw związanych ze stanowiskiem lub uposażeniem nauczyciela należy dołączać wyciąg z jego akt osobowych i służbowych.

Podając powyższe do wiadomości polecam ściśle stosować się do danych wskazówek dla umożliwienia szybszego załatwiania spraw zarówno w interesie poszczególnych osób, jak i dla udoskonalenia czynności administracyjnych.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje Szkół Średnich. Ogólnokształcących, Zawodowych, Roln. Zakładów Kształcenia Nauczycieli, Wychow. Przedszkoli.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Poz. 42.

z dnia 25. II. 1946 r. Nr. O. 8852/46.

W sprawie Tow. Przyrodników im. Kopernika i czasopisma ,,Wszechświat".

Polskie Towarzystwo Przyrodnicze im. Kopernika, którego celem jest badanie przyrody ojczystej, wznowiło swoją działalność i rozpoczęło wydawać ponownie swój organ, pismo przyrodnicze p. n. ,,Wszechświat". Na podkreślenie zasługują życzenia, jakie Zarząd Tow. wypowiada w stosunku do młodzieży szkolnej: ,,Oby co rychlej zrozumiała tę prawdę, iż głęboka znajomość tajemnic przyrody, jakkolwiek oparta na badaniu materii, wyzwala w człowieku pierwiastki o wysokich walorach ducha, poznanie zaś przyrody ojczystej, dając olbrzymią skalę wzruszeń, wznosi go nieodparcie do poziomu najwyższego humanizmu, streszczającego się w rezygnacji z własnego dobra na rzecz bliźniego, społeczeństwa i państwa".

Ze względu na piękny i pożyteczny cel Tow., jak również ze względu na wysoką wartość pisma, Kuratorium zaleca Dyrekcjom szkół i zachęca do wpisywania się na listę członków Tow. lub do zaprenumerowania pisma. Członkowie Tow. otrzymują pismo z tytułu członkostwa. Wpisy na członków przyjmuje Zarząd Tow. Kraków, ul. św. Anny 6. Adres Redakcji i Administracji pisma p. n. Wszechświat — Kraków, Al. Mickiewicza 25.

Otrzymują:
Wszystkie szkoły średnie ogólnokształcące, państwowe i prywatne, wszystkie szkoły zawodowe i zakłady kształcenia nauczycieli w Okręgu.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Poz. 43.

z dnia 28. II. 1946 r. Nr. II. 7654/46.

W sprawie stypendium im. Witolda Wyspiańskiego.

Zarząd Wojewódzki
Tow. Uniwersytetu Robotniczego
w Krakowie
ul. Garbarska 1 I. p.
Tel. 578-32.

Kraków, 6 lutego 1946.

OGŁOSZENIE

w prawie stypendium im. Witolda Wyspiańskiego ufundowanego przez Wojew. Radę Narodową w Krakowie

Ilość stypendiów 5, wysokość każdego stypendium — 1.000 zł miesięcznie.

1. Uprawnieni do starania się o stypendium są: uczniowie szkół średnich i wyższych wszystkich

typów, pochodzący ze środowisk robotniczych i chłopskich, związani z ruchem robotniczym, w wieku od 16 do 30 lat.

2. Podania powinny wpłynąć do Sekretariatu T. U. R. w Krakowie w ciągu 2-ch tygodni od daty ogłoszenia w Zarządzie Woj. T. U. R. w Krakowie, ul. Garbarska 1.
3. Podanie powinno zawierać następujące załączniki:
   a) zaświadczenie szkoły z opinią o postępach w nauce (ostatnie świadectwo);
   b) opinię organizacji, których starający jest członkiem;
   c) życiorys ze szczególnym uwzględnieniem okresu okupacji;
   d) zaświadczenie władz administracyjnych o zachowaniu się w okresie okupacji;
4. oświadczenia osobiste o stanie zamożności.

Za Zarząd
(L. S.) Wiceprezes
Dr. Wrona Włodzimierz

Kuratorium prosi o podanie do wiadomości młodzieży szkół średnich powyższego ogłoszenia.

Otrzymują:
Dyrekcje Państwowych i Prywatnych Szkół Średnich Ogólnokształcących w Okręgu.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Poz. 44.

z dnia 14. XII. 1945 r. Nr. Og. 9317/45.

W sprawie dostarczania środków przewozowych.

Ministerstwo Administracji
Publicznej
Departament Administracyjny
L. dz. IV. A. 10578/45.

Do
Ob. Wojewodów.

Do Ministerstwa Administracji Publicznej dochodzą skargi ze strony ludności cywilnej na nadmierne obciążenia obowiązkiem dostarczania podwód na żądanie różnych władz i na popełniane przy tym nadużycia.

Zdarzają się wypadki zabierania na podwody sprzężaju w czasie, kiedy jego właściciel odbywa drogę do miasta, przy czym wyrzuca się jego produkty, które w mieście spieniężyć zamierzał.

Niejednokrotnie konie z wozem, zabrane na podwodę, przez długi czas nie są zwracane, a nawet czasem w ogóle nie są oddawane właścicielowi.

Niekiedy podwody są używane pod pretekstem wyjazdów służbowych — do prywatnego użytku różnych funkcjonariuszów.

Dla przeciążonej świadczeniami na rzecz państwa ludności wiejskiej stan taki jest bardzo uciążliwy, wytwarza niepewność stosunków, rozgoryczenie i brak zaufania do władz państwowych, od których winna ona spodziewać się opieki.

W związku z tym wyjaśniam, że w przedmiocie dostarczania środków przewozowych obowiązują:

1. Rozp. R. P. z dnia 20. X. 1927 r. o dostarczaniu środków przewozowych dla wykonywania budowy i utrzymania dróg publicznych i mostów (Dz. U. R. P., poz. 846);
2. Ustawa z dnia 26. III. 1935 r. o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne (Dz U. R. P., poz. 204) zmieniona dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4. XI. 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 593), oraz Rozp. Min. Spr. Wewnętrznych z dnia 24. VI. 1936 roku w sprawie sposobu wymiaru i poboru świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. U. R. P., poz. 377);
3. Rozp. P. R. z dnia 12. XI. 1927 r. o obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P., poz. 883) wyk. R. — poz. 613/29, zmienione rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Spraw Wojskowych z dnia 19. XII. 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr. 4, poz. 31);
4. Rozp. P. R. z dnia 24. X. 1934 r. o świadczeniach osobistych (Dz. U. R. P. ex 1939, poz. 354) wyk. Rozp. Min. z 27. I. 1936 r., (Dz. U. R. P., poz. 152).

Z przytoczonych powyżej przepisów prawnych należy przestrzegać w szczególności następujących zasad:

I. Obowiązek dostarczania środków przewozowych nie może być nakładany na rolników w okresie pilnych robót polnych (zasiewów i zbiorów ziemiopłodów).

II. Obowiązek ten nałożony może być tylko przez organy do tego ustawowo upoważnione.

III. Dostarczanie środków przewozowych przeprowadzać należy w drodze dobrowolnej umowy, a tylko w określonych wypadkach — w drodze stosowania przymusu.

IV. Za przymusowe dostarczenie środków przewozowych powinno być wypłacone wynagrodzenie.

V. Powoływanie do świadczeń przeprowadzać należy przez nakazy imienne — jedynie w przypadkach niecierpiących zwłoki — w drodze powołania ustnego.

VI. W wypadku zniszczenia, uszkodzenia lub utraty środka przewozowego, które nastąpiło w czasie lub w następstwie pełnienia świadczeń bez winy właściciela, powinno być wypłacone odszkodowanie.

Polecam wydać podległym władzom i organom zarządzenie, wyjaśniające w sposób wyczerpujący sprawę dostarczania podwód przez ludność wiejską.

Wszelkie akty samowoli, wykorzystywania podwód dla celów prywatnych, zabierania koni bez należytego uprzedzenia, niedbałego obchodzenia się ze sprzężajem i t. p. bezprawia, których ostrze zwraca się przeciw ludności wiejskiej, winny być badane i bezwzględnie karane.

Warszawa, dnia 27 sierpnia 1945 r.

A. Kaczocha-Józewski
Podsekretarz Stanu

Okólnik powyższy Kuratorium podaje do wiadomości i stosowania się.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Poz. 45.

z dnia 23. I. 1946. Nr. II. 2608/46.

W sprawie akcji pomocy zimowej.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. WP—487/45.

Warszawa, 15 grudnia 1945 r.

Centralny Komitet Akcji Pomocy Zimowej rozpoczyna swoją działalność. Wobec ogromu zniszczeń, biedy, nędzy — zima może przynieść nieobliczalne szkody Narodowi. Brak dachu nad głową, szyb, opału, brak dostatecznego pożywienia, ciepłej odzieży zagraża życiu i zdrowiu naszych rodzin, a przede wszystkim naszej dziatwie i młodzieży.

Celem akcji Pomocy Zimowej jest uzupełnienie akcji opiekuńczej, wykonywanej przez Państwo, samorząd i stowarzyszenia specjalne w okresie szczególnie ciężkich warunków pierwszej powojennej zimy. Obejmie ona opiekę nad dziećmi, młodzieżą, starcami, dorosłymi niezdolnymi do pracy, bezrobotnymi oraz szczególnymi kategoriami potrzebujących pomocy, jak repatriantami, osadnikami itp. Zadaniem akcji będzie dostarczenie tym kategoriom ludności w okresie 1. I. — 31. III. 1946 r. opału, lub odpowiednio ogrzanych pomieszczeń, ciepłej odzieży i właściwego pożywienia.

Ogół społeczeństwa, zmęczony przeżyciami wojennymi nie zawsze reaguje odpowiednio na biedę i nędzę innych. Ministerstwo Oświaty wierzy, że nauczycielstwo, rozumiejąc zawsze powagę sytuacji i potrzeby społeczne, przystąpi samo i potrafi zachęcić swoje otoczenie do serdecznej i wydatnej współpracy z akcją pomocy zimowej.

Współpraca ta polegałaby zarówno na zdobywaniu środków na akcję, jak i na rozdawnictwie ich między potrzebujących przez udział w pracy komitetów Opieki Społecznej i innych instytucyj, które zadeklarowały swój udział w pomocy zimowej. Dzieci i młodzież szkolną należy zainteresować akcją pomocy zimowej, pamiętając jednak o tym, że nie mogą one brać udziału w zbiórkach ulicznych.

(—) Wycech
Minister

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych, Centralny Komitet Opieki Społ.

Przesyłając pismo Ministerstwa Oświaty w sprawie pomocy zimowej, gorąco polecam całemu nauczycielstwu tę akcję. W Polsce jest w tej chwili 8.100.000 Polaków, potrzebujących pomocy w tym 2.175.000 młodzieży. W naszym Województwie należy objąć opieką 300.000 ludzi, znalazło opiekę dotychczas dopiero 50.000. Pomoc w przetrwaniu zimy prawie 1/3 naszej ludności jest palącym obowiązkiem pozostałych 2/3-ich. Toteż w Krakowie (jak i w całej Polsce) powstał Komitet, w którym zgodnie współpracują przedstawiciele Kościoła i Państwa, wszystkie partie polityczne, wszelkie zawody, instytucje zarówno handlowe jak i naukowe, nie mówiąc już o rozmaitych stowarzyszeniach społecznych i charytatywnych. Wszyscy podali sobie ręce, ażeby wspólnie walczyć z nędzą. Komitet ten powstał późno, ale bardzo sprężyście zabrał się do dzieła. Akcja ta jest pilna, bardzo pilna. Musi też ogarnąć i młodzież. Jest to ważne nie tylko ze względu na wyniki akcji pomocy zimowej, ale również i na jej wpływ społeczny i moralny. Trzeba wyzyskać wychowawczo ten moment, trzeba urobić jednolitą opinię w społeczeństwie, ażeby ci, którzy są syci i zadowoleni poczuli się braćmi głodnych i marznących. Młodzież niejednokrotnie dała dowody dużego poczucia społecznego, o ile wychowawcy uderzyli we właściwe struny. Ostatnio młodzież krakowska przyszła z pomocą repatriantom, a rezultaty przeszły oczekiwania.

Dzisiaj trzeba zmobilizować całą młodzież szkolną we właściwy sposób. Nie wolno jej używać do żadnych zbiórek publicznych, ale chodzi o to, by przeprowadziła propagandę w swoich domach i w domach znajomych, by zainteresowała się swoimi rówieśnikami i dziećmi.

Załączam odezwę do młodzieży.

Oczekuję sprawozdań z przeprowadzonej akcji do 15. II. b. r.

Otrzymują:

Dyrekcje wszystkich szkół średnich, ogólnokształcących i zawodowych, państwowych i prywatnych oraz zakładów kształcenia nauczycieli i Inspektoraty Szkolne w Okręgu.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Wł. Gałecki

Do młodzieży szkolnej.

Cały rok już nas dzieli od zrzucenia okropnej niemieckiej niewoli. Czas to dość długi, z jednej strony — mamy już nasze niepodległe państwo, mamy nasze szkoły, ale czas to zbyt krótki na zaleczenie wszystkich ran, zadanych ręką okupanta. Taką wielką raną w naszym społeczeństwie jest jeszcze szerząca się w nim nędza, której instytucje państwowe same opanować nie mogą. Powody znacie: wiecie, ile jest rodzin pozbawionych swych żywicieli, którzy zginęli na frontach lub w obozach, ile rodzin straciło dach nad głową w Warszawie, Jaśle i innych spalonych miastach. Znacie rzesze repatriantów, poszukujących nowych siedzib i pracy, wiecie ile jest dzieci bezdomnych, głodnych i marznących. W naszym województwie 300. 000 osób potrzebuje pomocy, dotychczas otoczono opieką tylko 50.000. W Krakowskich zakładach opiekuńczych na 1.700 dzieci — 20 tylko posiada obuwie. Trzeba jak najprędzej dostarczyć 1.500 par bucików i 3.000 par pończoch. Trzeba starać się o opał, odzież i żywność, lekarstwa, ażeby wszyscy przetrwali zimę. Musimy wszyscy przyjść z pomocą. Młodzież potrafi tu wiele zdziałać, gdy zechce, dała niejednokrotnie tego dowody. Co możecie robić? — przede wszystkim wszcząć akcję wśród waszych rodzin i waszych znajomych, zwłaszcza wśród tych, którym powodzi się jeszcze całkiem dobrze — możecie mówić, prosić, przedstawiać, że należy podzielić się

tym, co się ma, z braćmi, którzy nic nie mają, że tym bardziej grzechem jest używanie nadmiaru przyjemności, gdy inni giną z głodu. Pomyślcie, gdyby 20 tysięcy młodzieży mającej na to raz jeden wstrzymało się od kina, lub ciastka za 20 zł, zebrałoby się 400 tysięcy złotych na chleb czy na węgiel. Pomyślcie, że jeśli w domu zasiada do obiadu 6—8 osób, jedna więcej nie zrobiłaby różnicy. Pomyślcie, że auta stoją czasami bezczynnie, a mogłyby przewieźć węgiel z kopalni, który tam czeka na zabranie. Są różne sposoby niesienia pomocy, trzeba tylko pomyśleć i nie cofać się przed wysiłkiem.

Nie wątpię, że jesteście do tego zdolni.

Otrzymują:

Dyrekcje wszystkich szkół średnich, ogólnokształcących i zawodowych, państwowych i prywatnych oraz zakładów kształcenia nauczycieli i Inspektoraty Szkolne w Okręgu.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego:
Wł. Gałecki

Poz. 46

z dnia 28. I. 1946 Nr. Og. 1259/46

w sprawie powołania Wojewódzkich Komisyj Lekarskich.

Nr. O. II. 4330/45.
Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Zdrowia

Warszawa, dnia 17 stycznia 1946 r.

Do
Ministerstwa Oświaty
w miejscu

Na pismo Ministerstwa Oświaty z dnia 12 grudnia 1945 r. Nr. I. P-9203/45 N. oraz w uzupełnieniu swojego pisma z dnia 6 września 1945 r. Nr. O. II. 1941/45 Ministerstwo Zdrowia zawiadamia, że wojewódzkie komisje lekarskie I i II instancji dla funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 150) zostały powołane.

Wyjątki stanowią Województwa Grodzkie w Warszawie i Łodzi oraz Okręgi Administracyjne Dolno-Śląski i Mazurski, gdzie z powodu trudności personalnych nie ma dotąd komisji lekarskich, w najbliższym jednak czasie komisje te będą powołane.

Dyrektor Departamentu:
(—) Inż. Paprocki Antoni

Powyższe pismo Ministerstwa Zdrowia nadesłane przez Ministerstwo Oświaty o powołaniu wojewódzkich Komisyj Lekarskich podaje się do wiadomości.

p. o. Kuratora Okręgu Krakowskiego:
Wł. Gałecki

Poz. 47.

Otwarcie nowych szkół średnich w Okręgu Szkolnym Krakowskim.

Minister Oświaty zarządzeniami, umieszczonymi w Dziennikach Urzędowych Ministerstwa Oświaty, na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304), oraz art. 2, 40 i 59 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządził otwarcie następujących szkół:

a) Zakłady Kształcenia Nauczycieli:

1. Państwowe Liceum Pedagogiczne Męskie w Krakowie — z dniem 1 marca 1945 r. (zarządzenie Ministra Oświaty z 17. I. 1946 r. Nr. II. K. N. 2597/45)
2. Państwowe Liceum Pedagogiczne w Limanowej — z dniem 1 maja 1945 r. (zarządzenie Ministra Oświaty z 17. I. 1946 r. Nr. II. K. N. 2597/45)
3. Państwowe Liceum Pedagogiczne w Myślenicach — z dniem 1 września 1945 r. (zarządzenie Ministra Oświaty z 17. I. 1946 r. Nr. II. K. N. 2597/45)
4. Państwowe Liceum Pedagogiczne w Bochni — z dniem 1 lipca 1946 r. (zarządzenie Ministra Oświaty z dn. 17. I. 1946 r. Nr. II. K. N. 2597/45)
5. Państwowe Liceum Pedagogiczne w Zakopanem — z dniem 1 lipca 1946 r. (zarządzenie Ministra Oświaty z dn. 17. I. 1946 r. Nr. II. K. N. 2597/45)
6. Państwowe Seminarium dla Wychowawczyń Przedszkoli w Rabce — z dniem 1 września 1945 r. (zarządzenie Ministra Oświaty z dn. 31. VIII. 1945 r. Nr. II. WP. 1009/45)

b) Szkoły zawodowe i rolnicze:

7. Państwowe Liceum Budowlane w Zakopanem — z dniem 1 września 1945 r. (zarządzenie Ministra Oświaty z 2. XI. 1945 r. Nr. III. 978/45)
8. Państwowe Liceum Spółdzielczo-Handlowe w Krakowie — z dniem 1 października 1945 r. (zarządzenie Ministra Oświaty z dn. 1. X. 1945 r. Nr. III. 715/45)
9. Państwowa Szkoła Przysposobienia Spółdzielczego I stopnia w Krakowie — z dniem 1 października 1945 r. (zarządzenie Ministra Oświaty z dn. 1. X. 1945 r. Nr. III. 1034/45)
10. Państwowa Szkoła Przysposobienia Spółdzielczego II stopnia w Krakowie — z dn. 1 października 1945 r. (zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 1. X. 1945 r. Nr. III. 3035/45)
11. Państwowe Gimnazjum Rolnicze w Łososinie Górnej, pow. Limanowa
12. Państwowe Koedukacyjne Gimnazjum Ogrodnicze w Białej Krakowskiej.
13. Państwowe Żeńskie Gimnazjum Gospodarstwa Wiejskiego w Łąkcie Górnej, pow. Bochnia
14. Państwowe Żeńskie Gimnazjum Gospodarstwa Wiejskiego w Moszczanicy, pow. Żywiec
15. Państwowe Żeńskie Gimnazjum Gospodarstwa Wiejskiego w Starej Wsi, pow. Limanowa

16. Państwowe Męskie Gimnazjum Rolnicze w Wojniczu, pow. Brzesko — Szkoły od 11—16 otwarte wszystkie od 1 września 1945 r. (Dz. Urz. Ministerstwa Oświaty Nr. 7 z 24. XII. 1945 r.).

Poz. 48.

Skład Komisyj Dyscyplinarnych

a) dla urzędników i funkcjonariuszów państwowych przy Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego
b) nauczycieli szkół, podległych Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

(Pismo Ministerstwa Oświaty z 21 lipca 1945 r. Nr. I. G. 1795/45)

a) Skład Komisji Dyscyplinarnej dla urzędników i funkcjonariuszów przy Kuratorium O. S. Krakowskiego:

Na postawie § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17. X. 1932 r. o komisjach dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonariuszom państwowym (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 790) powołuję Komisję Dyscyplinarną dla urzędników i niższych funkcjonariuszów przy Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego w następującym składzie:

Przewodniczący: Mgr Lassowski Józef, naczelnik wydziału,

członkowie: Inż. Kuźniak Juliusz, wizytator szkół, Trojan Antoni, radca Kuratorium, Lipiński Aleksander, radca Kuratorium, Moh Wilhelm, kierownik kancelarii, Ładoś Michalina, starszy rejestrator, Kowalczyk Franciszek, st. woźny, Pilch Władysław, st. woźny.

O powyższym należy zawiadomić zainteresowanych.

Minister
Cz. Wycech

b) Skład Okręgowej Komisji Dyscyplinarnej dla nauczycieli szkół, podległych Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego:

54

Na podstawie § 1 rozporządzenia Ministra WR. i OP. z dnia 20. I. 1933 r. o komisjach dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko nauczycielom (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 217) powołuję Okręgową Komisję Dyscyplinarną dla nauczycieli szkół podległych Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego, w następującym składzie:

Przewodniczący: Sidor Michał, wizytator szkół,

zastępcy przewodniczącego: inż. Nawrocki Jan, naczelnik wydziału dr. Zazula Włodzimierz radca Kuratorium,

członkowie: Dr. Bajorkowa Stefania, kier. publ. szk. powsz. Nr. 20 w Krakowie, Hojak Stanisław, kier. szkoły powsz. Nr. 31 w Krakowie, Korzeniowski Stanisław, naucz. publ. szkoły powsz. Nr. 4 w Krakowie, Ptaszyński Stanisław, naucz. publ. szkoły powsz. Nr. 30 w Krakowie, Radwański Antoni, kier. szkoły powsz. Nr. 4 w Krakowie, Robak Józef, naucz. publ. szkoły powsz. w Krakowie, dr. Kaim Jan, naucz. V państw. liceum i gimnazjum w Krakowie, Kolpy Irena, naucz. X państw. gimn. i liceum w Krakowie, Lewicki Kazimierz, dyrektor I państw. gimnazjum i liceum w Krakowie, Styrylski Wincenty, naucz. państw. Pedagogium w Krakowie, dr Szczygieł Władysław, p. o. dyr. liceum pedagogicznego męskiego w Krakowie, inż. Kostecki Edward, dyrektor państw. szkoły przem. w Krakowie, Bohdanowska Karolina, dyr. państw. liceum gospodar. w Krakowie, dr. Petelenz Ignacy, naucz. państw. męskiego gimnazjum kupieckiego w Krakowie, dr. Czerny Szwarcenberg Jan, emer. Prezes Sądu Okręgowego w Krakowie, Lubojemski Franciszek, emer. kier. publ. szk. powsz. w Prokocimiu, dr. Pachońska Waleria, naucz. pryw. gimnazjum w Krakowie, inż. Tarkowski Stanisław, pracownik na terenie Opieki Społ. Czerwonego Krzyża.

O powyższym należy zawiadomić zainteresowanych.

Minister
Cz. Wycech

Poz. 49.

Ogniska metodyczne — dyżury.

Kuratorium podaje do wiadomości wszystkich państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących oraz zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu wykaz ognisk metodycznych w Krakowie w celu zachęcenia gron nauczycielskich do korzystania z pomocy i wskazówek kierowników ognisk:

Ogniska metodyczne:

1. **języka polskiego** — prof. dr. Franciszek Bielak, wtorki, piątki, godz. 16—18.30, Państw. Gimn. i Lic. I. im. Nowodworskiego, Groble 9.
2. **jęz. niemieckiego** — prof. dr. Stan. Haraschin, środy 17,30—19. Państw. Gim. i Lic. I. im. Nowodworskiego, Groble 9.
3. **historii** — prof. Józef Sieradzki, środy 16.30—18, soboty 11—12, Państw. Gimn. i Lic. I. im. Nowodworskiego, Groble 9.
4. **geografii** — prof. Stefan Walentowski, środy 17—19, czwartki 11—13, Państw. Gimn. i Lic. I. im. Nowodworskiego, Groble 9.
5. **łaciny** — prof. dr. Stanisław Skimina, poniedziałki 8.45—9.30, czwartki 9.30—10.15, Państw. Gimn. i Lic. III im. Sobiesgiego, ul. Sobieskiego 9.
6. **biologii** — prof. Adam Dziurzyński, poniedziałek 9—10, czwartki 9.40—10.35, Państw. Gimn. i Lic. IV. im. Sienkiewicza, ul. Krupnicza 2.
7. **matematyki** — prof. Jan Leśniak, poniedziałki 16.40—17.25, wtorki 11.45—12.30 Państw. Gimn. i Lic. IV. im. Sienkiewicza, ul. Krupnicza 2.
8. **fizyki** — prof. Michał Halannbrenner, poniedziałki 18—19, czwartki 10—11.30,

Państw. Gimn. i Lic. IV. im. Sienkiewicza, ul. Krupnicza 2.

9. **chemii** — prof. Wacław Babulski, środy 9.30—10.30, czwartki 17.25—18.25, Państw. Gimn. i Lic. VIII. im. Witkowskiego, ul. Pierackiego 12.

10. **rysunki** — prof. Tadeusz Waskowski, poniedziałki 12—13, lekcje: środy 11.30—13 w kl. IV. gimn., Państw. Gimn. i Lic. VIII. im. Witkowskiego, ul. Pierackiego 12.

11. **zajęć prakt. chłopców** — prof. Michał Sowiński, poniedziałki 10.30—11.30, czwartki 12—13, lekcje: poniedziałki 11.30—13.10 kl. II gimn. — wtorki 9.30—13.10 kl. II i IV gimn. Państw. Gimn. i Lic. VIII. ul. Pierackiego 12.

12. **jęz. rosyjskiego** — prof. Natalia Lassota, poniedziałki 11—12, czwartki 15—16, Państw. Gimn. i Lic. IX. im. Hoene-Wrońskiego, ul. Michałowskiego 10.

13. **słowianoznawstwo** — prof. dr. Villim Francic, wtorki i czwartki 12—13.15, środy 8—10, Państw. Gimn. i Lic. IX. im. Hoene-Wrońskiego, ul. Michałowskiego 10.

14. **jęz. francuskiego** — prof. dr Stefania Borkowska, poniedziałki 10—12, Państw. Gimn. i Lic. X. im. Kr. Wandy, Oleandry 8.

15. **zajęć prakt. dziewcząt** — prof. H. Waciężanka, wtorki 15—17, środy 10—13 poniedziałki 12.30—14 III b. gimn., lekcje wtorki 8—9.30 w kl. I c gimn., poniedz. 10—11.30 II gimn. Państw Gimn. i Lic. X. im. Kr. Wandy, ul. Oleandry 8.

Ponadto w Ognisku Krajoznawczym, prowadzonym przez prof. Leopolda Węgrzynowicza w Państw. Gimnazjum i Liceum VII. ul. Starowiślna 48, odbywają się dużury codziennie w godz. 14—15-tej.

Poz. 50.

Przyjmowanie interesantów w Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

Kurator przyjmuje interesantów we wtorki i czwartki od godz. 10—12-tej, po uprzednim zgłoszeniu się w Sekretariacie.

Naczelnicy Wydziałów, Kierownicy Oddziałów i Referatów oraz Referenci przyjmują interesantów we wszystkie dni powszednie (z wyjątkiem poniedziałków) od godz. 10—12-tej.

Delegacje mogą być przyjmowane poza wyznaczonymi godzinami przyjęć.

Nauczyciele szkół bezpośrednio podległych Kuratorium mogą załatwiać sprawy w Kuratorium tylko za pośrednictwem Dyrektorów szkół, a nauczyciele szkół powszechnych — tylko za pośrednictwem Inspektorów Szkolnych.

Ze względu na dobro służby do postanowień powyższych należy się ściśle stosować.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

WŁODZIMIERZ GAŁECKI

Zagadnienie równego startu

Chcąc dać odpowiedź na pytanie: jakie najważniejsze zadania stoją przed nami w dziedzinie oświaty narodowej i wychowania — rozpocznę od omówienia zagadnienia t. zw. **równego startu**. O cóż tu chodzi?

Chodzi o to, że w prawdziwie demokratycznym państwie wszystkie dzieci powinny mieć jednakowe warunki i możliwości kształcenia się oraz rozwijania swoich przyrodzonych zdolności. Czy postulat ten osiągniemy przez powszechność nauczania i dobrze zorganizowane szkoły? Nie koniecznie i nie tylko. Szkoła zaczyna się od 7-go roku życia, a dziecko rozwija się i wychowuje już od zarania swego istnienia. Pomiędzy dziećmi, przychodzącymi do szkoły ze środowiska zamożniejszego lub więcej kulturalnego, mogącego pozwolić sobie na bardziej od lat najwcześniejszych troskliwą nad dzieckiem opiekę, a dzieckiem biedniejszym, wychowywanym w warunkach ciężkich i w środowisku kulturalnie prymitywniejszym istnieje ogromna różnica. To pierwsze dziecko przychodzi do szkoły bardziej rozwinięte i lepiej przygotowane, a tym samym daje sobie łatwiej radę w szkole i bez trudu dystansuje dziecko tej drugiej kategorii, już od zarania życiowego wyścigu spychane niejako na szary koniec. Różnice pierwszych lat nie dadzą się tak łatwo wyrównać. Toteż chodzi o to, aby dziecko robotnicze, chłopskie czy inteligenckie nie mające w najwcześniejszym dzieciństwie podobnych warunków rozwoju, jak dziecko zamożniejszych środowisk mogło w okresie przedszkolnym osiągać taki stopień umysłowego i kulturalnego rozwoju, jaki osiągają dzieci uprzywilejowane — uprzywilejowane przez to, że wzrastają w rodzinie, w której ojciec, matka i całe otoczenie mają dość czasu i możliwości, aby swym dzieciom należytą uwagę poświęcać. Na mecie do biegu muszą stawać jednostki o jednakim mniej więcej treningu, w przeciwnym bowiem razie o sprawiedliwym i sensownym współzawodnictwie życiowym nie może być właściwie mowy. Muszą zatem zaistnieć w dostateczej liczbie istytucje, które dzieciom, nie posiadającym w rodzinie sprzyjających warunków rozwojowych, choć-

by dlatego, że oboje rodziców ciężko i długo pracują, rodzinę zastąpią. **Taką instytucją są przedszkola.**

Na odcinku przedszkoli w odrodzonej po wojnie Polsce zaznaczył się wyraźny i samorzutny społeczny ruch. Mamy ogółem w przedszkolach 8% dzieci naszych. Jest to znacznie więcej niż było przed wojną, ale jeszcze daleko nawet do względnie pomyślnego rozwiązania tej sprawy. Polska liczy obecnie plus minus 3.500 przedszkoli państwowych, a dla objęcia całości dziatwy potrzebującej tych instytucji wychowawczych musi być przedszkoli 21.000. Województwa i Okręgi Szkolne sąsiednie wyraźnie nasz Okręg Krakowski dystansują. Wielki rozrost przedszkoli obserwuje się przede wszystkim na Śląsku, we Wrocławskim, a nawet w Kielecczyźnie. W Okręgu Szkolnym Krakowskim sprawa w liczbach wygląda ubogo.

Przedszkoli państwowych mamy tylko 3, samorządowych 13, prywatnych — 200, ogółem 216, z czego przedszkoli wiejskich 94. Uderza wielka liczba przedszkoli prywatnych, które są w znacznej mierze utrzymywane i prowadzone przez klasztory, o czym świadczy także fakt, że na ogólną liczbę 393 wychowawczyń, pracujących w przedszkolach, 291 — to zakonnice, 102 — to siły świeckie. Jest to cecha charakterystyczna naszego Okręgu Szkolnego. Ogółem dzieci w przedszkolu mamy w Okręgu 10.498.

Stosunek 3.500 przedszkoli państwowych w całej Polsce do zaledwie 3-ch w Okręgu Krakowskim byłby w gruncie rzeczy potworny, gdyby nie pewna myśl przewodnia, przyświecająca w tej dziedzinie polityce oświatowej. Musi najprzód powstać gęsta sieć przedszkoli na ziemiach odzyskanych i na Zachodzie w ogóle, gdzie chodzi o odniemczanie dzieci, a więc repolonizację, bo właśnie Niemcy gęstą sieć przedszkoli zakładali, aby dzieci polskie niemczyć od zarania.

Kolej na upaństwawianie przedszkoli przyjdzie i na województwo krakowskie, które tymczasem winno przeprowadzić akcję przygotowawczą. Słów parę o niej.

Rozrost i należyty rozwój przedszkoli uzależniony jest w pierwszym rzędzie od przygotowania odpowiednich kadr wychowawczyń-przedszkolarek. W tej dziedzinie zaznacza się wyraźny postęp. Podczas gdy przed wojną mieliśmy w województwie tylko jedno seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, obecnie mamy dwa, w Krakowie i w Rabce. Obydwa są szkołami państwowymi. Wstęp do nich po ukończeniu 6 klas szkoły powszechnej — nauka czteroletnia. Przy obydwu istnieją tanie internaty. Obok tego pomyślano o przygotowywaniu wychowawczyń przedszkoli drogą skróconą. Najprzód odbywa się 8-tygodniowy kurs wprowadzający w zawód przedszkolanek, po którym od razu można stanąć do pracy, później zaś w ciągu 5 lat najdalej trzeba odbyć trzy pięciomiesięczne kursy uzupełniające, po których otrzymuje się pełne kwalifikacje. Kursy również połączone są z internatami. Przyjmuje się na nie po ukończeniu siedmiu klas szkoły powszechnej dziewczęta i kobiety w granicach od 18 do 30 lat. Dla licznych zastępów kobiet otwiera się piękne pole do ideowej i tak odpowiadającej naturalnym popędom niewiasty pracy. Zagadnienie równego startu dla wszystkich dzieci, gwarantujące demokratyczną sprawiedliwość społeczną, zależy od tego, czy wychowawczyń przedszkoli będziemy mieli pod dostatkiem. Środowisko robotnicze i chłopskie dostarczyć ich powinno wiele, dziewczęta bowiem z tego środowiska najgoręcej zaopiekują się w przedszkolach dziećmi robotniczymi i chłopskimi, które zresztą najlepiej znają. Tu w ogóle obowiązuje reguła: im przedszkolanki same bliższe są środowisku, do którego należą wychowywane przez nie dzieci, tym praca wychwawcza daje lepsze wyniki. Przygotowanie odpowiedniej liczby przedszkolanek to zatem pierwsze zadanie.

A drugie — to wzrost liczby samych przedszkoli. Niech ich powstaje jak najwięcej drogą wysiłku samego społeczeństwa, a te społeczne przedszkola będą niebawem upaństwowione, upaństwawianie bowiem przedszkoli zakonnych napotkałoby niewątpliwie na szereg trudności, choćby ze strony czynników utrzymujących je.

Przedszkola muszą wyrastać z gruntu społecznego: niech się zatroszczą o nie samorządy gminne i powiatowe, gminne i powiatowe komisje oświatowe, organizacje społeczne, przedsiębiorstwa przemysłowe, rady załogowe i spółdzielnie. Nie trzeba tu poczynań od razu na wielką skalę: wystarczą na początek skromne warunki, boć i ci, którzy najbardziej przedszkoli potrzebują, do skromnych warunków życia nawykli. Pokryjmy nasze województwo gęstą siecią przedszkoli społecznych, postawmy to sobie za punkt ambicji, — a państwo na razie przyjdzie z pomocą w postaci opłacania wychowawczyń, później zaś przez upaństwowienie. Wydobywanie przedszkoli z terenu powinno być szczególniejszą troską inspektorów szkolnych oraz gminnych i powiatowych komisji oświatowych. Poszczególne powiaty i gminy niech by rywalizowały ze sobą w tym względzie.

Ale na zakończenie jeszcze jedna uwaga. Wszystkie przedszkola, ochronki, czy dziecińce, czy jak je tam kto nazwie — zarówno te, które istniały przed wojną, jak i te, które teraz powstały czy powstaną — muszą być zalegalizowane, to znaczy muszą w najkrótszym czasie — najdalej do dwóch miesięcy — uzyskać od Kuratorium orzeczenie na prawo istnienia, a orzeczenie uzależnione jest od spełnienia pewnych ściśle określonych warunków. Dotychczas w tej dziedzinie pano-

wał chaos, ujawniający się niekiedy nawet w tak jaskrawych wypadkach, jak wzbranianie przez właścicieli przedszkoli wstępu na ich teren przedstawicielom władz szkolnych. Wynikało to z tego, że przedszkolami czy ochronkami opiekowały się częściowo Ministerstwo Opieki Społecznej, częściowo Ministerstwo Oświaty. Od 1-go stycznia roku bieżącego nadzór nad wychowaniem dziecka od lat 3-ch należy wyłącznie do Ministerstwa Oświaty i organów jemu podległych, a więc do Kuratoriów i Inspektoratów szkolnych. Odtąd nie będzie przedszkoli czy ochronek, nad którymi nikt nadzoru nie roztacza. Instytucje powyższe, które po ściśle określonym przez zarządzenie terminie, orzeczeń od Kuratorium nie uzyskają — będą zamknięte. Zarządzenie w tej mierze Kuratorium Krakowskie wyda niebawem.

W przygotowaniu jest również dekret Ministerstwa Oświaty o upowszechnieniu wychowania przedszkolnego.

Tylko przez świadomą, umiejętną, systematyczną i celową pracę nad rozwijaniem od zarania wszystkich przyrodzonych zasobów dziecka drogą wskazanych przez naukę pedagogiczną metod możemy zrealizować zasadnicze dla demokracji zagadnienie równego startu młodocianych, startu do sprawiedliwego wyścigu.

KAZIMIERZ KOSTAŃSKI
Łapczyce, pow. Bochnia.

Budowanie poczucia mocy

I. Poczucie małej wartości.

Aby zrozumieć potrzebę budzenia u dzieci i młodzieży poczucia mocy, koniecznym jest uświadomienie sobie wpierw stanu psychicznego wręcz przeciwnego, którym jest poczucie małej wartości, inaczej kompleks niższości.

Poczucie małej wartości jest w życiu jednostkowym i w życiu zbiorowym człowieka, a szczególnie ucznia w szkole — przejawem niekorzystnym, często bardzo szkodliwym, a w pewnych wypadkach w skutkach wręcz tragicznym. Jest to cecha niwecząca w człowieku możność jego rozwoju umysłowego i moralnego oraz utrudniająca mu w dużym stopniu zgodne współżycie z ludźmi.

Duchowa wada ta rodzi się i rozwija u dzieci na skutek:

a) upośledzenia fizycznego jak: kalectwa, widocznego schorzenia, zniekształcenia postaci, niedomogi narządów zmysłowych, małej siły fizycznej, niedorozwoju nerwowego i wynikającej stąd niezdarności ruchów, trudnej wymowy, nadwrażliwości nerwowej i wynikającej z niej pobudliwości, nieestetycznego wyglądu twarzy, drobnych usterek zewnętrznych np. rudych włosów, piegów i t. p.;

b) upośledzenia psychicznego, więc: opóźnionego rozwoju inteligencji, słabej pamięci, niemożności skupienia uwagi, powolności myślenia i reagowania na podniety, co nie pozwala na ujawnienie nawet dużych możliwości umysłowych dziecka, trwałych urazów psychicznych i t. d.;

c) upośledzenia społecznego, czyli niskiej pozycji społecznej rodziców, ubóstwa, braku ubrania, zabawek, pieniędzy na przybory szkolne, wycieczki i na to wszystko, czym upośledzonemu imponują koledzy lepiej sytuowani.

Jednostka opanowana poczuciem małej wartości wierzy w to, że jest w stosunku do innych pod każdym względem niższa, wśród kolegów mało ważna, mniej wartościowa i słabsza, przez nauczycieli, a nawet rodzinę lekceważona, gorzej i złośliwiej traktowana aniżeli inni. Dziecko takie uświadamia sobie zwykle bardzo jaskrawo swoje nieszczęście, staje się przez to nieśmiałe, skrępowane, powoli gaśnie psychicznie, zamyka się w sobie i odsuwa od ludzi, łatwo wpada w pesymizm i depresję, radość życia u niego zanika. Inne znów dziecko staje się wskutek ciągłych uwag i doznawanych krzywd rzeczywistych czy urojonych nadmiernie nerwowo impulsywne i pobudliwe, przykre, przekorne i uparte, złośliwe i mściwe, a to dlatego, aby w ten sposób, mniej lub więcej świadomie, czasami zupełnie nieświadomie, kompensować czyli wynagrodzić swą niższość i aby na drodze uczynków bodaj niemoralnych, złych, zakazanych np. przez kłamstwo, oszczerstwo, okrucieństwo lub wybryki seksualne zdobyć moc i znaczenie. To wszystko nie pozwala takiemu osobnikowi, jeśli nie na przyjazne, to bodaj na poprawne współżycie z ludźmi i źle usposabia do niego wychowawców w szkole i opiekunów w domu. Poza tym wszystkie te i podobne niespołeczne narowy utrwalają się w nawyki i zwyczaje, w końcu wkradają się w stały plan życiowy człowieka, czyli że dominują w jego postępowaniu nieraz do końca życia.

Nadmienić należy, że skutki powyższe wywołują przyczyny nie tylko rzeczywiste, ale także sobie przez dziecko urojone, lub przez nieostrożnych ludzi w nie wmówione, zasugerowane.

II. Zapobieganie powstawaniu poczucia małej wartości u dziecka w szkole.

Wychowawcom nie wolno dopuścić, aby ta choroba psychiczna mogła się do tego stopnia rozwinąć.

Powstawaniu, względnie utrwalaniu się poczucia małej wartości u dzieci i młodzieży w szkole będziemy przeciwstawiać się przez obronę dziecka i przez wyrabianie w nim poczucia mocy.

Obronę dziecka poprowadzimy następującymi formami i sposobami wychowawczymi: W szkole tępi się systematycznie, oczywiście środkami pedagogicznymi: złośliwość, dokuczliwość, przezwiska, obmowy i t. p. jako objawy życia szkolnego uznane ogólnie (przez nauczycieli i uczniów danej szkoły) za specjalnie niemiłe i utrudniające współżycie koleżeńskie. Toleruje się zaś, a czasami przychylnie nawet się traktuje: żart, dowcip, figiel koleżeński, byle by nikomu nie przyniósł szkody, lekką satyrę, byle tylko bez cienia złośliwości i chęci dokuczenia komuś.

Cała szkoła, a szczególnie każda klasa, tworzy koleżeńską jednię i zwartą społeczność, w której bezwzględnie każda jednostka jest ważna, bo spełnia swoją rolę i wykonuje swoją społeczną czynność, t. zn. że każdy osobnik ma przydzielony jakiś obowiązkowy zakres pracy. Nie ma tam zaś miejsca na lekceważenie, upośledzenie i złośliwość względem kogoś, kto wchodzi w skład grupy klasowej. Wszyscy uczniowie klasy mają obowiązek wzajemnego pomagania sobie w pracy.

Dzieci o wyraźnym kalectwie są, według ustalającego się w szkole zwyczaju, otaczane specjalną troskliwością, opieką i serdecznością ze strony nauczycieli i uczniów. Wyrządzona krzywda kalece lub komukolwiek upośledzonemu społecznie jest traktowana i w opinii powszechnej szkoły uznawana jako przewinienie wybitnie niesympatyczne.

Nauczyciel — opiekun klasowy stara się pośród gromady swych uczniów odkryć jednostki opanowane (mniej lub więcej) poczuciem małej wartości, zbadać jego przyczyny, roztoczyć nad nimi specjalnie czułą opiekę, nastawić grono nauczycieskie (na konferencjach klasowych) i zespół uczniów klasy przychylnie, pobłażliwie, tolerancyjnie i w ogóle serdecznie, opiekuńczo względem nich, sam zaś osobiście będzie działał w kierunku zmniejszenia tego poczucia lub przemiany go na pozytywne wartości.

Bardzo ważną i wdzięczną rolę w tej akcji może i powinna odegrać instytucja opieki dzieci starszych nad dziećmi młodszymi.

Jest rzeczą nie do pomyślenia, aby sam nauczyciel pozwolił sobie na złośliwość i dokuczanie któremukolwiek uczniowi, a w szczególności upośledzonemu. Największe przewinienie ucznia nie może go do tego upoważnić.

Wobec uczniów, u których nauczyciel stwierdził działanie kompleksu niższości, — naganę, zrzędzenie i karę powinny zastąpić środki pedagogiczne pozytywne, więc zachęta, pochwała i nagroda, przy równoczesnej dużej cierpliwości i pobłażliwości ze strony nauczyciela, chociażby skutek zauważany w poprawie zachowania się tych jednostek i w ich wynikach pracy szkolnej był nikły lub na razie prawie żaden.

III. Budzenie poczucia mocy.

Każda istota żywa, a tym więcej będąca w stadium rozwoju, więc w danym wypadku dziecko, stara się zaznaczać i manifestować swoje istnienie przez dążenie do wyróżnienia się, podkreślenie swojej odrębności indywidualnej, do postawienia się tym, którzy jego bytu nie respektują w należytym stopniu. Ta naturalna prężność życiowa jest cechą pożyteczną, budującą, twórczą, wręcz przeciwną w skutkach, aniżeli poczucie małej wartości. Nazywa się poczuciem mocy.

Można twierdzić śmiało, że nie ma dziecka (z wyjątkiem chyba jednostek wybitnie umysłowo niedorozwiniętych), w którymby nie było podstawy do sprawiedliwego poczucia mocy w jakimś kierunku, a więc jest ona i u dzieci opanowanych poczuciem małej wartości, poczuciem niższości. Podstawy te jest obowiązkiem wychowawcy odkryć, dziecku uświadomić i na nich budować odczucie jego wartości, szacunek do siebie, pewność siebie, aktywność, ochotę do życia i czynu, samodzielność i t. d., czyli poczucie mocy.

W tym celu należy gromadę uczniowską w klasie doprowadzić do tego stanu, aby każde dziecko, nawet najmniej zdolne i najmniej sympatyczne, a szczególnie upośledzone mogło się czymś korzystnym wyróżnić być za coś pochwalone.

Będą to np.: zdolność w pewnym przedmiocie nauczania, pismo staranne, ładny głos w śpiewie, dobrze wykonane ćwiczenie gimnastyczne, proste rysowane linie, sumienne i energiczne pełnienie dyżurów, zawsze czyste ręce, starannie czesana głowa i t. p. Każdy pozorny drobiazg należy podnieść do wielkiego znaczenia, utrwalać, rozwijać i na nim budować nowe wartości. Każde dziecko w klasie potrafi zrobić coś najlepiej, każde co innego, każde dlatego ma prawo, aby było pochwalone i wyróżnione i każde z nich jest dlatego ważne, bo na pewnym odcinku życia klasy jest niezastąpione.

Spośród gromady klasowej należy wziąć pod specjalną obserwację „dzieci trudne", bo te takimi zwykle są z powodu jawnego lub zatajonego poczucia małej wartości i tym dzieciom trudnym właśnie stwarzać najwięcej sposobności do korzystnego wyróżnienia się w jakimkolwiek kierunku.

Dalszym środkiem wychowawczym będzie stwarzanie takich sytuacyj, aby każde dziecko

przeżyło, — jakbym nazwał, — „chwilę chwały". Tę „chwilę chwały" trzeba dać przede wszystkim dzieciom upośledzonym i ubogim, tj. tym, które poza szkołą nigdy jej nie doznają, następnie tym, które pozbawione są serdeczności rodzinnej, w ogóle wszystkim, którzy z jakichkolwiek powodów odczuwają swą niższą wartość. „Chwila chwały" czyni dziecko bodaj na krótko ważnym, najważniejszym spośród kolegów, stawia je ponad innych, daje mu rozkosz zaspokojonej ambicji, daje mu w momencie aktualnym i na przyszłość znajomość swej wartości i poczucie mocy.

„Chwilą chwały" obdarzymy dziecko przez: popis wobec klasy lub szkoły, wobec rodziców, całej wsi, a nawet miasta, śpiew solowy w kościele, powierzenie mu przemówienia, deklamacji, danie możności zdobycia nagrody konkursowej, dobrą i ważną rolę w przedstawieniu, dowodzenie klasą albo całą szkołą w pochodzie, niesienie sztandaru szkolnego i wiele innych. Gdy podobne przeżycie zostanie związane z pochwałą, żywym uznaniem, oklaskami, a nawet owacją ze strony osób starszych i kolegów, wtedy osobnik wyżywa się sprawiedliwie w swej ambicji i drogą legalną zdobywa tak cenne dla jego życia i rozwoju poczucie mocy. Nie musi się on już uciekać do wykryków, złośliwych figlów i przekory, aby się zaznaczyć, aby się postawić.

Sprawę upośledzenia społecznego można załatwić jeszcze w inny sposób, mianowicie: uświadomiwszy naszych wychowanków, że w obecnym, demokratycznym ustroju społecznym, ludzie z najuboższych rodzin mogą się wspiąć na najwyższe stanowiska w państwie, albo mogą zdobyć majątek. Wystąpią tutaj nazwiska prezydentów państw, ministrów, wielkich wynalazców, dalej przykłady, jak syn lokaja zostaje biskupem, syn rzemieślnika — papieżem, ktoś inny generałem, posłem, ktoś ze znajomych wójtem, sołtysem, radnym, prezesem i t. d. Trzeba wmawiać w młodzież, że każde z nich powinno mieć ambicję i wyrabiać w sobie dążenie, aby stawać się coraz wartościowszym i coraz więcej szanowanym człowiekiem, jednak silnie podkreślać przy tym musimy, że awans społeczny i majątkowy można zdobyć, ale tylko pracowitością, solidnością, oszczędnością, punktualnością, dokładnością i rzetelnością przy wykonywaniu obowiązkowych, czy podjętych dobrowolnie zadań. Należy budzić wiarę we własne siły, nadzieję, twórczą budującą ambicję i dążność do samowychowania.

Tak zachęta, pochwała i nagroda, jak i „chwile chwały" mocno zobowiązują bohatera na przyszłość. Prawie każdy z nich — dłużej lub krócej, ale napewno będzie żył wspomnieniami i chyba każdy z nich będzie dążył do powtórzenia tych miłych i wzniosłych dla niego okoliczności. Nie mniej jednak danie dziecku podobnych satysfakcyj zobowiązuje także nauczyciela do stałej i konsekwentnej opieki nad danym pupilem.

IV. Uwagi końcowe.

Jak w wychowaniu w ogóle, tak również i w powyżej wskazanym postępowaniu, musimy zachować sens, umiar i konsekwencję. Wszelka przesada może spowodować przerost ambicji — w dumę i próżność.

W stosowaniu pochwał trzeba zachować daleko idące ostrożności tak w wyborze przedmiotu, a więc osobnika, jak i w jakości i stopniu pochwały. Środek ma odpowiadać celowi, bo inaczej stanie się szkodliwym.

Przez budowanie poczucia mocy kształcimy pośrednio wolę, dajemy zadatki pod przyszłą moc charakteru, wyzwalamy energię i rozwijamy zdolność do wysiłku. Chodzi teraz o to, aby te potencje skierować na tory moralne i skupić koło określonych pożytecznych celów.

Źle skierowane, albo niepotrzebnie tamowane, nie mogące się sprawiedliwie, legalnie wyładować poczucie mocy pcha wychowanka do sprzeciwów, buntów, omijania lub łamania przepisów, norm, regulaminów, skłania go do bójek, psot, złośliwych rewanżów i zemsty za stawiane zapory. Poczucie mocy jest to ogień, który służy, ale który także niszczy. Od taktu wychowawcy zależy, aby ten ogień tylko służył.

DR. JÓZEF KORPAŁA

Biblioteki publiczne jako instytucje wychowania społecznego

Wypadło nam żyć w okresie głębokich przeobrażeń poglądów, dotyczących wszystkich dziedzin naszego życia. Naczelnym hasłem naszych czasów staje się dążenie do urzeczywistnienia demokracji społecznej. Idei tej służyć mają wszystkie konstruktywne czynniki, zmierzające do przebudowy społecznej w ramach nowej państwowości polskiej. Duch wychowania uspołeczniającego przenikać musi nasze życie i nasze działanie. Rzecznikiem tej idei jest w pierwszym rzędzie nauczycieli i aparat państwowy. Ważne jest jednak, aby działalność wszelkich instytucji społecznych oparta była na świadomej myśli o celach i skutkach wychowawczych działalności, zwłaszcza tych instytucji, które służą zaspokojeniu duchowych potrzeb społecznych. Z natury rzeczy najbardziej świadome celów wychowania człowieka uspołecznionego jest nauczycielstwo i te instytucje społeczno-oświatowe, które sta-

rają się oddziaływać — poza szkołą — na uspołecznienie obywateli (świetlice, domy ludowe i t. p.).

Obok szkoły, która od dziesiątek lat reprezentuje pewien system wychowywania młodzieży do życia i funkcyj społecznych, przekazywania kultury i wprowadzania nowych pokoleń w świat dorobku pokoleń minionych, niepoślednie miejsce zajmują biblioteki publiczne. Mniej więcej sto lat dobiega od tego czasu, kiedy za sprawą Anglii (1849 r.) organizowanie bibliotek publicznych uznano na Zachodzie za sprawę publiczną. Od tego czasu przez całe stulecie toczyła się równolegle z walką o prawo szerokich mas ludności do oświaty i kultury — nieustępliwa walka o ustawowe uregulowanie pozycji i działalności bibliotek publicznych.

Najwcześniej i w najpełniejszym zakresie sprawę tę rozstrzygnęła demokracja amerykańska. Amerykańskie ustawy biblioteczne uzależniły egzystencję bibliotek od woli wyborców, ci zaś na całej linii wykazali swoją całkowitą dojrzałość społeczną i dzięki temu „żaden ruch w historii świata nie rozwinął się tak gwałtownie i nie uzyskał tak powszechnego poparcia, jak ruch biblioteczny w Ameryce". Dzisiaj powszechnie już wiadomo, że bibliteki publiczne odgrywają w systemie wychowania społecznego niemniej doniosłą rolę, jak szkoły i inne wszechstronnie rozbudowane instytucje oświaty dorosłych.

Czytelnictwo w Ameryce jest zjawiskiem powszechnym i niemal obowiązkiem społecznym. Trzeba jednak zwrócić i na to uwagę, że to powszechne zamiłowanie do czytania zawdzięczają biblioteki w dużej mierze szkole amerykańskiej, która wprowadziła do programu również naukę korzystania z bibliotek. Na tym tle zrozumiały jest rozwój nie tylko techniki, ale także i pedagogiki bibliotecznej, która u nas jest dopiero w zaczątkach (H. Radlińska). Stosunek do biblioteki publicznej, jako instytucji oświatowej, uległ w ciągu ostatniego ćwierćwiecza głębokim przeobrażeniom. Jest to całkowicie zrozumiałe na tle przemian społeczno-ustrojowych i zmiany poglądów na rolę i funkcję zarówno szkoły jak i instytucyj oświaty dorosłych. Dopóki szkoła była instytucją klas wyższych, przeznaczoną do kształcenia na „inteligentów", dopóki pod względem wychowawczym reprezentowała takie kryteria wartościowania i wybitności, które stały w sprzeczności z dążeniami przodowników szerokich mas do zapewnienia tym masom równych szans w dostępie do oświaty i kultury — dopóty wychowywała ona przede wszystkim konsumentów dóbr kulturalnych. Biblioteki oświatowe zaspokajały w tym czasie głównie potrzebę rozrywki ludzi, dla których porządek społeczny był niemal raz na zawsze ustalony.

W drugiej połowie w. XIX. i w początkach w. XX. bibliotekarstwo oświatowe rozwijało się przede wszystkim pod hasłem wzmożenia czytelnictwa, rozpowszechnienia książki wśród najszerszych warstw społecznych. Oświatowcy i społecznicy, biorąc pod uwagę niedorozwój kulturalny szerokich warstw społecznych, (tzw. „ludu"), „preparowali" dla tych mas literaturę specjalnego typu t. zw. „literaturę ludową", która była czymś w rodzaju papki dla człowieka, który dopiero z czasem miał dojrzeć do korzystania z literatury pełnowartościowej.

Czasy najnowsze, zwłaszcza od zakończenia pierwszej wojny światowej, cechujące się wielką dynamiką ruchów społecznych i dążeń do radykalnych reform — przekreśliły całkowicie tego rodzaju postawę. Na czoło wysunęła się idea demokratyzacji wiedzy i upowszechnienia kultury przez taką rozbudowę szkolnictwa i instytucji oświatowych, które by nie tylko młodzieży (bez względu na środowisko społeczne), ale również i dorosłym umożliwiły korzystanie z osiągnięć wiedzy i dóbr kulturalnych. Pociągnęło to za sobą konieczność dokonania reform w ustroju i programach szkolnictwa, a — co za tym idzie — także konieczność wprowadzenia zasadniczych zmian w organizacji pracy bibliotek oświatowych.

W tej chwili chodzi nie tylko o to, aby rozbudować pełnowartościowe szkolnictwo i ułatwić całej młodzieży równe szanse do zdobycia zasobu wiedzy, przygotowującego ją do życia społecznego i dalszej pracy nad sobą, lecz również **o utrwalenie wyników pracy szkolnej.** Ogromna inwestycja, jaką wkłada państwo w oświatę powszechną, w dużym stopniu marnuje się na skutek braku dalszej pomocy kulturalnej dla młodzieży, opuszczającej szkołę powszechną. Powrotny analfabetyzm jest zjawiskiem nie tylko groźnym, ale również alarmującym o konieczności szukania środków zaradczych. Skuteczną tamą przeciwko tej elementarnej klęsce może być tylko racjonalnie pojęte bibliotekarstwo publiczne, oparte na ustawowo uregulowanych warunkach działania.

W państwach współczesnych, dążących do aktywizacji kulturalnej mas i wciągnięcia ich do współodpowiedzialności za byt państwa i narodu — organizacji bibliotek nie pozostawia się wyłącznie inicjatywie społecznej. Polityka w zakresie publicznych bibliotek oświatowych stanowi nowoczesny, potężny środek w dążeniu do konsolidacji wewnętrznej i wychowywania człowieka uspołecznionego, t. j. takiego, który nie zamyka się wyłącznie w kręgu egoistycznie pojętych interesów, lecz stylem swego życia stara się budować demokrację kulturalną, opartą na rzetelnie pojętej sprawiedliwości społecznej. Przykładów krańcowo odmiennych metod, stosowanych w polityce bibliotecznej dostarczają choćby Ameryka Północna i Rosja Sowiecka. W Ameryce czyta się książki tak namiętnie, że w niektórych zawodach stosuje się nawet dotkliwe ka-

ry za czytanie podczas godzin pracy. Cóż, kiedy w parze z tym ilościowym nasileniem czytelnictwa nie idzie jego jakość, na co uskarżają się badacze czytelnictwa amerykańskiego. Natomiast w Rosji Sowieckiej czytelnictwo jest instrumentem politycznego wychowania mas.

Dzisiaj, kiedy zastanawiamy się nad tym, jaką rolę w nowych warunkach życia narodu i państwa spełnić mogą i powinny zarówno publiczne, jak i społeczne biblioteki oświatowe, musimy sobie uprzytomnić przede wszystkim ten fakt, że czytelnictwo kształtowało się u nas przez długi czas w warunkach nienormalnych i pod względem organizacyjnym nie dostosowanych do nowoczesnych potrzeb. Znamiennym faktem jest, że 88% bibliotek oświatowych było u nas własnością organizacyj społecznych, że więcej jak połowa z tych bibliotek nie osiągała 200 tomów, a prawie 3/4 ogółu liczyło poniżej 500 tomów. Jeśli się przytym uwzględni ogromny wpływ na rozwój bibliotekarstwa trzech tradycyjnych instytucyj oświatowych (T. C. L., T. S. L., P. M. S.) o tendencjach społecznie konserwatywnych, łatwo będzie sobie wytłumaczyć niezbyt głęboko sięgający wpływ bibliotek oświatowych. Stosunek procentowy poszczególnych działów w bibliotekach tych organizacji był niezmiernie charakterystyczny zarówno dla jakości akcji oświatowej jak i dla ustalenia podłoża ideowego, z którego akcja ta wyrastała. Dla przykładu dość wspomnieć, że w bibliotekach T. C. L. stosunek ten przedstawiał się następująco: religia 8.83— historia 9.00 — prawo, nauki społeczne 1.67 — nauki przyrodnicze 3.42 — powieść 33 — młodzieżowe 26.76 itd. Z zestawienia tego wyraźnie wynika upośledzenie działu nauk społecznych. Nic dziwnego, służyły one przecie w większym stopniu — choćby ze względu na brak odpowiedniego przygotowania u ochotniczych bibliotekarzy — zaspokojeniu potrzeb rozrywki, niż głębszych zainteresowań społecznych. Tylko tam, gdzie w oparciu o bibliotekę (jak to było np. w kołach T. S. L.), prowadzono świetlice-czytelnie, widać było zawiązki pogłębionego czytelnictwa.

Obecnie, gdy stoimy w przededniu nowego okresu w dziejach bibliotekarstwa publicznego w Polsce po ogłoszeniu ustawy bibliotecznej, gdy — po katastrofie wojennej — przychodzi nam odbudowywać sieć bibliotek prawie od nowa, trzeba nie tylko przeprowadzić gruntownie rachunek sumienia z dotychczasowej pracy bibliotecznej, ale również uświadomić sobie, jaką funkcję spełnić mogą i powinny biblioteki oświatowe w życiu kulturalnym Polski dzisiejszej. Przeżyliśmy jako naród ogromny wstrząs wojenny i przełom moralny, jako państwo znaleźliśmy się w nowych warunkach geopolitycznych, na prastarym szlaku polityki piastowskiej. Te głębokie przemiany stawiają bibliotekarstwu nowe zadania, które musi rozważyć każdy bibliotekarz, bo tylko w ten sposób dokonać się może gruntowna zmiana w roli i postawie bibliotekarzy wobec czytelników.

Dla bibliotekarza najwyższym celem powinno być wzmacnianie więzi duchowej w narodzie i upowszechnianie wiedzy i kultury przez udostępnianie odpowiedniej książki wszystkim warstwom społecznym. Wciągając masy do akcji kulturalnej, w szczególności ułatwiając im korzystanie z książki, bibliotekarz wprowadza je w orbitę oddziaływań kulturalnych, a tym samym przyspiesza ujednolicenie duchowe narodu. Rzecz prosta, to upowszechnienie kultury nie dokonuje się w jakiś sposób mechaniczny, wyłącznie przez udostępnienie książki i szerzenie czytelnictwa. Jest to proces bardziej skomplikowany i dlatego wymaga on ze strony bibliotekarza zainteresowania się dotychczasowymi zdobyczami badań nad czytelnictwem i nad mechanizmem życia, odnawiania się i tworzenia kultury.

Samo czytanie książek — choć należy do społeczno-kulturalnej strony osobowości danej jednostki, — nie jest jeszcze aktem społecznym, lecz indywidualnym. Dopiero przeżycie książki i zespolenie się w świecie idei i dążeń z innymi ludźmi, którzy książkę tę przeżyli (odczuli i zrozumieli) sprawia, że czytelnictwo staje się ważnym czynnikiem w kształtowaniu postaw i działań społecznych. Tym tłumaczy się fakt, że pracami badaczy dążeń i reakcyj czytelniczych interesują się nie tylko pracownicy kultury, lecz również organizatorzy życia społecznego. To pewne, że przemiany, których chce dokonać działacz społeczny, są w silnym stopniu uzależnione zarówno od tradycji środowiska, jak też od jakości rozpowszechnianych treści kulturalnych [1]).

Na rozwinięcie i ukształtowanie się czytelnictwa wpływały dotychczas głównie cztery czynniki: 1) wzrost produkcji piśmienniczej wraz z rozwojem zawodu pisarskiego, 2) upowszechnienie się sztuki czytania w masach, 3) zmiany w strukturze społeczeństwa (wyzwolenie społeczne mas), które sprawiły, że jednostka znajdowała możność dotarcia do książki, wreszcie 4) rozwój księgarstwa nakładowego, które — jako gałąź przemysłu — było przejawem dążności do komercjalizacji kultury. W naszych czasach coraz silniejszy wpływ na racjonalizację czytelnictwa zdobywają sobie: państwowa polityka biblioteczna (oparta na ustawodawstwie bibliotecznym) oraz spontaniczna dążność warstw społecznych (chłopów i robotników) do jak najpełniejszego wykorzystania książki jako klucza do skarbca kultury i środka w walce o pełne prawa obywatelskie.

Już przed wojną ujawnił się zarówno na wsi, jak i w mieście głód dobrej książki. Wojna

———

Przypisy: 1) **J. Drozdowicz-Jurgielewiczowa: Upodobania czytelnicze dorosłych.**

głód ten jeszcze zaostrzyła. Masy rozbudzone do życia społeczno-politycznego, poruszone do głębi nowymi problemami naszego bytu państwowego, szukają odpowiedniej książki, bo w niej chcą znaleźć odpowiedź na bolączki życia, żądając, by pisarz wytyczał drogi postępowania w zakresie życia społecznego.

Dlatego nowoczesne biblioteki publiczne przedstawiają wprost nieograniczone możliwości oddziaływania kulturalnego i wychowawczego na szerokie rzesze czytelników. Możliwości te jednak przez bibliotekarzy nie są wyzyskane lub też wykorzystuje się je tylko w sposób przypadkowy. Dotyczy to oddziaływania przez bibliotekarzy na czytelnictwo nie tylko młodzieży lecz również i dorosłych. Bibliotekarz w bibliotece oświatowej powinien zdawać sobie sprawę zarówno z motywów, które kierują czytelnikami w wyborze książki, jak też i wpływów, jakie książki na czytelników wywierają. Badania, jakie w tym zakresie przeprowadzono, wskazują na możliwość wyróżnienia 6 kręgów czytelników, według typu lektury:

będą to więc czytelnicy, którzy czytają: 1) dzieła uznane za wybitne, albo 2) tylko nowości, bądź 3) dzieła naukowe i praktyczno-zawodowe, bądź 4) piśmiennictwo ideologiczne, wreszcie 5) literaturę młodzieżową i 6) sensacyjną, kryminalną i pornograficzną. Na ukształtowanie się tych kręgów czytelniczych wpływają — poza zainteresowaniami indywidualnymi, nawskróś osobistymi, również ważne czynniki społeczne, którymi są: przynależność do takiej grupy społecznej, która kładzie nacisk jak np. inteligencja, na uczestnictwo w dorobku kulturalnym tej grupy. Czasem nakaz mody i potrzeby życia towarzyskiego, a nie rzadko przynależność do konkretnych grup politycznych i ideowych, które wskazują na książkę, jako źródło wiedzy, kultury i środek walki politycznej.

Zainteresowanie książką w tym środowisku społecznym, gdzie książka stała się już częścią tradycji rodzinnej, jak to jest w rodzinach inteligenckich, jest zjawiskiem zupełnie zrozumiałym. Inaczej przedstawia się sprawa z czytelnictwem w tych środowiskach społecznych, gdzie brak tych tradycji. Książka staje się wtedy nierzadko czynnikiem niemal rewolucyjnym. Z reguły zainteresowanie książką powstaje w osobistych stosunkach z innymi ludźmi. Od innych ludzi dowiaduje się młodzież i dorosły o książce i książki tej poszukuje. Szczególnie jaskrawo zarysowuje się rola pierwiastka społecznego pierwszej lektury młodzieży wiejskiej w życiorysach młodego pokolenia chłopów[2]). Z lektury tej wynika, że „świat książki wypełnia pustkę, odczuwaną w środowisku rodzinnym, nie podzielającym z młodzieżą zainteresowań wyniesionych ze szkoły, lub powstałych w kontakcie ze starszą młodzieżą". Jeszcze wyraźniej występuje społeczna funkcja książki w stosunku do upośledzonych i dzieci pozbawionych rodziny — książka stwarza wtedy społeczne środowisko zastępcze, otwiera nowy świat dotychczas nieznanych wrażeń, wzruszeń i przeżyć.

Kontakt z książką zaczyna się zwykle od książki swoistego typu, mianowicie od literatury pięknej, rozbudzającej wyobraźnię, wywołującej elementarne przeżycia estetyczno-społeczne. Z czasem jednak książka — zwłaszcza czytana w grupie — staje się środkiem kształtowania życia i osobowości. Dzięki książce grupa społeczna (np. koło młodzieży), odczuwa swe dążenia i wysiłki jako związane z dziejami myśli i dążeń człowieka w ogóle. Nim do tego dojdzie, młodzież przechodzi przez dwie fazy czytelnictwa: pierwsza z nich to odkrywanie człowieka w samym sobie, przeżywanie spraw ludzkich i wzbogacanie własnego życia duchowego o doświadczenia ludzi innych i duchowo bogatszych. Książka spełnia wtedy rolę jakby tarana, rozbijającego społeczną skorupę i ukazującego świat szerszy, życie pełniejsze, nie zamykające się w kręgu przeżyć najbliższego otoczenia.

Druga faza czytelnictwa zaznacza się wtedy, gdy zainteresowania światem książki zespalają się ze społecznymi dążeniami rówieśników i innych członków grupy społecznej, do której młodzież lub dorośli należą. Książka staje się wtedy — zwłaszcza gdy jest zbiorowo czytana i dyskutowana — wspólną wartością całej grupy, która wtedy pod wpływem rozległego świata myśli i pragnień ludzkich przekształca się w grupę, dążącą do urzeczywistnienia wspólnych ideałów. Historia wielu ruchów i grup społecznych, choćby od czasów Rewolucji francuskiej, dostarcza nam sporo materiału, świadczącego o doniosłej roli książek, które w pewnych momentach dziejowych i w odpowiednich kręgach społecznych stały się narzędziem przekształcania środowiska i wyznaczania kierunku marszu.

Jeśli jeden z myślicieli z głębokim przekonaniem twierdzi „że „los cywilizacji będzie może w większym stopniu przesądzony przez to, co ludzie robią w okresie swych godzin wolnych od pracy, niż przez to, co robią w godzinach pracy" — to chyba nie będzie żadną przesadą, jeśli powiemy, że w wyższym jeszcze stopniu będzie on uzależniony od tego czym żyją duchowo i w jaki sposób przeżywają dorobek kulturalny ludzkości rozbudzone do życia masy społeczne. Ogromny przestwór świata książki kryje w sobie zagadkę wielkich przygód, niebezpieczeństw i możliwości. W tym świecie tylko odpowiednio przygotowany bibliotekarz oświatowiec i wychowawca zarazem może być dobrym przewodnikiem twórczych wartości duchowych.

Bibliotekarz nie może być wyłącznie tylko dobrym technikiem i pośrednikiem między

———

2) Por. **J. Chałasiński:** Młode pokolenie chłopów. T. III, str. 72 i nast.

czytelnikiem i książką, lecz w pracy swej musi starać się nawiązać kontakt z czytelnikiem opierając się na mocnym fundamencie własnych przeżyć lektury. Powinien odznaczać się silnie rozwiniętym zmysłem społecznym, ułatwiającym mu odpowiednie i taktowne zainteresowanie się każdym czytelnikiem z osobna. Znając dobrze własny księgozbiór musi umieć wprowadzić w ruch te wartości, jakie kryje on w sobie i starać się o to, by biblioteka dobrze spełniła swą rolę, jako instytucja wychowania społecznego. Głównym zadaniem biblioteki publicznej powinno być dostarczanie czytelnikom przeżyć wartościowych, ułatwiających zespolenie się z narodem, z jego kulturą, tradycją, dziejami myśli i dążeniami. Tylko przy pomocy książki możliwe jest zespolenie się ogółu obywateli w ponadlokalnej i trudnej do zmysłowego pojęcia społeczności narodowej. Bez wielkich dzieł literatury, bez dzieł obrazujących naszą przeszłość dziejową i nasz dorobek kulturalny, trudno było by się nam wzajemnie zrozumieć. Tylko przeżycie przez wszystkich tych samych, pełnowartościowych książek, może stworzyć rzetelne podstawy naszej jedności wewnętrznej [3]). Bo tylko ci, „którzy obcują z wielkimi pisarzami, poetami, myślicielami i uczonymi, jednoczą się z tym, co w narodzie jest najpotężniejsze i najbardziej twórcze". W obecnej chwili dziejowej bibliotekarz powinien ponadto ułatwiać czytelnikom zrozumienie obiektywnej rzeczywistości i mechanizmu przemian społecznych.

Dla bibliotekarza w bibliotece nowoczesnej nie może być rzeczą obojętną jakie motywy skłaniają czytelnika do sięgania po książkę. Musi się on starać uzyskać zaufanie czytelnika i wpływ na jego zainteresowania książką, pamiętając o tym, że kulturę narodu mierzy się nie tyle ilością przeczytanych książek, co głębokością wpływu książek wartościowych. „Na wartość społeczną lektury składają się — co trafnie podniósł Fr. Smolka [4]) — dwa czynniki: obiektywny tj. znaczenie książki i subiektywny — potrzeby czytelnika". Zagadnieniem istotnym ze społecznego punktu widzenia jest reakcja ogółu czytającego na książkę — czyli przeżycie książki. Jedna przeczytana w porę i odpowiednio dobrana książka stanowić może nie rzadko o przełomie duchowym w życiu czytelnika. „Gdzie wybór lektury nie jest dokonywany umiejętnie, przystosowany do „miary czytelnika" — najsumienniejsi samoucy męczą się często nad niezrozumiałymi dla nich książkami, powodowani fałszywą ambicją, doczytania ich do końca, a mniej pilni zrażają się do książek raz na zawsze" [5]). Rzecz jasna, bibliotekarz nie może być jakimś ciasnym propagandzistą! Musi pojmować bibliotekę i czytelnictwo jako czynnik wychowania, rozbudzania i uspołeczniania człowieka i dlatego musi pójść w kierunku takiego popularyzowania czytelnictwa i udostępniania wartości kulturalnych piśmiennictwa, aby lektura nie tylko nie była bezużyteczna i powierzchowna, nie przyniosła szkody, lecz przeciwnie — by dawała jak największe korzyści.

Warunkiem takiego czytelnictwa jest troska **o kulturę czytelnictwa** — niesłychanie u nas zaniedbaną. Jeśli bibliotekarz ma aspirować do rzetelnego pośrednictwa między światem wartości kulturalnych a czytelnikami, musi sam być człowiekiem kulturalnie dojrzałym, żywym i wrażliwym na te wartości, jakie dobra książka w sobie kryje. Przede wszystkim zaś musi umieć czytać i czytelników swoich stopniowo do czytelnictwa zaprawiać. Musi dbać nie tylko o to, aby czytelnik trafił na swoją książkę, na pisarza, który w nim obudzi człowieka, lecz również ułatwiać mu zdobycie takich książek, które by raz obudzoną osobowość ułatwiały kształtować na miarę ideału. Jeśli skarby książek nie mają być klejnotami, oglądanymi przez szkiełko, filmem kolorowym, o którym się wkrótce zapomina, przelotnym wrażeniem chwili — muszą być głęboko przeżyte, jak u owego chłopca wiejskiego, który tak był „zaczarowany książkami — jak pisze w życiorysie — że w głowie jego nic nie było, prócz rozmyślania o świeżo przeczytanej książce". Tak go ciągnęło coś do książki, bo pragnął stać się porządnym człowiekiem, że począł marzyć o tym, by „uczyć się w takiej szkole, gdzie piszą te książki". Dopiero dzięki książkom dowiedział się tego, kim jest, gdzie żyje, czego potrzebuje do życia, krótko mówiąc — zdobył taką wiedzę o sobie i życiu społecznym, która pozwoliła mu odegrać twórczą rolę w jego środowisku.

Tylko tam, gdzie umiano wprowadzić odpowiednie metody pogłębienia czytelnictwa, dokonało się przejście od lektury, służącej zaspokojeniu ciekawości i głodu nowości do lektury wzbogacającej własną myśl i dążenia — myślą i dążeniami innych ludzi. Tylko tam, gdzie (np. przez konkursy dobrego czytania, przez wspólne dyskusje) wciągnięto młodzież i dorosłych do umiejętnego czytania i zastanawiania się nad książką, osiągano nie tylko wzmożenie się czytelnictwa, ale również i głębokie przeobrażenie w postawie względem książki. Znamienna pod tym względem jest historia jednego z autorów życiorysów, młodego pokolenia chłopów, który pisze, że przypadkowa uwaga marginesowa, jaką zrobił ktoś na marginesie książki, zawar-

———

3) Por. **H. Radlińska**: Książka wśród ludzi.

4) Por. **F. Smolka**: Do podstaw polityki bibliotecznej (Lwowskie Studia biblioteczne, 1932).

5) Por. **J. Muszkowski**: Życie książki.

ła w krótkich słowach: „jaka jest przewodnia myśl utworu" — spowodowała zmianę postawy wobec książki i sprawiła, że odtąd zaczął się zastanawiać nad myślami przeczytanych książek.

Bibliotekarz oświatowy nie może nad tymi zjawiskami przejść zupełnie obojętnie. Ze zrozumienia głębokiego związku jaki zachodzić może między książką, życiem wewnętrznym i postawą społeczną człowieka, musi on wysnuć ten wniosek, że dzięki niemu właśnie odpowiednia książka stać się może środkiem kształtowania życia i osobowości czytelników. Musi więc stwarzać jak najlepszy klimat duchowy, aby książki najwartościowsze trafiały do rąk czytelników, pukały do serc, rozpalały wyobraźnię i stawały się źródłem wzruszeń i dążeń społecznie wartościowych i zespalających rzesze czytelników z ideami, o których urzeczywistnienie walczyły pokolenia bojowników.

Bibliotekarz nowoczesny musi pamiętać, że ciąży na nim wielka odpowiedzialność społeczna za losy i życie tych skarbów kulturalnych, które znajdują się w jego bibliotece. Od jego dzielności, pomysłowości i dojrzałości kulturalnej w dużym stopniu zależeć może czy wartości zawarte w książkach ożyją znowu życiem czytelników.

DR. MARIA DOBROWOLSKA

W sprawie wychowania dziewcząt

Dziś, gdy kwestia dostępu kobiet do szkół wyższych i ich prawo do samodzielności gospodarczej nie budzi wątpliwości, gdy jest zapewniony pełny ich udział w życiu gospodarczym, społecznym i kulturalnym narodu, pora zdać sobie sprawę z funkcji, jaką spełnia obecnie wykształcenie kobiet i ich praca zawodowa w organiźmie społecznym oraz czy odpowiada ona zadaniom bieżącej chwili.

Sprawa ta winna być oświetlona z rozmaitych stron: od strony kobiet i dziewcząt, utrzymujących ze swej pracy w szerszej mierze, — niż kiedykolwiek — całe rodziny, od strony matek, odpowiedzialnych za wychowanie dzieci, od strony planowej gospodarki społecznej, mającej na celu zapewnienie odpowiednich sił dla poszczególnych działów życia.

Rozpatrując wartość społeczną dzisiejszego wychowania i kształcenia dziewcząt, uświadamiamy sobie, iż przybrało ono wobec anormalnych warunków środowiska polskiego formy przypadkowe i nie zostało ujęte w racjonalny program, który odpowiadałby w pełni właściwej roli kobiety w życiu społecznym. W zasadzie skrystalizowało się nie pod kątem widzenia prawdziwej natury kobiecej, lecz wedle wzorów męskich i po linii programu szkół męskich, najpierw w celu zapewnienia kobietom dostępu do szkół wyższych, później zaś z obawy, by nie utracić praw nabytych. Jakżeż daleko odbiegła realizacja wychowania dziewcząt od ideowych założeń pierwszych pionierek tego ruchu: Ziemieckiej i Żmichowskiej!

Wobec braku jasno przemyślanego programu wykształcenia dziewcząt, nie uwzględnia się w istocie ich indywidualnego dobra t. j. pełnego rozwoju osobowości kobiecej i nie uświadamia jej istotnych wartości i zadań życia. Szkoła dzisiejsza, nastawiona przede wszystkim na przygotowanie młodzieży do walki o byt, stawia na drugim planie sprawę kształcenia charakteru i wyrobienia etycznego. Nie pomaga młodzieży w poznaniu samej siebie i nie uczy dostatecznie, jak realizować własny program życia. Nie idzie też po linii dobra zbiorowego, gdyż nie stara się o pełnowartościowe przygotowanie kobiety do obowiązków matki i kierowniczki domu.

Przypadkowe też do pewnego stopnia formy przybrała praca zawodowa kobiet. Formy życia dzisiejszej kobiety, pracującej zawodowo, związane ściśle ze zmianą struktury gospodarczej krystalizowały się w anormalnych warunkach niewoli, w gorączce walk o równouprawnienie kobiet oraz przewrotów ekonomicznych 19 wieku. Zdrowe tendencje ruchu kobiecego wykrzywiał też opór środowiska przeciw kształceniu się i pracy zawodowej kobiet, przypadkowość uzyskiwania poszczególnych placówek pracy oraz nerwowe napięcie życia polskiego.

Zawodowa praca kobiet stała się z biegiem czasu gospodarczą koniecznością, nie tylko z punktu widzenia potrzeb jednostki — zwłaszcza w okresie kryzysów rolniczych 19 wieku i wstrząsów wojennych, ale i państwa — w czasie powoływania mężczyzn do służby wojskowej oraz organizowania podstaw gospodarczych i społecznego życia odrodzonej Polski. Tak jest i dzisiaj, gdy rozliczne tereny pracy oczekują uruchomienia, a ciężkie warunki egzystencji nie pozwalają kobiecie wycofać się do koła rodzinnego.

Trudno więc zastanawiać się w dzisiejszej przełomowej chwili, czy zawodowa praca przynosi kobietom szczęście i zadowolenie osobiste. Faktem jest, iż umożliwiła ona byt wielu rodzin i rozwiązała zagadnienie bytu kobiet samotnych.

Z drugiej jednak strony dobrze, że odzywają się głosy, zwracające uwagę na niebezpieczeństwo, jakie niosą ze sobą formy tej pra-

cy i jej przerost dla zdrowej struktury społeczeństwa oraz dla dobra podstawowej komórki, jaką jest rodzina.[1])

Dziś, gdy krystalizują się zręby szkoły polskiej, gdy przez 8-mio klasową szkołę powszechną (t. j. dawną 4-ro klasową normalną i 4-go letnie niższe gimnazjum) mają przepływać wszystkie dziewczęta, jest sprawą pierwszorzędnej wagi, by opracować racjonalny plan kształcenia dziewcząt, który uwzględniłby i zharmonizował interes osobisty kobiety z dobrem ogółu.

Punktem wyjścia **w programie wychowania dziewcząt** winno być określenie funkcji, jaką kobieta ma spełnić na terenie rodziny i życia społecznego. Nie ulega wątpliwości, że w planowo zorganizowanym społeczeństwie musi istnieć pewien podział pracy zależnie od wrodzonych cech i uzdolnień kobiet i mężczyzn. Nikt nie kwestionuje dziś możliwości pracy kobiet w dziedzinie nauki, na terenie takich zawodów, jak zawód lekarski, a nawet sędziowski. W krajach o różnej kulturze, w społeczeństwach o odrębnych ustrojach — socjalistycznym, czy kapitalistycznym dochodzą kobiety do czołowych stanowisk i pełnią pracę na najbardziej odpowiedzialnych posterunkach pracy oświatowej i politycznej.

Z drugiej jednak strony słusznie podkreślają najwybitniejsi myśliciele i uczeni, iż struktura psychiczna kobiet wykazuje szereg wartości i cech, odrębnych od psychiki mężczyzn, jak: większą wrażliwość uczuciową i moralną, cierpliwość i odporność na codzienne troski życia, które predestynują kobietę obok jej wrodzonej funkcji macierzyńskiej do wypełnienia ważnych zadań wychowawczych.

W epoce załamania się podstaw etycznych, powszechnego zakłamania i rozpętania nienawiści, w okresie, kiedy ludzkość walczy o oparcie życia na podstawach moralnych, o odbudowę wzajemnego zaufania i wyrobienie solidarności międzynarodowej, gdy staje przed nami konieczność przebudowy ustroju społecznego w duchu demokratycznym, jest sprawą pierwszorzędną przygotowanie kobiet do wypełnienia tych zadań — jako głównych wychowawczyń młodego pokolenia w długim okresie życia dziecka, w obrębie rodziny.

Zagadnienie to nabiera poważnej treści w społeczeństwie polskim. Ludność naszego kraju, conajmniej w 70% rolnicza, oparta jest w swej strukturze na tradycyjnych wartościach wychowawczych i gospodarczych, na autorytecie rodziny i więzi rodzinnej (por. Bronikowski W. Drogi postępu chłopa polskiego, Warszawa 1934 r.) to samo dotyczy też niektórych środowisk górniczych, jak okazują badania H. Krahelskiej, a ostatnio E. Wieczorka nad rodziną górniczą na Górnym Śląsku, który stwierdza utrzymanie się tradycyjnej więzi rodziny w zakresie gospodarczym do dnia dzisiejszego (tak np. dzieci oddają rodzicom cały swój zarobek; a rodzice — głównie matka, decydują, jakie potrzeby kolejno zaspokoić). O strukturze społeczeństwa polskiego nie może świadczyć rozluźniająca się nieco więź rodzinna w miejskim środowisku inteligenckim czy przemysłowym. Rolę matki na terenie rodziny docenia też państwo polskie, gdy dziś w okresie organizowania życia zwalnia od przymusu pracy zawodowej matki, mające dzieci w wieku do lat 14-tu.

Program wychowawczy musi wyjść od tych konkretnych warunków naszej rzeczywistości.

Rozważając rolę matki na terenie rodziny pragnę podać następujące zadania, związane z indywidualnym rozwojem jednostki, z walką o lepsze formy życia narodowego, które wysuwa obecna rzeczywistość polska:

1. Odrodzenie biologiczne młodego pokolenia przez racjonalne pielęgnowanie i odżywianie dzieci oraz stworzenie higienicznych warunków życia dla członków rodziny — zadanie szczególnie ważne wobec wyniszczenia ludności polskiej.
2. Wychowanie dzieci w duchu współpracy i solidarności opartej o zasady demokracji i wolności indywidualnej, ograniczonej prawem do wolności drugiego człowieka i drugiego narodu — wyrabianie u dzieci zamiłowania do pracy, szacunku dla pracy i rzetelnie spełnionego obowiązku, poczucia odpowiedzialności oraz chęci dobrowolnego ograniczania swych potrzeb na rzecz drugich, — zasad, które kształtują się w charakterze dziecka na terenie domu rodzinnego i których nie wyrobi szkoła bez współudziału środowiska.

Zorganizowanie gospodarstwa domowego w ramach planowej gospodarki państwowej, dostosowanie i ograniczenie budżetu rodzinnego do każdorazowych potrzeb państwa.

Dla zrozumienia wagi tych spraw trzeba poruszyć wszystkie czynniki. Trzeba zerwać z nastawieniem dziewcząt kształcących się w szkołach średnich, że są to zadania drugorzędne w stosunku do nauki szkolnej, z nastawieniem, które popiera często dom rodzicielski, odsuwając dziewczynę od pomocy w gospodarstwie domowym, w pielęgnowaniu młodszego rodzeństwa, a co akceptuje szkoła, gdyż zagadnienia te nie wchodzą ani w jej program nauczania ani zakres prac wychowawczych.

Dziś, gdy powszechna szkoła, obowiązująca całą młodzież polską do 15tu lat życia wyrwie z koła tradycji domowej masy wiejskich chłopców i dziewcząt i trzeba będzie oprzeć

---

[1]) por. art. Z. Starowiejskiej — Morstinowej, Zwycięstwo kobiety. Tyg. Powsz. r. 1946. Nr. 7.

wychowanie w miejsce dawnych tradycyjnych wzorów i norm postępowania na podstawach naukowych, należy uświadamiać młodzieży, a zwłaszcza dziewczętom, że od należytego przygotowania się do obowiązków ojca i matki, od należytego zorganizowania komórki rodzinnej na poziomie dzisiejszej wiedzy zależy nie tylko ich dobrobyt i szczęście osobiste oraz dobrobyt i szczęście rodzin, które w przyszłości założą, ale też byt i siła moralna społeczeństwa polskiego, że dobro narodu i ludzkości polega nie tylko na ilości wiedzy i patentach uniwersyteckich, ale na wychowaniu lepszego człowieka, gotowego do współpracy w imię zbiorowych potrzeb i moralnych ideałów oraz mającego wolę ich realizowania.

Stąd też nowe programy żeńskich szkół ogólnokształcących i zawodowych — w zasadniczym zrębie jednolite z programami szkół męskich i zapewniające równe prawa w dostępie do szkół wyższych winny włączyć w swój zakres::

1. Naukę higieny, fizjologii i pielęgnowania dziecka wraz z higieną życia rodzinnego (jako część programową nauczania o przysposobieniu kobiet do obrony kraju)
2. Zagadnienia psychologii i pedagogii zwłaszcza dziecięcej — w okresie, gdy matka jest główną wychowawczynią.
3. Wyrobienie zgodnego współżycia na terenie rodziny i węższych grup społecznych — niezależnie od socjologii, która winna obowiązywać we wszystkich szkołach
4. Naukę gospodarstwa kobiecego i zasady organizacji gospodarstwa domowego, opartą na nauce ekonomii (łącznie z elementami rachunkowości, budżetu rodziny i nauki gotowania).

Sprawy te traktowane są dziś na marginesie pracy szkolnej (np. zagadnienie higieny i psychologii dziecka) lub też zupełnie pomijane np. zagadnienia etyki społecznej i socjologii, organizacji gospodarstwa domowego, nauka ekonomii.

Szkoła roi się od tematów historycznych, od literackich ujęć doli dziecka, a niewiele robi, by przyszła matka, kończąca szkołę średnią rozumiała psychikę swego dziecka i umiała zorganizować komórkę rodzinną choćby na poziomie tradycyjnej wiedzy swej prababki, by rozluźniającym się więzom moralnym przeciwstawić czynne realizowanie ideałów etycznych.

Gruntowne przepracowanie powyższych zagadnień, związane z praktyką w rodzinie, w żłóbkach, ochronkach, domach dziecka oraz innych instytucjach społecznych będzie możliwe tylko po ograniczeniu materiału nauczania z innych przedmiotów. Sądzę, że ograniczenie takie jest zupełnie możliwe bez uszczerbku dla wiedzy i naszej kultury narodowej. Programy polskich szkół średnich cierpią od lat — w porównaniu np. ze szkołami anglosaskimi na przerost wiadomości o charakterze encyklopedycznym, które nie mają nic wspólnego z prawdziwym wykształceniem ani dobrem narodu. Z szybkością kinomatografu przebiegają przed umysłem ucznia wypadki czterech tysięcy lat, szkicowane obrazy kultury i geografii kraju ojczystego, formuły matematyczne, wzory geometryczne, prawa fizyczne, jak powódź uderzają o niego fale codziennych wydarzeń gospodarczych i technicznych, społecznych i kulturalnych, stłoczone w wierszach prasy, dźwiękach radia, obrazach kin, wystaw i muzeów. Gdzież czas na przemyślenie, na przeżycie i przetrawienie wiedzy, na przyswojenie jej na swą własność duchową? Gdzież chwile na pogłębienie charakteru, na wyrobienie własnej postawy wobec życia i jego zadań?

Niepokojący, jednostronny rozwój umysłów zdolniejszych, płycizna i powierzchowność u ogółu — oto rezultaty dzisiejszej nauki, które znalazły swój pełny wyraz w okrucieństwach ostatniej wojny, w zatraceniu rycerskości i poszanowania godności człowieka.

Przemiany, jakie następują w ogólnokształcącej średniej szkole amerykańskiej, elastyczność tamtejszych programów i pozostawienie uczniowi do wyboru — zależnie od zdolności i kierunku przyszłych studiów pewnych grup przedmiotów kursu danej klasy (tak np. w r. 1937/8 tylko 23% ogółu młodzieży szkół średnich pobierało naukę geometrii) okazuje, jak odważnie szukają Stany Zjednoczone nowych rozwiązań.

Czas wreszcie, by programy nowej szkoły polskiej zerwały z tradycyjnym przeładowaniem ich różnorodnymi tematami, a dały rzetelne elementy wiedzy podstawowej oraz dostateczną ilość czasu na wyrobienie charakteru.

Wielkie dzieło przebudowy kultury i podniesienia ludzkości na wyższy poziom moralny, który odpowiadałby olbrzymiemu rozwojowi techniki i nowoczesnej potędze materialnej przyspieszy tylko szkoła, która zwycięską w duszy ucznia stoczy walkę z wrodzonymi namiętnościami, która podporządkuje wiedzę i sprawę zawodowego wykształcenia pracy nad pogłębieniem charakterów — szkoła, która wyrobi w dziecku umiejętność panowania nad sobą i wolę zgodnego współżycia, zaostrzy poczucie obowiązku i chęć brania na siebie odpowiedzialności.

Przejdźmy z kolei do sprawy zawodowej pracy kobiet.

Nie ulega wątpliwości, że zabezpieczenie samodzielności i niezależności ekonomicznej kobiet jest zagadnieniem pierwszorzędnym w dzisiejszym ustroju społecznym, opartym na zasadzie pracy. Zmienił się dziś w zupeł-

ności stosunek mężczyzn do tej sprawy. Ojcowie doceniają, że córce, podobnie jak synowi trzeba zapewnić niezależność, którą w zmienionych warunkach ekonomicznego życia daje dziś — jak się okazało — tylko wiedza i przygotowanie zawodowe. Rozumieją, że jest to koniecznym nie tylko ze względu na los córki w razie, gdy nie wyjdzie zamąż, ale i dobro jej obecnej i przyszłej rodziny. Ileż to dziewcząt, chodzących do szkół — utrzymywało rodziców lub rodzeństwo podczas wojny i utrzymuje do dnia dzisiejszego.

Sprawa zawodowego wykształcenia kobiet musi też być jednym z ważnych problemów dzisiejszej szkoły. Różnicowanie programów szkół żeńskich nie może też w niczym uszczuplać praw dziewcząt i ograniczać dostępu do szkół wyższych.

Rozwiązanie tej sprawy ułatwia sytuacja, w jakiej znajduje się państwo polskie, które potrzebuje wielu rąk do pracy. Jest dziś w Polsce dosyć placówek dla wszystkich. Mam też nadzieję, że łatwiej obecnie niż kiedykolwiek przeprowadzić celowy plan zawodowego kształcenia kobiet. Sprawą zasadniczą jest jedynie określenie, jakie pola pracy i jakie zawody są odpowiedniejsze dla kobiet, gdzie pracują lepiej i wydatniej — jaką pracę zawodową można pogodzić łatwiej z obowiązkami rodzinnymi i na tych terenach pracy przyznać kobietom faktyczne równouprawnienie t. j. dostęp do najwyższych stanowisk.

Nie przesądzając wyników fachowej dyskusji na ten temat zaznaczę, iż w świetle wypowiedzi ludzi tej miary, co Prus, L. Biliński, Świętochowski oraz spostrzeżeń, zaczerpniętych z bieżącego życia polskiego, jako odpowiednie placówki pracy zawodowej kobiet wysuwają się przede wszystkim:

1. W dziedzinie gospodarczej: zorganizowanie gospodarstw rolnych, warzywniczych ogrodniczych i hodowlanych, wytwórczości przemysłowej (zwłaszcza przetwórczej rolnej, galanteryjnej, zdobniczej i in.), handlu spółdzielczego.
2. W dziedzinie społecznej i oświatowej: praca lekarska i pielęgniarska opieka społeczna, praca nauczycielska i świetlicowa, organizowanie bibliotek, czytelń, spółdzielni i kas pożyczkowych.

Wśród tych zadań występuje na plan pierwszy zorganizowanie gospodarczych podstaw bytu narodowego. Należy zaznaczać przy każdej sposobności, że uruchomienie produkcyjnych warsztatów pracy jest sprawą narodowej wagi, i że mogą i winne być one w znacznej części objęte przez kobiety. Należy szerzyć wśród dziewcząt dążenie, by jednostki uzdolnione w kierunku technicznym i artystycznym kończyły szkoły zawodowe. Wojna oświetliła tę sprawę z właściwej strony i podważyła przekonanie, jakoby ukończenie uniwersytetu dawało kobiecie specjalnie pewne zabezpieczenie i niezależność materialną. Zadały kłam temu pewnikowi szeregi docentek, asystentek, nauczycielek i prawniczek, zmuszonych do szukania środków bytu na tych terenach, do których zgoła nie były przygotowane. Fakty te, jak również upośledzenie materialne zawodów urzędniczych zdeklasowały w opinii ogólnej pewne studia jak np. filozoficzne i pewne stanowiska — w szczególności nauczycielskie. Może też uda się prędzej dziś, niż dawniej zmienić strukturę zawodową naszego społeczeństwa i wyzwolić zeń siły produkcyjne. Przed szkolnictwem zawodowym staje poważne zadanie dostosowania organizacji tych szkół, ich sieci i poziomu do realnych zadań gospodarczych i społecznych kraju oraz poszczególnych regionów. W tej sferze rozwiązać też należy zagadnienie pól pracy zawodowej dla tysięcy kobiet, które będą przepływały przez szkoły żeńskie.

Niemniej nie można przeoczyć faktu, że dla większości dziewcząt pozostaną upragnionym marzeniem studia uniwersyteckie, dziś przede wszystkim medycyna, dentystyka, z kolei farmacja, chemia i prawo. Masowy pęd ku medycynie jest zrozumiały jako niezawodny w pozycji społecznej i gospodarczej, zabezpieczającej na ogół przed następstwami wojny: podwyżką cen i bezrobociem. Pęd ten można i trzeba w obecnej chwili wyzyskać, gdy wieś polska cierpieć będzie jeszcze przez lata na brak lekarzy, a zorganizowanie opieki lekarskiej na nowych, bardziej uspołecznionych zasadach jest palącą koniecznością. Nie można jednak pozostawić przypadkowi i dowolności, nie liczącej się z warunkami i potrzebami życia, kierunku studiów wyższych.

Dotyczy to mężczyzn zarówno jak i kobiet.

Planowa akcja winna ująć nareszcie pęd młodzieży do szkół wyższych i racjonalnie nim pokierować zgodnie z bieżącymi potrzebami życia i nauki polskiej. Nie oznacza to bynajmniej paczenia wrodzonych zamiłowań młodzieży i ograniczania jej woli. Chodzi jedynie o opanowanie przypadkowości, jaka cechowała nasze życie przedwojenne i cechuje je obecnie. Wystarczy przeczytać przygnębiające przeżycia dziewcząt wiejskich, podane przez J. Chałasińskiego w IV tomie „Młodego pokolenia chłopów", w których entuzjazm dla pracy nauczycielskiej nie znalazł ujścia w odrodzonej Polsce z powodu braku posad. Wystarczy obserwować i dziś gonitwę młodzieży w czasie wpisów na Uniwersytecie od wydziału do wydziału, od jednej szkoły wyższej do drugiej i wybieranie w końcu zawodu na całe życie zależnie od otwracia lub zamknięcia wpisów lub od istnienia bursy przy danym zakładzie.

Dziewczętom, kończącym licea należy uświadamiać, jaką rolę mogą spełnić w orga-

nizowaniu opieki społecznej, domów dziecka, oświaty pozaszkolnej, spółdzielczości, higieny wsi i tych terenów życia, których domaga się obecna rzeczywistość polska, a których realizowanie sprzęga się z duchowymi wartościami kobiety.

Akcja taka ma podwójne znaczenie: Zapewni państwu zapalonych pracowników a kobietom ułatwi uzyskanie pracy, w której zaspokoją wrodzony pęd do poświęcania się i działania dla dobra drugich.

Nakładem Wydawnictwa: DZIENNIK URZĘDOWY KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO.

Adres Redakcji i Administracji: KRAKÓW, SIENNA 2, II p., pokój 17, telefon 599-17.

Dziennik Urzędowy ukazuje się w miarę potrzeby. Cena pojedyńczego numeru uzależniona jest od objętości Dziennika Urzędowego i będzie ustalana dla każdego numeru osobno.

Cena niniejszego numeru wynosi zł. 90. Konto P. K. O. Nr. IV-840

Zakłady Graficzne „Litodruk" Kraków, Radziwiłłowska 23.